

Cuprins

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 575-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European, 14.12.2022-15.12.2022

2023/C 140/01	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Reciclarea durabilă, utilizarea materiilor prime secundare și tranziția justă în industria europeană a metalelor feroase și neferoase” (aviz din proprie inițiativă)	1
2023/C 140/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Abordarea deficitelor structurale și consolidarea autonomiei strategice în ecosistemul semiconducătorilor” (aviz din proprie inițiativă) . . .	8
2023/C 140/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „COVID-19: Rolul societății civile în reconstrucția și reziliența regiunii euro-mediteraneene” (aviz din proprie inițiativă)	14
2023/C 140/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Busola strategică a UE” (aviz din proprie inițiativă)	20

III Acte pregătitoare

Comitetul Economic și Social European

A 575-a sesiune plenară a Comitetului Economic și Social European, 14.12.2022-15.12.2022

2023/C 140/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind adaptarea normelor în materie de răspundere civilă extracontractuală la inteligența artificială (Directiva privind răspunderea în materie de IA)” [COM(2022) 496 final – 2022/0303 (COD)]	28
2023/C 140/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind răspunderea pentru produsele cu defecte [COM(2022) 495 final – 2022/0302 (COD)]	34

2023/C 140/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia europeană privind serviciile de îngrijire [COM(2022) 440 final]	39
2023/C 140/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind refacerea naturii [COM(2022) 304 final – 2022/0195 (COD)] . . .	46
2023/C 140/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind etichetarea hranei ecologice pentru animale de companie [COM(2022) 659 final – 2022/0390 (COD)]	55
2023/C 140/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind recomandarea de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro [COM(2022) 782 final]	58
2023/C 140/11	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Stabilirea cursului pentru o planetă albastră sustenabilă – Comunicare comună cu privire la agenda UE privind guvernarea internațională a oceanelor” [JOIN(2022) 28 final]	61
2023/C 140/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Puterea parteneriatelor comerciale: împreună pentru o creștere economică ecologică și justă [COM(2022) 409 final]	69
2023/C 140/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind interzicerea produselor fabricate prin muncă forțată pe piața Uniunii [COM(2022) 453 final]	75
2023/C 140/14	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentelor (UE) 2017/745 și (UE) 2017/746 în ceea ce privește dispozițiile tranzitorii pentru anumite dispozitive medicale și dispozitive medicale pentru diagnostic <i>in vitro</i> [COM(2023) 10 final – 2023/0005 (COD)]	84
2023/C 140/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind taxele și comisioanele datorate Agenției Europene pentru Medicamente, de modificare a Regulamentului (UE) 2017/745 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 297/95 al Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 658/2014 al Parlamentului European și al Consiliului [COM(2022) 721 – 2022/0417 (COD)] . .	85

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 575-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN,
14.12.2022-15.12.2022

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Reciclarea durabilă, utilizarea materiilor prime secundare și tranziția justă în industria europeană a metalelor feroase și neferoase”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 140/01)

Raportor: **Anastasis YIAPANIS**

Coraportor: **Michal PINTÉR**

Decizia Adunării plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale
Data adoptării în secțiune	9.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	183/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE constată că lipsa unor materii prime secundare de înaltă calitate și prețurile necompetitive împiedică utilizarea într-o măsură mai mare a materiilor prime secundare și solicită adoptarea de politici corespunzătoare și folosirea unor oportunități de finanțare pentru a construi instalații de reciclare complet noi și a le moderniza pe cele existente din punct de vedere tehnologic. Comitetul este de părere că ar trebui introduse facilități și stimulente fiscale de-a lungul lanțului valoric al reciclării și pentru noi modele circulare de afaceri, punându-se accent mai ales pe rolul important pe care îl joacă IMM-urile și întreprinderile nou-înființate pe calea tranziției.

1.2. CESE solicită politici suplimentare care să sprijine și să finanțeze cercetarea și dezvoltarea în procesul de înlocuire a materiilor prime critice (CRM), de reducere a consumului de resurse, de îmbunătățire a eficienței produselor și de consolidare a monitorizării, gestionării riscurilor și guvernancei UE în domeniul CRM.

1.3. Comitetul salută lansarea Alianței globale pentru economia circulară și eficiența resurselor ⁽¹⁾ (AGECER) în februarie 2021 și consideră că ar trebui extinsă participarea la această organizație.

1.4. CESE consideră că în toate statele membre ar trebui dezvoltate în continuare politici și investiții publice țintite, pentru a stimula dezvoltarea durabilă și tranziția justă.

1.5. CESE subliniază că există o nevoie mai mare de lucrători specializați în reciclarea, proiectarea și fabricarea de produse cu o durată de viață extinsă, în gestionarea deșeurilor și în sortarea avansată. Partenerii sociali și organizațiile societății civile din sectorul industrial joacă un rol extrem de important în punerea în aplicare și în monitorizarea Mecanismului pentru o tranziție justă (MTJ), iar Comitetul solicită un dialog mai intens și o cooperare mai strânsă între autoritățile publice europene și naționale și părțile interesate din sectorul industrial.

1.6. CESE consideră că ar trebui stabilite și, ulterior, armonizate la nivelul UE criteriile relevante din Directiva-cadru privind deșeurile pentru a atinge obiectivele ambițioase ale Pactului verde european și ale Planului de acțiune privind economia circulară.

1.7. Exporturile de deșeuri ar trebui permise doar atunci când în țara de destinație se respectă pe deplin standardele sociale și de mediu, cu proceduri de audit fiabile și eficiente, care includ partenerii sociali și ONG-urile relevante. Comitetul solicită o monitorizare strictă a aspectelor legate de clasificare și introducerea unor proceduri de protecție adecvate și eficiente, pentru a suspenda exporturile în cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile necesare. În plus, CESE invită Parlamentul și Consiliul să aplice aceleași criterii stricte în ceea ce privește angajamentele de mediu legate de deșeurile exportate atât pentru țările membre ale OCDE, cât și pentru țările care nu fac parte din OCDE.

1.8. Comitetul ia act de problema exporturilor ilegale de deșeuri din Europa și de reimporturile suspecte de bunuri fabricate în afara UE și solicită controale mai stricte la frontieră.

1.9. CESE consideră că accelerarea procedurilor pentru deșeurile expediate la nivel intern va conduce la o mai bună circularitate a materialelor feroase și neferoase, făcându-le să fie mai competitive și reducându-le emisiile de gaze cu efect de seră (GES).

1.10. Întrucât proiectarea capacității de reciclare a produselor este esențială pentru creșterea circularității și a disponibilității materiilor prime secundare de înaltă calitate, CESE solicită ca utilizarea materiilor prime și a produselor secundare reciclabile să fie recunoscută în cadrul Regulamentului privind proiectarea ecologică a produselor sustenabile (ESPR). Prolungirea duratei de viață a produselor va deveni din ce în ce mai importantă pentru competitivitatea industriei europene.

1.11. CESE consideră că introducerea, în Regulamentul privind produsele pentru construcții (RPC), a unor cerințe minime privind durabilitatea mediului și la nivel social, împreună cu etichetarea și cu stimulentele de piață, ar crea condiții de concurență echitabile pentru produsele sustenabile.

1.12. Participarea experților din industrie și a altor părți interesate relevante este esențială pentru a garanta că principiile circularității sunt instituite la toate nivelurile proiectării produselor, iar Comitetul este de părere că investițiile în cercetare și dezvoltare și parteneriatele public-privat trebuie consolidate și sprijinite financiar.

1.13. CESE consideră că achizițiile publice verzi joacă un rol vital în accelerarea modelelor economiei circulare și în promovarea sustenabilității și este convins că standardizarea armonizată a produselor pentru construcții la nivelul UE ar asigura un cadru coerent și ar reduce fragmentarea între statele membre.

1.14. CESE salută intenția Comisiei de a promova o serie de propuneri legislative privind îmbunătățirea posibilității de reparare și reciclare a produselor, prelungirea ciclului de viață al acestora, introducerea etichetării energetice și furnizarea de servicii de reparare pentru consumatori.

1.15. Comitetul consideră că posibilitatea de reciclare a materialelor de ambalare ar trebui să fie luată în considerare în cadrul schemelor de răspundere extinsă a producătorilor care utilizează taxe ecomodulate.

⁽¹⁾ Alianța globală pentru economia circulară și eficiența resurselor.

2. Observații introductive

2.1. În comunicarea sa intitulată „Actualizarea noii Strategii industriale 2020: construirea unei piețe unice mai puternice pentru a sprijini redresarea Europei”⁽²⁾, Comisia Europeană a subliniat că industriile mari consumatoare de energie sunt indispensabile pentru economia Europei și trebuie sprijinite pentru a crea noi piețe pentru produse neutre din punct de vedere climatic și circulare, cum ar fi oțelul. Comisia a afirmat, de asemenea, că tranziția UE către neutralitatea climatică ar putea transforma dependența actuală de combustibilii fosili într-o dependență de materii prime provenite din străinătate.

2.2. Pandemia de COVID-19 a evidențiat în mod clar fragilitatea lanțurilor de aprovizionare europene și dependența față de țările terțe pentru materii prime strategice. Deficitele încă persistă și UE pare incapabilă să crească reziliența lanțurilor valorice și să le pregătească mai bine pentru posibilele șocuri viitoare în cursul dublei tranziții.

2.3. Potrivit Agenției Internaționale a Energiei, cererea de materii prime minerale va crește de șase ori până în 2050. Întrucât materiile prime principale sunt limitate și, deseori, indisponibile în UE, trebuie să se pună accentul pe îmbunătățirea capacităților și a capacităților de reciclare și pe crearea unei piețe reale pentru materiile prime secundare.

2.4. Deși depun eforturi pentru a atinge obiectivele stabilite în Pactul verde european, UE, statele membre și părțile interesate din industrie trebuie să se asigure că competitivitatea industriei, a lanțurilor sale valorice, a angajaților și a societății în ansamblu nu este amenințată. Prin urmare, lanțul european de reciclare de la deșeurile la produse finite noi trebuie actualizat și axat pe reciclarea eficientă și durabilă, inclusiv prin promovarea metodologiei simbiozei industriale.

3. Circularitatea, reutilizarea și reciclarea, disponibilitatea materiilor prime secundare

3.1. UE se străduiește să transforme economia într-una mai durabilă și circulară, cu potențialul de a crea 700 000 de locuri de muncă suplimentare⁽³⁾. Deși rezultatele ating limita pentru anumite materiale precum fierul, zincul sau platina, pentru pământurile rare precum galiul sau iridiul, contribuția materiilor prime critice este mai degrabă marginală. Potrivit estimărilor, fiecare tonă de oțel reciclat previne eliberarea în atmosferă a 1,5 tone de emisii de CO₂. CESE constată că utilizarea pe scară mai largă a materiilor prime secundare este împiedicată de lipsa unor materii prime secundare de înaltă calitate, de indisponibilitatea generalizată și de prețurile necompetitive.

3.2. Invaderea Ucrainei de către Rusia a sporit presiunea asupra aprovizionării cu materii prime a industriei UE, iar sprijinirea reciclării nu va fi suficientă pentru a satisface viitoarele cereri de materii prime. Prin urmare, CESE solicită măsuri suplimentare urgente de sprijinire și finanțare a cercetării și dezvoltării în ceea ce privește înlocuirea materiilor prime critice, reducerea consumului de resurse, îmbunătățirea eficienței produselor etc. CESE salută abordarea cuprinzătoare din propunerea CE de act legislativ european privind materiile prime critice și consideră că este necesar să se îmbunătățească monitorizarea, gestionarea riscurilor și guvernarea UE în domeniul CRM. În plus, Comitetul consideră că acțiunile externe ale UE privind CRM ar trebui consolidate prin parteneriate strategice specifice cu țări terțe, acorduri și negocieri comerciale bilaterale/regionale, acorduri sectoriale, cooperare pentru dezvoltare și inițiative multilaterale.

3.3. În calitate de lider în combaterea schimbărilor climatice, UE ar trebui să poată gestiona deșeurile produse pe teritoriul său, mai degrabă decât să le exporte în alte țări. Totuși, exporturile de deșeurile metalice feroase (deșeurile de fier și oțel) au crescut cu 113 % în 2021 comparativ cu nivelurile din 2015, ajungând la 19,5 milioane de tone și reprezentând mai mult de jumătate (59 %) din totalul exporturilor de deșeurile din UE. CESE observă problema exporturilor ilegale de deșeurile din Europa și a reimporturilor suspecte de bunuri fabricate în afara UE.

3.4. În contextul creșterii prețurilor la energie și la materiile prime, CESE subliniază că, comparativ cu procesul de extracție a materiilor prime, reciclarea presupune o reducere semnificativă a consumului de energie și a emisiilor de GES. Comitetul consideră că ar trebui adoptate politici pentru construirea de noi instalații de reciclare și pentru modernizarea tehnologică a celor existente, inclusiv prin intermediul planurilor naționale de redresare și reziliență. CESE consideră că ar trebui introduse stimulente fiscale pentru noile modele de afaceri circulare de-a lungul lanțurilor valorice, în timp ce ar trebui să se pună un accent deosebit pe rolul important pe care îl au IMM-urile și întreprinderile nou-înființate în parcursul de tranziție.

⁽²⁾ EUR-Lex, Comunicarea COM(2021) 350 final a CE pe tema „Actualizarea noii Strategii industriale 2020”.

⁽³⁾ EUR-Lex: Un nou Plan de acțiune privind economia circulară – Pentru o Europă mai curată și mai competitivă.

3.5. Comitetul salută lansarea, în februarie 2021, a Alianței mondiale pentru economia circulară și utilizarea eficientă a resurselor, ca o alianță a guvernelor care vor colabora pentru îmbunătățirea circularității și pentru asigurarea unei tranziții juste. CESE consideră că ar trebui extinsă componența acestei Alianței, deoarece sunt necesare eforturi sporite la nivel mondial pentru a asigura gestionarea durabilă a resurselor naturale.

4. Tranziția justă

4.1. Pe lângă transformarea economiilor noastre în economii verzi și digitale, există, de asemenea, dificultăți socioeconomice specifice pentru unele regiuni și sectoare, precum și provocări în materie de ocupare a forței de muncă și de competențe pentru industria metalurgică. Întreprinderile și lucrătorii din UE au nevoie de un sprijin sporit pentru a face față cerințelor noilor modele de afaceri și pentru a fi mai bine pregătiți pentru provocările și oportunitățile viitoare. În plus, tranziția circulară trebuie să prevină orice denaturare a condițiilor de muncă. Comitetul consideră că ar trebui dezvoltate în continuare politici specifice și investiții publice în toate statele membre, pentru a promova dezvoltarea durabilă și tranziția justă.

4.2. CESE a sprijinit adoptarea MTJ, ca parte a planului de investiții al Pactului verde european, și consideră că acesta este un instrument vital pentru a se asigura că nimeni nu este lăsat în urmă în tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic. Adoptarea Fondului pentru o tranziție justă (primul pilon al MTJ) marchează un important pas înainte.

4.3. CESE consideră că partenerii sociali, societatea civilă și organizațiile industriale joacă un rol extrem de important în punerea în aplicare și monitorizarea MTJ, precum și în sensibilizarea autorităților publice cu privire la nevoile speciale ale cetățenilor și ale întreprinderilor. Comitetul ar dori intensificarea dialogului și a cooperării între autoritățile publice europene și naționale, părțile interesate din industrie și ONG-urile industriale relevante.

4.4. Partenerii sociali de la toate nivelurile au un rol foarte important în negocierea strategiilor pentru o tranziție justă în cadrul comitetelor de întreprindere sau al altor organisme relevante de dialog social. Acestea sunt cele mai în măsură să identifice crearea și dispariția locurilor de muncă și să analizeze și să anticipeze nevoile viitoare de formare și perfecționare a forței de muncă. În prezent, cele mai stringente nevoi sunt pentru lucrătorii specializați în reciclarea, proiectarea și fabricarea de produse cu durată de viață extinsă, gestionarea deșeurilor și sortarea avansată.

5. Deșeurile, Directiva-cadru privind deșeurile (DCD) și Regulamentul privind transferurile de deșuri (RTD)

5.1. Deșeurile au o valoare importantă în ceea ce privește recuperarea materiilor prime secundare, contribuind la economia circulară a UE și la Pactul verde european, reducând dependența de materiile prime primare importate și economisind resursele naturale, reducând în același timp consumul de energie necesar pentru a extrage și prelucra materiile prime primare în Europa și reducând emisiile de CO₂ în industriile feroase și neferoase.

5.2. Viitoarea revizuire a Directivei-cadru privind deșeurile a UE, care are scopul de a îmbunătăți protecția mediului și a sănătății publice față de efectele gestionării deșeurilor, de a reduce volumul de deșuri, de a crește gradul de reutilizare și a îmbunătăți colectarea separată pentru a încuraja pregătirea în vederea reutilizării și a reciclării de înaltă calitate, este importantă pentru gospodării și pentru industrie deopotrivă.

5.3. CESE consideră că criteriile relevante din Directiva-cadru privind deșeurile pentru atingerea obiectivelor ambițioase ale Pactului verde european și ale Planului de acțiune privind economia circulară ar trebui să fie stabilite și armonizate ulterior în cadrul UE. Comitetul consideră că este necesară coerența cu alte acte legislative, în special cu ESPR și cu legislația statelor membre ale UE, pentru a evita ambiguitățile, duplicările și suprapunerile.

5.4. Creșterea volumului de deșuri transferate la nivel intern și accelerarea procedurilor vor conduce la creșterea reciclării interne a materialelor feroase și neferoase, făcându-le mai competitive și contribuind la reducerea emisiilor lor de GES. În plus, Comisia Europeană a estimat că în sectoarele reciclării și reutilizării se vor crea între 9 000 și 23 000 de noi locuri de muncă.

5.5. CESE a concluzionat deja că „exporturile de deșuri reciclabile de înaltă calitate [...] au loc în detrimentul sustenabilității UE și subminează competitivitatea sa globală, furnizând resurse valoroase concurenților externi”⁽⁴⁾. Pentru a valorifica pe deplin volumul crescut de deșuri interne, Comitetul solicită să se acorde oportunități de finanțare pentru cercetare și dezvoltare, astfel încât să se descopere tehnologii de vârf pentru reutilizare și reciclare și pentru dezvoltarea de instalații ultramoderne pentru tratarea și reciclarea deșeurilor.

5.6. Exporturile de deșuri din UE ar trebui permise numai atunci când standardele sociale și de mediu sunt echivalente cu cele din UE și sunt pe deplin respectate în țara de destinație. Scurgerile de deșuri trebuie prevenite prin înăsprirea controalelor la frontierele UE, iar deșeurile exportate ar trebui să facă obiectul unor norme mai stricte privind transparența; ar trebui să fie puse la dispoziția publicului informații privind gestionarea acestor deșuri și respectarea standardelor. CESE salută propunerea Comisiei ca auditarea instalațiilor externe de gestionare a deșeurilor să fie făcută de terți și consideră că „partenerii sociali și ONG-urile relevante ar trebui să facă parte din procedurile de audit”⁽⁵⁾.

5.7. Comitetul consideră că ar trebui instituit un control deosebit de strict asupra aspectelor legate de clasificare, în cazul în care exportatorii de deșuri încearcă să își reclasifice exporturile curente de deșuri drept exporturi menite să conducă la încetarea statutului de deșuri. Un astfel de risc ar putea submina complet întreaga reformă propusă de Comisie pentru exportul deșeurilor.

5.8. Ar trebui să aibă prioritate și să fie efectuate monitorizări *ex ante* sau verificări *ex post* eficace ale condițiilor și reglementărilor locale privind prelucrarea deșeurilor. CESE solicită introducerea unor proceduri de protecție adecvate și eficace, pentru a suspenda exporturile în cazul în care nu sunt îndeplinite condițiile necesare.

5.9. CESE solicită scurtarea perioadei de tranziție de doi ani pentru aplicarea RTD revizuit. Termenul propus de 30 de zile pentru ca autoritățile de tranzit competente să formuleze obiecții valabile cu privire la o expediție planificată pentru recuperare ar trebui redus la zece zile pentru a asigura operabilitatea și pentru a evita întârzierile inutile. În plus, CESE solicită restricții clare în cazul acestor autorități, pentru a le împiedica să facă obiecții multiple cu privire la același transfer.

5.10. Pentru a asigura integritatea mediului, CESE invită Parlamentul și Consiliul să aplice aceleași criterii stricte în ceea ce privește angajamentele de mediu legate de deșeurile exportate atât pentru țările membre ale OCDE, cât și pentru țările care nu fac parte din OCDE.

5.11. Deficiențele procedurilor de asigurare a respectării legislației existente în Regulamentul privind transferurile de deșuri au condus la creșterea numărului de expedieri de deșuri ilicite de către grupuri infracționale organizate, estimate la 30 % din totalul expedierilor de deșuri în Europa⁽⁶⁾. CESE sprijină aplicarea procedurilor de inspecție și investigare și solicită o cooperare deplină între statele membre și UE, în conformitate cu noua Strategie a UE de combatere a criminalității organizate pentru perioada 2021-2025⁽⁷⁾.

5.12. Părțile interesate și ONG-urile de la nivel industrial joacă un rol important în combaterea expedierilor ilegale de deșuri. Datele neconfidențiale ar trebui puse la dispoziția tuturor părților interesate, întrucât o transparență sporită va contribui la reducerea expedierilor ilegale de deșuri.

6. Proiectarea ecologică

6.1. CESE consideră că, pentru a atinge obiectivele ambițioase ale UE prevăzute în Pactul verde european și în Planul de acțiune privind economia circulară, este nevoie de consolidarea legislației privind proiectarea ecologică a produselor sustenabile. Acest regulament reprezintă pentru producătorii din UE o oportunitate de a-și diferenția produsele față de cele cu performanțe inferioare, folosind o metodă de evaluare comună. Participarea experților din industrie și a altor părți interesate relevante din lanțul valoric este esențială pentru a se asigura că circularitatea se aplică la toate nivelurile de proiectare a produselor, astfel încât să se includă prevenirea generării de deșuri și cerințe minime privind conținutul reciclat.

⁽⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind expedierile de deșuri și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1257/2013 și (UE) 2020/1056 [COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)] (JO C 275, 18.7.2022, p. 95)..

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind expedierile de deșuri și de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1257/2013 și (UE) 2020/1056 [COM(2021) 709 final – 2021/0367 (COD)] (JO C 275, 18.7.2022, p. 95)..

⁽⁶⁾ Întrebări și răspunsuri referitoare la noile norme ale UE privind transferurile de deșuri.

⁽⁷⁾ Strategia UE de combatere a criminalității organizate 2021-2025.

6.2. CESE solicită ca în definiția sustenabilității să fie incluse și aspecte sociale, nu doar cerințe de mediu, cum se întâmplă în prezent. Aspectele sociale ar trebui să respecte standardele internaționale de muncă, cum ar fi dialogul social și negocierile colective.

6.3. Utilizarea materiilor prime secundare și a subproduselor ar trebui recunoscută în Regulamentul privind proiectarea ecologică a produselor sustenabile, întrucât acestea pot contribui semnificativ la atingerea obiectivelor de politică ale UE privind schimbările climatice. De asemenea, proiectarea produselor și a materialelor componente ale acestora astfel încât să poată fi reciclate este un aspect fundamental pentru îmbunătățirea circularității și a disponibilității unor materii prime secundare de înaltă calitate.

6.4. Pașaportul digital al produsului este un instrument important pentru a furniza clienților informații relevante privind sustenabilitatea produselor și pentru a proteja drepturile de proprietate intelectuală ale producătorilor, pentru a preveni utilizarea abuzivă a datelor și pentru a evita dezinformarea ecologică. O bază de date solidă, fiabilă și cuprinzătoare este esențială pentru a furniza astfel de informații atât pe piața tradițională, cât și pe piața online.

6.5. În plus, prelungirea duratei de viață a produselor va deveni din ce în ce mai importantă pentru competitivitatea industriei europene, cu atât mai mult cu cât UE depinde adesea de țări terțe. CESE consideră că investițiile în cercetare și dezvoltare și parteneriatele public-privat trebuie consolidate și trebuie să primească sprijin financiar.

7. Regulamentul privind produsele pentru construcții (RPC)

7.1. Împreună cu propunerea de Regulament privind proiectarea ecologică a produselor sustenabile, revizuirea RPC oferă oportunitatea de a alinia sustenabilitatea produselor cu același nivel de ambiție între diferitele sectoare ale pieței din domeniul construcțiilor. Deși propunerea de RPC a recunoscut importanța utilizării de materiale reciclate, și utilizarea subproduselor poate contribui, în egală măsură, la reducerea dependenței de resursele naturale primare și, prin urmare, trebuie să fie luată în considerare în criteriile privind performanța produselor.

7.2. CESE consideră că introducerea unor cerințe minime privind durabilitatea mediului și la nivel social, împreună cu etichetarea și cu stimulentele de piață, ar crea condiții de concurență echitabile pentru produsele sustenabile și ar asigura recunoașterea corespunzătoare a acestora.

7.3. Criteriile privind achizițiile publice verzi (GPP) ar trebui să utilizeze pragurile de performanță stabilite în temeiul RDC. CESE consideră că GPP joacă un rol vital în accelerarea modelelor economiei circulare, în promovarea durabilității și în crearea unei piețe a UE pentru produse durabile. CESE este convins că o standardizare armonizată la nivelul UE a produselor pentru construcții va oferi un cadru coerent în toate statele membre, îmbunătățind în același timp transparența în ceea ce privește durabilitatea, posibilitatea de reparare, siguranța etc.

7.4. CESE subliniază că metodele de evaluare folosite în prezent în sectorul construcțiilor nu sunt complet armonizate și pot conduce la rezultate diferite la nivelul UE și, astfel, la lipsa comparabilității. O condiție prealabilă este îmbunătățirea coerenței și comparabilității evaluărilor performanței de mediu a produselor pentru construcții. Comitetul consideră că evoluțiile metodologiei privind amprenta de mediu⁽⁸⁾ sunt pozitive, ceea ce poate contribui la atingerea acestor obiective.

7.5. CESE salută intenția Comisiei de a promova o serie de propuneri legislative privind îmbunătățirea potențialului de reparare a produselor, prelungirea ciclului de viață al produselor, introducerea etichetării energetice și furnizarea de servicii de reparații disponibile pentru consumatori.

8. Directiva privind ambalajele și deșeurile de ambalaje

8.1. Este important să se garanteze că toate ambalajele introduse pe piață sunt fie reciclabile, fie reutilizabile. Proiectarea posibilității de reciclare a ambalajelor ar trebui să țină seama nu numai de rata de reciclare, ci și de capacitatea materialelor de a fi reciclate fără pierderea proprietăților intrinseci și de amploarea înlocuirii materialelor primare. Acest lucru va contribui la asigurarea unei reciclări de înaltă calitate la sfârșitul ciclului de viață. Reciclarea materialelor de ambalare ar trebui să fie luată în considerare în cadrul schemelor de răspundere extinsă a producătorilor care utilizează taxe ecomodulate.

⁽⁸⁾ Recomandarea (UE) 2021/2279 a Comisiei din 15 decembrie 2021 privind utilizarea unor metode referitoare la amprenta de mediu pentru măsurarea și comunicarea performanței de mediu pe durata ciclului de viață a produselor și organizațiilor (JO L 471, 30.12.2021, p. 1).

8.2. Deși conținutul reciclat joacă un rol în stimularea cererii de materiale reciclate, în cazul ambalajelor din oțel există deja o piață funcțională pentru materialele secundare, rata de reciclare a ambalajelor din oțel depășind deja 84 %. Prin urmare, o obligație de a crește conținutul reciclat poate duce, de fapt, la creșterea emisiilor de GES în cazul în care deșeurile trebuie transportate pe distanțe mari și deturnate de la alte fluxuri de surse.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Abordarea deficitelor structurale și consolidarea autonomiei strategice în ecosistemul semiconductoarelor”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 140/02)

Raportor: **Anastasis YIAPANIS**

Coraportor: **Guido NELISSEN**

Decizia Adunării Plenare	20.1.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)
Data adoptării în secțiune	9.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	179/0/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE solicită o transparență sporită și o monitorizare și gestionare strategică accentuată la nivelul lanțurilor de aprovizionare cu cipuri, previziuni mai bune asupra disponibilității cipurilor și parteneriate mai strânse, în coordonare cu autoritățile publice de la nivel european.

1.2. Comitetul consideră că strategia europeană privind semiconductorii ar trebui să promoveze toate etapele lanțului valoric al semiconductoarelor, punând un accent deosebit pe proiectarea și fabricarea cipurilor și pe procesele de fabricare finală. Punerea în aplicare a Actului privind cipurile trebuie evaluată cu atenție și monitorizată prin indicatori clari (indicatori-cheie de performanță), stabiliți împreună cu părțile interesate din industrie și cu Consiliul european pentru semiconductori.

1.3. CESE este îngrijorat în special în ceea ce privește dependența actuală a UE față de fabricarea finală, mai ales când este vorba despre China. CESE este de părere că cooperarea internațională între guverne, clusterelor pentru semiconductori și instituțiile din domeniul cercetării și dezvoltării este esențială pentru a gestiona deficitelor actuale, astfel încât să se asigure condiții de concurență echitabile și să se răspundă nevoilor societății în general.

1.4. Comitetul apreciază cele 43 de miliarde EUR anunțate în Actul european privind cipurile și viitoarea crearea a Fondului pentru cipuri și solicită să se folosească pe deplin planurile europene de redresare și reziliență.

1.5. Totuși, Comitetul constată că Comisia Europeană a pus prea puțin accentul pe importanța materiilor prime, pe circularitatea proceselor de producție și pe dependența existentă față de țările terțe și solicită să se acorde mai multă atenție garantării accesului la materiile prime esențiale folosite la fabricarea semiconductoarelor.

1.6. CESE solicită o revizuire atentă a acordurilor de liber schimb și a parteneriatelor internaționale existente, cu scopul clar de a realiza o autonomie strategică deschisă și de a îmbunătăți reziliența Europei.

1.7. Investițiile ar trebui canalizate către domenii în care dependența europeană față de furnizorii străini de tehnologie este foarte ridicată. Este nevoie de sprijin public la nivelul UE și al statelor membre (evitând totodată subvenționarea excesivă), pentru investiții în tehnologii revoluționare, platforme de proiectare virtuală, capacități de proiectare a cipurilor de ultimă generație și instalații de pionierat (cu accent pe cipurile de vârf), pentru a reduce riscurile și a îmbunătăți perioadele de rentabilizare a investițiilor.

1.8. Comitetul ar dori să existe o distribuție eficientă din punct de vedere economic, dar echilibrată, a fondurilor UE între statele membre și regiuni, dar și între întreprinderile mari, start-upuri și IMM-uri. De asemenea, CESE solicită elaborarea unui plan de acțiune solid pentru atragerea investițiilor străine din partea principalelor întreprinderi internaționale din domeniul semiconductoarelor.

1.9. Comitetul consideră că orice politică privind competențele ar trebui să țină cont de impactul accelerării inovării asupra ritmului creării și distrugerii locurilor de muncă, implicând totodată partenerii sociali din ecosistemul semiconductoarelor, mediul academic și centrele de cercetare relevante. Este nevoie de eforturi substanțiale pentru perfecționarea și reconversia profesională a forței de muncă, iar programele de învățare pe tot parcursul vieții și de EFP trebuie să ajute piața muncii din UE să dobândească competențele specifice esențiale, în special în ceea ce îi privește pe lucrătorii din domeniile STIM (știință, tehnologie, inginerie și matematică).

1.10. CESE subliniază că multe dintre inovațiile realizate de organizațiile de cercetare și tehnologie din UE sunt adoptate și în alte părți ale lumii și consideră că sectoarele de utilizare finală trebuie apropiate mai mult de baza europeană de cercetări privind semiconductoarele.

1.11. Comitetul solicită un sprijin sporit pentru clusterelor din domeniul tehnologiilor digitale și o mai bună exploatare a potențialului de inovare al IMM-urilor de înaltă tehnologie. În plus, CESE solicită adoptarea unei legislații consecvente în ceea ce privește stimulentele fiscale care încurajează investițiile în cercetare-dezvoltare, cu un accent deosebit pe cercetarea și dezvoltarea în domeniul proiectării cipurilor.

1.12. Comitetul solicită inovații suplimentare, o protecție sporită împotriva atacurilor cibernetice și o pregătire mai bună pentru noi amenințări inovatoare la adresa securității cibernetice.

2. Provocări pentru strategia UE privind semiconductoarele

2.1. Revoluția digitală și căutarea continuă de tehnologii revoluționare au generat o creștere semnificativă a cererii de semiconductoare. Pandemia de COVID-19 și perioada de redresare post-pandemie sunt caracterizate prin deficite pe scară largă la nivelul lanțurilor de aprovizionare care, împreună cu creșterea prețurilor la energie și cu blocajele în ceea ce privește aprovizionarea cu materii prime esențiale, îngreunează redresarea economică și conduc la scăderea producției industriale în UE.

2.2. Industria europeană a microelectronicelelor (455 000 de locuri de muncă directe) este lider la nivel mondial în domeniul procesoarelor pentru sisteme integrate, al senzorilor, al cipurilor de radiofrecvență, al electronicii de putere, al plachetelor de siliciu, al substanțelor chimice și al echipamentelor avansate de fabricare a cipurilor. De asemenea, UE are o bază de cercetare solidă grație centrelor sale de cercetare și inițiativelor ambițioase de cercetare-dezvoltare.

2.3. Conform previziunilor, cererea de semiconductoare în industria autovehiculelor va crește cu 300 % până în 2030, în timp ce nevoile de cipuri ale sectorului electronic industrial urmează să se dubleze până în 2030, ca urmare a unor tendințe majore, precum tehnologiile de producție de vârf ale industriei 4.0. Sectorul comunicațiilor reprezintă 15 % din cererea de cipuri din UE, componentele esențiale ale cipurilor pentru echipamentele de comunicații pentru 5G fiind proiectate și produse în principal în afara UE. Domeniul sănătății, al energiei, al aeronauticii, al apărării și al jocurilor etc. evoluează din punct de vedere tehnologic și înregistrează o cerere tot mai mare de cipuri mature și avansate pentru procesele lor de producție și produsele lor. De asemenea, cipurile sunt vitale pentru dezvoltarea de aplicații industriale emergente în domeniul IA și al IoT, o piață care crește cu 50 % în fiecare an. Crearea unei strategii privind cipurile pe aceste piețe finale existente și emergente puternice va genera un cerc virtuos: va îmbunătăți competitivitatea principalelor industrii prelucrătoare din UE, consolidând totodată capacitățile în materie de semiconductoare din Uniune.

2.4. Pe de altă parte, industria din UE este mai slab reprezentată pe o serie de piețe finale importante pentru semiconductoare, precum stocarea în cloud și stocarea de date, calculatoarele personale, comunicațiile wireless (telefoane inteligente) și dispozitivele pentru consumatori (pentru jocuri). În plus, deoarece în UE există doar 50 de uzine pentru fabricarea semiconductoarelor (fabrici), baza de producție este destul de scăzută, iar UE nu poate produce cipuri cu dimensiuni mai mici de 22 nm și ocupă o poziție inferioară în ceea ce privește instrumentele de proiectare și de automatizare a proiectării. Drept urmare, UE a înregistrat un deficit comercial de 19,5 miliarde EUR în domeniul semiconductoarelor în 2021 (importuri în valoare de 51 de miliarde EUR comparativ cu exporturi în valoare de 31,5 miliarde EUR) ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei Europene – Actul privind cipurile.

2.5. Întrucât cererea de cipuri și utilizarea acestora vor crește continuu în viitor, CESE solicită programe ambițioase de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră din acest sector în ceea ce privește eficiența energetică, energia din surse regenerabile și tehnologiile revoluționare.

3. Competitivitatea și autonomia strategică

3.1. Numeroasele riscuri care afectează sectorul semiconducătorilor (deficitele structurale, riscurile la nivelul lanțului de aprovizionare, puterea monopolistă în părți esențiale ale lanțului valoric, riscuri geopolitice) și impactul acestora asupra unei game vaste de industrii au îmbunătățit conștientizarea cu privire la nevoia de a consolida suveranitatea tehnologică a Europei în acest domeniu.

3.2. Perturbările în ceea ce privește aprovizionarea cu semiconductori au efecte negative foarte puternice asupra economiei și a societății din Europa. Complexitatea lanțului de aprovizionare cu semiconductori îngreunează identificarea și evaluarea riscurilor legate de perturbări și luarea măsurilor de atenuare adecvate. CESE este de părere că lanțul valoric al cipurilor poate fi consolidat prin creșterea transparenței și a vizibilității, asigurând o monitorizare și o gestionare mai strategică a lanțului de aprovizionare și o mai bună previziune asupra disponibilității cipurilor, precum și prin crearea unor parteneriate mai apropiate la toate nivelurile lanțului de aprovizionare, în coordonare cu autoritățile publice de la nivel european.

3.3. Pentru a aborda preocupările în ceea ce privește aprovizionarea pe termen lung și pentru a concura la nivel mondial pentru a proiecta și a produce componente tot mai complexe și de ultimă generație pentru semiconductori, CESE consideră că strategia europeană privind semiconductorii ar trebui să promoveze toate etapele lanțului valoric al semiconducătorilor, precum cercetarea în acest domeniu, proiectarea, fabricarea cipurilor, asamblarea, testarea și ambalarea.

3.4. CESE consideră, în special, că UE trebuie să investească în domenii în care dependența europeană față de furnizorii externi de tehnologie este foarte ridicată, precum proiectarea și automatizarea proiectării electronice, capacitățile de producție și ambalarea avansată.

3.5. Întrucât semiconductorii au devenit în mod evident un domeniu tehnologic strategic, iar UE nu deține capacități de fabricare pentru cipurile cu tehnologie de vârf sau de generații anterioare, UE trebuie să sprijine investițiile în producția de cipuri, acestea fiind esențiale pentru a consolida reziliența producției în sectoare esențiale. Într-adevăr, cererea deja ridicată pentru cipuri mature (tehnologie de 12-40 nm) în sectoarele industriale ale Europei încă se află în creștere. Totodată, se preconizează că cererea de cipuri cu tehnologie de vârf (noduri sub 10 nm) urmează să crească mult mai repede ca urmare a trecerii la edge computing, informatica cuantică, internetul obiectelor (IoT), conducerea automată și inteligența artificială. Aceste tehnologii determină schimbări radicale în numeroase sectoare industriale care pot fi considerate bazele industriei europene: ingineria, sectorul autovehiculelor, electronicele, sănătatea, apărarea și sursele regenerabile de energie. Aceste industrii au, fără îndoială, potențialul de a crea o piață europeană care să sprijine producția europeană de noduri de vârf pe termen mai lung.

3.6. Totuși, pentru a prioritiza investițiile, Comitetul consideră că, mai întâi, investițiile ar trebui să fie direcționate către capacități de proiectare a cipurilor de ultimă generație, ținând cont de faptul că Europa nu are capacități de proiectare a cipurilor pentru semiconductori logici avansați.

3.7. De asemenea, trebuie acordată o atenție deosebită fabricării finale (inclusiv asamblării, testării și ambalării), care presupune o utilizare mai intensivă a forței de muncă, ce s-ar putea concentra strategic în sud-estul Europei, unde costurile cu forța de muncă sunt mai competitive. CESE este îngrijorat în special în ceea ce privește diferitele riscuri la care este expusă UE din cauza dependenței sale actuale față de fabricarea finală, mai ales când este vorba despre China.

3.8. Este fundamental să se garanteze accesul la principalele materii prime folosite în producția semiconducătorilor, precum substanțele chimice cu grad mare de puritate (germaniu, bor, indiu), gazele speciale (neon, heliu, argon), substitutele pentru siliciu (de exemplu, carbura de siliciu pentru o mai bună gestionare a puterii). Cererea pentru aceste materiale va crește pe măsură ce crește și cererea de cipuri, având în vedere complexitatea tot mai mare a acestora.

3.9. Comitetul constată că Comisia Europeană a pus prea puțin accentul pe importanța materiilor prime, pe circularitatea proceselor de producție și pe dependența existentă față de țările terțe. CESE a subliniat că „Comisia, statele membre și industria ar trebui să discute pentru a găsi soluții de a diversifica sursele de aprovizionare și, mai cu seamă, de a recicla într-o mai mare măsură materiile prime critice pentru microelectronică, în cadrul unei economii circulare industrializate”⁽²⁾.

3.10. Comitetul crede că punerea în aplicare a Actului european privind cipurile trebuie evaluată și monitorizată cu grijă și solicită stabilirea unor indicatori-cheie de performanță clari pentru evaluarea progreselor. Indicatorii trebuie stabiliți împreună cu părțile interesate din industrie și cu Consiliul european pentru semiconductori.

4. Implicarea părților interesate de la nivelul UE, cooperarea internațională și parteneriatele strategice

4.1. Comitetul este de părere că Alianța pentru procesoare și tehnologiile semiconductoare, lansată de Comisie în iulie 2021, joacă un rol foarte important în identificarea lacunelor existente în procesul de producție și în adoptarea inovațiilor tehnologice în UE. Consolidarea rezilienței UE și asigurarea securității lanțurilor de aprovizionare ar trebui discutate în mod riguros în cadrul alianței, cu implicarea partenerilor sociali din ecosistemul semiconductoarelor, a mediului academic și a centrelor de cercetare relevante.

4.2. CESE este de părere că cooperarea internațională între guverne, clusterelor pentru semiconductori și instituțiile din domeniul cercetării și dezvoltării este esențială pentru a gestiona deficitul actual și a asigura încredere reciprocă, pentru a crea condiții de concurență echitabile. În plus, consolidarea ecosistemului semiconductoarelor din Europa va conduce la dependențe reciproce la nivelul lanțurilor de valoare globale, care, la rândul lor, vor influența negocierile internaționale și vor îmbunătăți reziliența generală a întregului sector. Totuși, CESE și-a exprimat deja în mod clar părerea potrivit căreia „trebuie evitată o cursă după subvenții, iar fondurile trebuie să fie cheltuite în mod eficient, fără a genera supracapacități și denaturări ale pieței”⁽³⁾.

4.3. CESE solicită o revizuire atentă a acordurilor de liber schimb și a parteneriatelor industriale internaționale existente, cu scopul clar de a realiza o autonomie strategică deschisă și de a îmbunătăți reziliența Europei, într-un context geopolitic tot mai complicat. Ar trebui intensificate discuțiile în cadrul Consiliului european pentru semiconductori, care ar trebui să își mărească numărul de membri invitând părțile interesate din industrie și partenerii sociali reprezentativi ai UE, precum și cele mai importante centre de cercetare.

4.4. De asemenea, dezbaterile în cadrul forumurilor europene trebuie să se concentreze pe punerea în aplicare a propunerii de accelerare a proceselor de autorizare pentru noi instalații, ceea ce ar putea încuraja semnificativ negocierea de investiții străine substanțiale⁽⁴⁾, generând astfel o cerere imediată. Mai important, reducerea sarcinii administrative și punerea în aplicare a facilităților de reglementare în toate statele membre vor reduce fragmentarea și vor asigura caracterul previzibil al investițiilor viitoare.

5. Finanțarea

5.1. CESE apreciază cele 43 de miliarde EUR anunțate în Actul european privind cipurile și viitoarea creare a Fondului pentru cipuri, dar solicită o clarificare detaliată a modului în care vor fi atrase și alocate aceste fonduri publice și private. În plus, Comitetul subliniază că ar trebui utilizate pe deplin planurile europene de redresare și reziliență, care își propun să dedice 20 % din bugetul lor pentru transformarea digitală a statelor membre.

5.2. CESE consideră că este nevoie de sprijin public la nivelul UE și la nivelul statelor membre pentru investiții în tehnologii revoluționare, platforme de proiectare virtuală și instalații de pionierat (cu accent pe cipurile de vârf), pentru a reduce riscurile și a îmbunătăți perioadele de rentabilizare a investițiilor pentru instalațiile care trebuie construite de la zero.

(2) Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european al semiconductoarelor (Actul privind cipurile) [COM(2022) 46 final – 2022/0032 (COD)] (JO C 365, 23.9.2022, p. 34).

(3) Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Actul european privind cipurile [COM(2022) 45 final] (JO C 365, 23.9.2022, p. 23).

(4) Precum negocierile actuale cu Intel din SUA, cu Samsung din Coreea de Sud și cu TSMC din Taiwan.

5.3. Întrucât Consiliul european pentru semiconductori propus va include reprezentanți ai statelor membre, CESE este îngrijorat că statele membre se vor lupta între ele pentru o cotă mai mare din fonduri. Prin urmare, Comitetul ar dori să existe o distribuție eficientă din punct de vedere economic, dar echilibrată, a fondurilor UE între statele membre și regiuni, dar și între întreprinderile mari, start-upuri și IMM-uri, astfel încât nimeni să nu rămână în urmă. În plus, în ceea ce privește întreprinderea comună pentru cipuri, CESE a afirmat deja că ar trebui concepute criterii specifice și că „o pondere importantă ar trebui să aibă și criteriile sociopolitice, cum ar fi atitudinea întreprinderii respective în ceea ce privește dialogul social și negocierile colective, colaborarea prioritară cu furnizori stabiliți în Uniune, dar și numărul locurilor de muncă sustenabile care vor fi generate în urma investiției, precum și calitatea condițiilor de muncă”⁽⁵⁾.

5.4. Fondul pentru cipuri propus va crește disponibilitatea creditelor și a finanțării cu capital de risc și va facilita creșterea viitoare a micilor întreprinderi inovatoare din domeniul semiconductoarelor. Totuși, este nevoie de o piață europeană a capitalului de risc de sine stătătoare pentru a ajuta aceste întreprinderi să traverseze „valea morții” de la demonstrații până la introducerea pe piață. CESE solicită orientări practice, în special pentru start-upuri și IMM-uri, cu privire la modul în care pot fi accesate aceste fonduri.

5.5. În sfârșit, Comitetul ar dori să se adopte un plan solid de acțiune pentru a atrage și investiții străine, mai ales din partea întreprinderilor din domeniul semiconductoarelor care sunt lideri la nivel internațional, pentru a atrage atât capitaluri, cât și know-how, pe teritoriul UE.

6. Competențele

6.1. Competențele digitale au devenit un activ necorporal esențial al revoluției industriale digitale, iar disponibilitatea unei forțe de muncă calificate a devenit un element important pentru deciziile de investiții, în timp ce lipsa competențelor îngreunează semnificativ utilizarea capacităților digitale. Educația digitală și sensibilizarea societății cu privire la impactul societal al aplicațiilor digitale (atât beneficiile, cât și riscurile legate de concentrarea puterii sau de respectarea vieții personale) sunt instrumente esențiale pentru ca societatea civilă și consumatorii să contribuie în mod responsabil la evoluțiile viitoare în ecosistemul cipurilor și pentru atragerea tinerii generații. CESE solicită, de asemenea, să se acorde o atenție deosebită necesității de a proteja sănătatea lucrătorilor din sectorul producției de cipuri care sunt expuși la substanțe periculoase.

6.2. În prezent, numărul de posturi neocupate pentru ingineri, specialiști în proiectare și tehnicieni crește într-un ritm alarmant. CESE salută parteneriatul pentru competențe în ecosistemul digital, creat recent. În cadrul Agendei europene pentru competențe, acesta ar trebui să contribuie la atingerea obiectivelor programului Deceniul digital (dotarea a 80 % din populație cu competențe digitale de bază, reducând dezechilibrele dintre sexe și ajungând la un număr de 20 de milioane de specialiști în domeniul TIC până în 2030), pe cele ale Agendei europene pentru competențe și pe cele ale Pilonului european al drepturilor sociale (60 % dintre adulți urmând să participe la cursuri de formare).

6.3. Orice politică privind competențele ar trebui să țină cont de impactul accelerării inovării asupra ritmului creării și distrugerii locurilor de muncă, inclusiv în ceea ce privește transformarea pieței muncii ca urmare a evoluțiilor tehnologice în IA. Locurile de muncă cu un nivel scăzut și mediu de calificare sunt cele mai amenințate să dispară (fiind înlocuite cu instrumente digitale și cu automatizări), în timp ce cererea de competențe digitale avansate este în continuă creștere. CESE consideră că abordarea acestor provocări va necesita eforturi substanțiale pentru perfecționarea și reconversia profesională a forței de muncă, mai ales pentru lucrătorii afectați de obsolescența competențelor tehnologice. În plus, programele de învățare pe tot parcursul vieții și de educație și formare profesională trebuie să ajute piața muncii din UE să se specializeze, prin dobândirea de competențe specifice esențiale. Prin urmare, va fi esențial să se ofere studenților acces la echipamente de proiectare și de fabricare de ultimă generație și la experiențe de formare practică.

6.4. De asemenea, Comitetul consideră că UE are nevoie de un cadru legislativ coerent pentru a atrage forță de muncă străină specializată în semiconductori. CESE apreciază comunicarea Comisiei privind atragerea de competențe și de talente în UE⁽⁶⁾ și consideră că aceasta trebuie completată prin programe de perfecționare și de reconversie profesională, inclusiv pentru lucrătorii din domeniile STIM.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unui cadru de măsuri pentru consolidarea ecosistemului european al semiconductoarelor (Actul privind cipurile) [COM (2022) 46 final – 2022/0032 (COD)] (JO C 365, 23.9.2022, p. 34).

⁽⁶⁾ COM(2022) 657 final – Comunicare a Comisiei privind atragerea de competențe și de talente în UE.

6.5. Pe de altă parte, CESE este îngrijorat că lipsa de competențe la nivel mondial va genera o luptă pentru talente, conducând la un exod al creierelor la nivel intern (în cadrul UE) sau la nivel internațional. Prin urmare, CESE așteaptă cu interes viitoarea comunicare pe tema „Exodul de creiere – atenuarea provocărilor asociate declinului demografic”.

7. Cercetare, dezvoltare și inovare

7.1. CESE subliniază că, din păcate, multe dintre inovațiile dezvoltate de organizațiile de cercetare și tehnologie din UE sunt preluate în alte părți ale lumii și nu au condus la consolidarea bazei de producție a UE. Prin urmare, CESE consideră că organizațiile de cercetare și tehnologie din UE trebuie să reunească întreaga bază industrială și know-how-ul existent privind semiconductorii, să îmbunătățească și să construiască linii-pilot pentru semiconductori și să caute și să exploateze oportunități pentru viitor în domenii-cheie, precum tehnica de calcul la margine, inteligența artificială și securitatea cibernetică. În acest sens, apropierea sectoarelor de utilizare finală față de baza de cercetare europeană va fi esențială.

7.2. Comitetul solicită să se elaboreze foi de parcurs pentru inovare pe termen lung, pentru sprijinirea tranziției digitale, întrucât acestea permit o abordare proactivă în ceea ce privește încurajarea investițiilor în cercetare-dezvoltare pentru obiective strategice pe termen mai lung și abordarea lacunelor din ecosistemul semiconductoarelor. În plus, Comitetul solicită o mai bună exploatare a potențialului de inovare al IMM-urilor puternic tehnologizate; aceste societăți sunt, deseori, extrem de specializate, flexibile și active pe piețe de nișă cu valoare ridicată.

7.3. CESE arată că trebuie asigurată o protecție sporită pentru proprietatea intelectuală valoroasă a întreprinderilor integrată în cipuri și salută normele clare anunțate în Actul european privind cipurile. Viitoarea activitate a Consiliului european pentru semiconductori trebuie să includă consultări oportune cu părțile interesate din industrie privind protecția eficace a drepturilor de proprietate intelectuală ale UE.

7.4. Comitetul consideră că ar trebui canalizate investiții speciale către cercetarea și dezvoltarea în ceea ce privește proiectarea cipurilor, aceasta oferind cea mai mare parte a valorii adăugate și, de asemenea, putând consolida argumentele privind îmbunătățirea capacității de producție avansate. În acest context, ar trebui să se țină seama și de bioeconomia puternic dezvoltată, cu aplicații viitoare vaste. Comisia ar trebui să analizeze oportunitățile de a adopta o legislație consecventă în ceea ce privește stimulentele fiscale care încurajează investiții în cercetare-dezvoltare, mai ales în ceea ce privește viitoarele consorții care cuprind întreprinderi mari, IMM-uri, start-upuri și spin-offuri ale instituțiilor de cercetare.

7.5. Securitatea cibernetică a devenit o temă importantă în numeroase sectoare industriale, precum sectorul autovehiculelor, ingineria, comunicațiile, asistența medicală, aeronautica și apărarea. CESE solicită inovații suplimentare, o protecție sporită împotriva atacurilor cibernetice și o pregătire mai bună pentru noi amenințări inovatoare la adresa securității cibernetice. Comitetul sprijină propunerea intitulată „Actul european privind reziliența cibernetică”, care va introduce noi cerințe în materie de securitate cibernetică și va crea o mai bună înțelegere a amenințărilor cibernetice în rândul producătorilor și al consumatorilor. CESE solicită, de asemenea, consolidarea în continuare a rolului Agenției Uniunii Europene pentru Securitate Cibernetică.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „COVID-19: Rolul societății civile în reconstrucția și reziliența regiunii euro-mediteraneene”

(aviz din proprie inițiativă)

(2023/C 140/03)

Raportor: **Angelo PAGLIARA**

Decizia Adunării Plenare	25.3.2021
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	20.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	183/0/5

1. Introducere

1.1. Criza provocată de pandemie a lovit puternic regiunea euro-mediteraneană, exacerbând problemele existente și creând noi provocări suplimentare față de cele anterioare. Consecințele socioeconomice ale acestei situații pot duce la creșterea inegalităților, în special în țările cu sisteme economice și productive slabe.

1.2. Comitetul de monitorizare Euromed al CESE a decis să se concentreze pe rolul societății civile în reconstrucția și reziliența regiunii euro-mediteraneene.

1.3. Organizațiile societății civile din regiunea euro-mediteraneană și consiliile economice și sociale din diferite țări au fost implicate în elaborarea raportului. S-a urmărit o colaborare deosebită și strânsă cu Consiliul economic, social și de mediu din Maroc, care a organizat în comun cu CESE summitul Euromed din 2021.

1.4. Prin urmare, acest raport de informare are o valoare adăugată importantă datorită implicării societății civile de ambele părți ale Mediteranei.

1.5. Prezentul raport completează rapoartele de informare anterioare privind educația și formarea profesională în regiunea euro-mediteraneană, digitalizarea și IMM-urile în regiunea mediteraneană și dezvoltarea durabilă în regiunea mediteraneană ⁽¹⁾.

2. Concluzii

2.1. Societatea civilă din întreaga lume a reacționat imediat la pandemie, acționând în prima linie și oferind asistență și ajutor populației. Și în zona euro-mediteraneană, rolul societății civile a fost crucial în atenuarea efectelor negative ale pandemiei de COVID-19.

2.2. Organizațiile societății civile din regiunea euro-mediteraneană au sprijinit acțiunea guvernului prin furnizarea de servicii esențiale și de asistență medicală; au distribuit echipamente individuale de protecție și au contribuit la diseminarea informațiilor vitale, în special în zonele îndepărtate. Activitatea lor a avut, de asemenea, o importanță capitală în atenuarea impactului pandemiei asupra celor mai vulnerabile segmente ale societății, cum ar fi femeile, tinerii, imigranții și persoanele cu handicap.

(1) Prezentul raport de informare completează, de asemenea, avizele recente ale CESE pe această temă, în special: Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență [COM(2020) 408 final – 2020/0104 (COD)] – Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Instrumentului de sprijin tehnic [COM(2020) 409 final – 2020/0103 (COD)] (JO C 364, 28.10.2020, p. 132); ECO/515 „Regulamentul privind Inițiativa pentru investiții ca reacție la coronavirus” (nepublicat încă în Jurnalul Oficial); Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „O urgență după pandemia de COVID-19: conceperea unei noi matrice multilaterale” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 364, 28.10.2020, p. 53).

2.3. Implicarea activă a societății civile a consolidat solidaritatea în regiunea euro-mediteraneeană; multe organizații ale societății civile din vecinătatea sudică au avut un rol în crearea de grupuri de solidaritate civilă, folosind metodologii inovatoare și consolidându-și activitatea de coordonare și informare online.

2.4. CESE este ferm convins că o redresare economică și socială corectă și echitabilă este posibilă numai prin implicarea partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile, a sectorului privat și, în special, a IMM-urilor. Redresarea zonei mediteraneene și dezvoltarea unor modele socioeconomice durabile și reziliente trebuie să fie ghidate de principii precum respectarea statului de drept, protecția valorilor democratice și a drepturilor sociale și ale omului, punerea în aplicare a convențiilor fundamentale ale OIM și un angajament comun pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și de neutralitate climatică.

2.5. CESE salută adoptarea noii Agende pentru Mediterana și subliniază necesitatea ca toate măsurile de sprijinire a redresării să servească dublului obiectiv de dezvoltare și de îmbunătățire a calității vieții populației din regiune.

2.6. O serie de provocări sociale, politice, de mediu, geopolitice și de imigrație se concentrează în prezent în Mediterana, care reprezintă provocări esențiale nu numai pentru Europa, ci și pentru întreaga lume. CESE consideră că provocările multidimensionale din ce în ce mai mari cu care se confruntă regiunea nu pot fi înfruntate decât printr-un multilateralism reînnoit și eficace, sprijinit de Uniunea Europeană.

2.7. Impactul schimbărilor climatice afectează, de asemenea, zona mediteraneeană, sub forma deșertificării, a deficitului de apă și a creșterii temperaturilor. Criza actuală a scos în evidență necesitatea de a consolida reziliența comună și de a deschide noi inițiative de cooperare în domeniul mediului și al digitalizării. CESE consideră că este util, nu în ultimul rând având în vedere creșterea gradului de conștientizare a societății civile și printr-o mai mare participare a părților interesate, să se extindă și să se consolideze inițiative precum *WestMED*, astfel încât acestea să contribuie la atingerea obiectivelor climatice și de mediu prin modele ale economiei albastre care vizează crearea de locuri de muncă și protecția ecosistemului și a diversității.

2.8. La zece ani de la Primăvara arabă, Uniunea Europeană și-a reînnoit strategia de cooperare cu țările vecine mediteraneene. În acest sens, CESE consideră că noua Agendă pentru Mediterana este un instrument esențial pentru redresarea socială și economică a regiunii în urma crizei provocate de pandemia de COVID-19. Angajamentul reînnoit privind parteneriatul trebuie să fie strâns legat nu numai de provocările economice și sociale, ci și de cele legate de mediu, demografie și imigrație, respectând în același timp pe deplin progresele și valorile fundamentale ale Uniunii. Situația sistemelor de sănătate s-a dovedit a fi fragilă în multe părți ale regiunii, iar criza provocată de pandemie este un test important care ar putea afecta, de asemenea, stabilitatea politică.

2.9. Programele de redresare și reconstrucție a zonei mediteraneene ar trebui să pună un accent deosebit pe redresarea rapidă a sectorului turismului și, în special, a întreprinderilor mici și mijlocii care angajează mai mult de jumătate din angajații din UE. Un impact persistent al crizei, inclusiv șomajul structural – în special în rândul tinerilor și al femeilor – ar avea consecințe sociale grave.

2.10. Dezvoltarea capitalului uman al forței de muncă este deosebit de importantă pentru dezvoltarea durabilă a partenerilor mediteraneeni ai UE. În special în sectorul turismului, ar trebui promovată formarea personalului. În plus, CESE observă că problema „exodului creierelor” din țările partenere din sud către țările industrializate cu grad ridicat de dezvoltare reprezintă un obstacol major, în special în calea transformării digitale a economiilor lor. Prin urmare, statele membre ale Uniunii Europene ar trebui să faciliteze permisele de muncă pe termen scurt și mediu în UE, atât pentru lucrătorii independenți, cât și pentru angajați, în special în sectorul IT. În plus, Comisia ar trebui să sprijine punerea în aplicare a proiectelor digitale în țările partenere, astfel încât tehnicienii IT, în special, să găsească oportunități bune de angajare în țările lor de origine.

2.11. UE va utiliza instrumentele și programele de cooperare existente pentru a-și consolida dialogul cu vecinătatea sudică. Comitetul Economic și Social European recomandă o implicare cât mai largă a organizațiilor societății civile, prin intermediul unui dialog social și civil incluziv la toate nivelurile, care să țină seama de caracteristicile și rolurile specifice ale diferiților actori implicați și care să sublinieze contribuția acestora la elaborarea și punerea în aplicare a politicilor și măsurilor necesare pentru gestionarea impactului schimbărilor și crizelor actuale, începând cu efectele schimbărilor climatice.

2.12. Se estimează că multe țări din vecinătatea sudică se vor confrunta cu o scădere a PIB-ului pe cap de locuitor și vor întâmpina provocări majore în confruntarea cu riscurile sociale, economice și de sărăcie din ce în ce mai mari. Prin urmare, sunt necesare planuri de reconstrucție economică și financiară, cu măsuri care să poată aborda, de asemenea, problemele legate de insecuritatea socială din ce în ce mai mare.

2.13. Redresarea economică a multor țări din vecinătatea mediteraneeană depinde în mare măsură de eficacitatea unei campanii adecvate de vaccinare și, în consecință, CESE recomandă consolidarea COVAX, precum și sprijinul logistic și de aprovizionare maxim din partea instituțiilor europene, inclusiv prin acorduri bilaterale. CESE subliniază că este deosebit de important ca țările partenere din sudul Mediteranei să primească sprijin pentru crearea unor instalații autonome de producție de vaccinuri și produse medicale în țările lor. În acest context, își reiterează apelul ca renunțarea la brevetele pentru vaccinuri și produse medicale pentru combaterea pandemiilor să fie discutată în mod serios.

2.14. CESE consideră că implicarea activă a societății civile în redresarea post-COVID-19 va fi esențială pentru atingerea unor obiective precum îmbunătățirea calității vieții oamenilor și dezvoltarea unui nou model de dezvoltare durabilă. Prin urmare, solicită instituțiilor europene ca, utilizând parteneriatul cu țările din vecinătatea sudică, să consolideze în continuare toate instrumentele pentru implicarea organizațiilor societății civile.

2.15. Organizațiile societății civile s-au aflat în avangarda sprijinirii răspunsului social și în materie de sănătate la pandemie, iar implicarea lor practică a contribuit la contracararea consecințelor sociale și asupra sănătății asupra populației. Cu toate acestea, după cum CESE a subliniat deja, capacitatea lor de a răspunde nevoilor societății este modelată de realitatea că resursele sunt adesea limitate și pot fluctua. CESE este convins de necesitatea de a consolida mecanismele de sprijin pentru organizațiile societății civile, în parte pentru a proteja mai bine grupurile cele mai vulnerabile afectate în mod deosebit de pandemie, cum ar fi tinerii, femeile, migrații și persoanele cu handicap.

2.16. CESE solicită instituțiilor europene să ia măsuri suplimentare pentru a sprijini pacea, democrațiile și respectarea drepturilor omului în zonele de conflict din vecinătatea mediteraneeană. Condițiile cu care se confruntă populațiile din zonele de conflict s-au deteriorat și mai mult din cauza pandemiei și sunt necesare eforturi susținute pentru a asigura un plan de pace complet.

2.17. Având în vedere că redresarea în urma crizei provocate de pandemie este cu siguranță dificilă, negocierile comerciale în curs dintre UE și Maroc și Tunisia, precum și viitoarele negocieri cu Iordania devin din ce în ce mai importante. UE ar trebui să țină seama într-o mai mare măsură de asimetriile existente și să se adapteze în mod adecvat partenerilor săi comerciali din sud. CESE solicită o mai mare implicare a organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali în procesele de negociere și o ancorare oficială în tratate, pentru a le permite să aducă contribuții pozitive la relațiile comerciale dintre țările partenere, în special pentru a asigura punerea în aplicare a capitolelor obligatorii privind durabilitatea din viitoarele acorduri comerciale.

2.18. În plus, CESE sugerează ca organizațiilor societății civile și partenerilor sociali să li se atribuie responsabilitatea nu numai pentru capitolele privind durabilitatea, ci și pentru întregul domeniu de aplicare al acordurilor comerciale și de investiții, ca parte a implicării lor structurate în mod formal.

2.19. CESE își reiterează opinia potrivit căreia UE ar trebui să vizeze o parte din fondurile sale destinate ajutorului pentru comerț pentru a sprijini participarea organizațiilor societății civile și consolidarea capacităților în ceea ce privește comerțul durabil și eforturile de investiții.

2.20. CESE a solicitat deja în trecut consolidarea competențelor digitale de ambele părți ale Mediteranei. În urma adoptării noii strategii pentru Mediterana și în vederea reconstrucției post-pandemice, CESE subliniază necesitatea de a stimula investițiile în infrastructura digitală și de a sprijini transformarea digitală a IMM-urilor ca motoare ale ocupării forței de muncă și ale dezvoltării sociale, inclusiv prin implicarea partenerilor sociali, recunoscând potențialul negocierilor colective și al dialogului social la diferite niveluri.

3. Observații generale

3.1. Criza provocată de pandemie a înrăutățit dificultățile cu care se confruntă vecinătatea mediteraneeană: la 25 de ani de la Declarația de la Barcelona și la zece ani de la Primăvara arabă, provocările cu care se confruntă regiunea mediteraneeană rămân uriașe. Uniunea Europeană și partenerii săi din regiunea mediteraneeană au decis recent să relanseze și să consolideze cooperarea prin intermediul noii agende ambițioase pentru Mediterana.

3.2. Acest lucru se bazează pe convingerea că numai prin colaborare și într-un spirit de parteneriat provocările strategice ale viitorului pot fi abordate cu succes în interesul ambelor părți. Agenda include un plan de investiții economice special conceput pentru a sprijini redresarea socioeconomică a vecinătății mediteraneene în perioada 2021-2027. Obiectivul comun, astfel cum a fost anunțat de Înalțul Reprezentant Josep Borrell, este de a construi o vecinătate sudică pașnică, sigură, mai democratică, mai ecologică, prosperă și favorabilă incluziunii.

3.3. *Bridging the Sea* ⁽²⁾, studiul recent publicat de *Med Dialogue for Rights and Equality* (Dialogul mediteranean pentru drepturi și egalitate), constată că aproape 63 % dintre organizațiile societății civile care își desfășoară activitatea în vecinătatea sudică se ocupă de chestiuni precum consolidarea democrației și a drepturilor, în timp ce peste 53 % au abordat, printre altele, inegalitățile socioeconomice. Sensibilizarea acestora cu privire la aspectele ecologice și de mediu și atenția acordată acestora sunt din ce în ce mai importante. Aceste cifre confirmă faptul că există o bază solidă și că sprijinul acordat societății civile trebuie consolidat pentru a răspunde mai bine provocărilor viitorului.

3.4. Societatea civilă din vecinătatea sudică și-a sporit prezența în ultimele două decenii. Abordarea sa activă a permis atenuarea consecințelor sociale și de sănătate pentru populație, dar, în același timp, a evidențiat necesitatea de a acționa pentru a consolida capacitatea și competențele populației de a funcționa mai bine.

3.5. Zona mediteraneeană, la fel ca restul lumii, a suferit un șoc economic și social grav ca urmare a pandemiei de COVID-19. Consecințele sociale și asupra sănătății au fost agravate de lipsa unei infrastructuri adecvate de sănătate publică, în special în țările cele mai fragile. Criza provocată de pandemie a agravat crizele care existau deja într-o serie de țări, rezultatul unei serii de factori, cum ar fi traiectoriile economice și sociale deja precare, rata ridicată a șomajului și consecințele conflictelor din anumite zone, cum ar fi Libia și Siria.

3.6. Guvernele din regiunea mediteraneeană au reacționat imediat, deși în moduri foarte diferite, pentru a limita răspândirea pandemiei prin punerea în aplicare a unor măsuri de sprijin pentru lucrători și întreprinderi, inclusiv în colaborare cu partenerii sociali și cu organizațiile societății civile, deși acestea au fost adesea insuficient implicate și, în unele cazuri, deloc. Pentru a limita efectele pandemiei, aproape toate țările din zona mediteraneeană au impus măsuri de izolare, cum ar fi în Maroc, Egipt, Iordania și Liban, restricții de circulație și de călătorie.

3.7. În urma crizei provocate de pandemie, numeroase guverne din zonă au pus în aplicare politici expansioniste pentru a aborda criza economică și pentru a sprijini anumite sectoare prin stimularea producției și introducerea de avantaje fiscale și economice și de măsuri de atragere a investițiilor.

3.8. Pandemia a generat consecințe economice negative în întreaga regiune mediteraneeană, nu numai din cauza unor factori precum scăderea cererii interne și externe și scăderea consumului, ci și din cauza înrăutățirii situației datoriei publice și financiare. De la izbucnirea crizei provocate de pandemie, guvernele din regiune au alocat resurse suplimentare pentru sistemele sanitare și economice pentru a sprijini anumite sectoare. Prin urmare, deficitul public al aproape tuturor țărilor din regiunea mediteraneeană vor crește considerabil.

3.9. Sectorul transporturilor a fost grav afectat de măsurile restrictive care au împiedicat sau au redus călătoriile internaționale, turismul devenind unul dintre sectoarele cel mai grav afectate de pandemie. OCDE a estimat o scădere a bilanțului sectorului între 45 % și 70 % și o scădere a bilanțului turismului internațional între 60 % și 80 % ⁽³⁾. Turismul este unul dintre principalele sectoare economice pentru țările mediteraneene și, potrivit Conferinței Organizației Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), Egipt și Maroc se vor număra printre țările cele mai afectate la nivel mondial ⁽⁴⁾.

3.10. Microîntreprinderile și întreprinderile mici și mijlocii, precum și lucrătorii independenți reprezintă una dintre componentele importante ale economiei țărilor de pe țărmul sudic. Aceștia au înregistrat o reducere semnificativă a cifrei lor de afaceri și majoritatea au fost nevoiți să reducă numărul de angajați. În acest sens, vor fi necesare măsuri structurale pentru a ajuta IMM-urile să iasă din criză și să se dezvolte și să inoveze prin abordarea dublei provocări reprezentate de digitalizare și decarbonizare.

⁽²⁾ <https://meddialogue.eu/wp-content/uploads/2021/02/Publication-Bridging-the-sea.pdf>.

⁽³⁾ https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses&_ga=2.143901749.1647750476.1622806508-1692148678.1622806341.

⁽⁴⁾ https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d3_en.pdf.

3.11. Cu toate că criza provocată de pandemie în regiunea mediteraneeană a afectat toate grupurile sociale, cele mai afectate au fost în special: tinerii, din cauza înrăutățirii pieței forței de muncă și a măsurilor de izolare pentru școli și universități; femeile angajate, în anumite regiuni, cum ar fi vecinătatea sudică, în principal în economia informală, în agricultură și într-un sector turistic grav afectat de măsurile de izolare; grupurile vulnerabile, cum ar fi lucrătorii informali și refugiații, care adesea nu beneficiază de măsuri de protecție socială, și persoanele cu handicap, din cauza serviciilor adesea precare.

3.12. În unele părți ale vecinătății sudice, factori precum deficitul de apă și accesul redus la instalații sanitare au exacerbât impactul pandemiei, în special în zonele cele mai izolate din punct de vedere social, în zonele de conflict și în taberele de refugiați.

4. Provocări și oportunități

4.1. După cum a subliniat secretarul general al Uniunii pentru Mediterana ⁽⁵⁾, actuala criză sanitară pune în pericol progresul socioeconomic al regiunii din ultimii ani. Cu toate acestea, criza reprezintă o oportunitate de a consolida integrarea și de a face economiile mai reziliente.

4.2. Rolul societății civile în regiunea euro-mediteraneeană este de o importanță capitală pentru construirea unei societăți mai echitabile și mai favorabile incluziunii după pandemie; în mod similar, după cum s-a subliniat în cadrul Summitului social de la Porto ⁽⁶⁾, implicarea activă a partenerilor sociali și a organizațiilor societății civile este esențială pentru a se asigura că nimeni nu este lăsat în urmă și pentru punerea în aplicare efectivă a Pilonului european al drepturilor sociale.

4.3. COVID-19 și măsurile conexe pun în pericol sustenabilitatea societății civile. Guvernele și mulți donatori au suspendat granturile și au înghețat finanțarea, redirecționând fondurile către eforturile de ajutor de reducere a efectelor COVID-19. Rezultatul pune în pericol sustenabilitatea deja fragilă a OSC, posibilitatea de a continua să deservescă comunitățile, precum și locurile de muncă ale multor lucrători din societatea civilă, deși există așteptări mari din partea OSC. CESE subliniază că granturile pentru sustenabilitatea organizațională și finanțarea de bază a sprijinului sunt esențiale pentru ca organizațiile societății civile să se adapteze la situațiile în schimbare rapidă și să își continue operațiunile în timpul crizelor.

4.4. CESE a subliniat faptul că Mediterana este una dintre cele mai vulnerabile părți ale lumii la efectele schimbărilor climatice. Pandemia de COVID-19 a afectat în mod negativ situația socială și dezvoltarea, făcând urgentă adoptarea unor strategii de dezvoltare durabilă și a unor strategii privind economia ecologică.

4.5. Adoptarea planurilor de redresare în zona mediteraneeană reprezintă o oportunitate potențială de a asigura dezvoltarea economică, socială și de mediu a regiunii. Este esențial să se coreleze oportunitățile de dezvoltare cu respectarea unor principii precum solidaritatea, combaterea inegalităților și protejarea și respectarea statului de drept. Implicarea activă a societății civile este esențială pentru atingerea tuturor obiectivelor.

4.6. Viitoarele planuri de reconstrucție post-COVID-19, alături de creșterea economică, ar trebui să ocupe un loc important în vecinătatea sudică în ceea ce privește măsurile de limitare a problemelor de mediu asociate cu schimbările climatice, deficitul de apă, deșertificarea și poluarea. Măsurile de conservare și protecție a mediului ar putea avea un impact pozitiv în regiunea mediteraneeană prin diversificarea economiei și crearea de locuri de muncă de calitate. În acest context, CESE atrage atenția asupra potențialului foarte ridicat al energiilor regenerabile (în special al energiei solare și eoliene) în țările partenere din sud și invită UE și statele sale membre să promoveze investiții comune mai durabile în acest domeniu.

4.7. CESE a subliniat deja necesitatea de a promova o tranziție echitabilă în zona mediteraneeană, în parte pentru a aduce beneficii în ceea ce privește sănătatea, educația și egalitatea de gen. Pentru a asigura o redresare orientată în mod eficace către principiile tranziției și digitalizării, va fi esențial să se promoveze sensibilizarea și dezvoltarea unor mentalități antreprenoriale și competențe digitale specifice. CESE sprijină apelul țărilor partenere din sud pentru un angajament mai ferm al UE și al statelor sale membre în domeniul cooperării pentru cercetare și dezvoltare în zona mediteraneeană.

⁽⁵⁾ Miniștrii afacerilor externe din cadrul UpM au stabilit domenii prioritare pentru o cooperare și o integrare mai puternice în regiunea euromediteraneeană – Uniunea pentru Mediterana – UpM (ufmsecretariat.org).

⁽⁶⁾ <https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment/>.

4.8. Redresarea vecinătății sudice, într-o situație caracterizată de o mare parte a ocupării forței de muncă în economia informală, este, de asemenea, strâns legată de dezvoltarea unui model eficient de formare și educație profesională. CESE reiterează necesitatea de a consolida competențele profesionale, în special cele ale tinerilor și femeilor, astfel încât acestea să poată fi utilizate în contexte naționale și transnaționale, ca parte a unei abordări circulare privind formarea. Organizațiile societății civile au, de asemenea, un rol important în consolidarea competențelor prin educație non-formală, organizarea de ateliere și de formare și prin promovarea economiei sociale. Comitetul subliniază, de asemenea, necesitatea, așa cum a subliniat deja dialogul regional al UpM cu partenerii sociali, printre altele, de a implica partenerii sociali, în vederea soluționării discrepanței dintre cerere și ofertă pe piața forței de muncă.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Busola strategică a UE”**(aviz din proprie inițiativă)**

(2023/C 140/04)

Raportor: **Christian MOOS**Coraportor: **Peter CLEVER**

Decizia Adunării plenary	14.7.2022
Temei juridic	Articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură Aviz din proprie inițiativă
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	20.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	163/1/5

1. Sinteză și recomandări

1.1. Busola strategică reprezintă un progres important. Este un catalog de proiecte și măsuri concrete foarte importante, care consolidează securitatea europeană. Comitetul Economic și Social European (CESE) consideră că Busola strategică trebuie extinsă, pentru a forma o strategie cuprinzătoare pentru politica externă și de securitate europeană și că societatea civilă trebuie implicată în acest proces.

1.2. CESE subliniază că securitatea înseamnă mai mult decât domeniul apărării și că o strategie de securitate cuprinzătoare a UE ar trebui să se concentreze și asupra aspectelor civile și preventive, pentru a sprijini și a completa măsurile concrete de apărare.

1.3. CESE subliniază importanța preventivă a justiției sociale, a perspectivelor economice și a durabilității mediului. Pacea socială și stabilitatea economică sunt condiții prealabile importante pentru a evita recurgerea la violență. Limitarea încălzirii globale și gestionarea consecințelor sale sunt fundamentale pentru a menține ordinea socială și pacea în lume.

1.4. Busola strategică nu ia suficient în considerare rolul pe care societatea civilă europeană îl poate juca și trebuie să-l joace pentru a obține o mai mare reziliență la atacurile hibride și la subminarea sistematică de către forțe ostile a coeziunii și solidarității în interiorul statelor membre ale UE și între acestea.

1.5. Politica de securitate civilă și preventivă merge mână în mână cu capacități militare de apărare. Acestea din urmă trebuie considerate o condiție indispensabilă pentru realizarea siguranței și, prin prisma efectului lor disuasiv, au și rol preventiv.

1.6. CESE consideră că Busola strategică prezintă o imagine excesiv de pozitivă a politicii europene de securitate și apărare.

1.7. NATO nu este un simplu partener strategic pentru UE, ci și principalul său garant al securității. Europeanii trebuie să aducă o valoare adăugată mai mare NATO, prin măsuri care să le consolideze propria capacitate de acțiune. Până în prezent, UE și NATO nu și-au exploatat pe deplin potențialul cooperării lor. Consolidarea pilonului european al securității și apărării echivalează cu consolidarea NATO.

1.8. În definitiv, UE trebuie să își asume mai multe responsabilități și să creeze o uniune europeană a apărării ca pilon european al NATO, asigurându-se că aceasta respectă pe deplin și este compatibilă cu neutralitatea onora din statele sale membre.

1.9. UE ar trebui să ajungă la o mai bună înțelegere a importanței cruciale a parteneriatului transatlantic pentru NATO și, ca atare, pentru securitatea europeană.

1.10. Prea mulți membri ai UE și-au neglijat de mult timp angajamentele și capacitățile de apărare, ceea ce a făcut ca forțele lor armate să sufere de deficiențe grave în materie de echipament, pregătire și interoperabilitate.

1.11. Statele membre ale UE trebuie să-și coordoneze mai bine dezvoltarea capacităților naționale și planificarea în domeniul apărării și să recurgă la achiziții publice comune. O mai mare eficacitate a capacităților europene de apărare trebuie obținută prin îmbunătățirea coordonării politicilor industriale naționale.

1.12. Capacitatea Europei de a acționa trebuie consolidată prin introducerea votului majoritar în domeniul politicii externe și de securitate.

1.13. Trebuie definit rolul pe care societatea civilă europeană îl poate juca în termeni de solidaritate, cooperare și reziliență ca element suplimentar important al Busolei strategice.

1.14. CESE propune înființarea de forumuri publice pentru desfășurarea unor dezbateri strategice la nivel european și național.

2. Observații generale

2.1. Prezentul aviz din proprie inițiativă analizează impactul Busolei strategice și urmărește să realizeze o evaluare politică a obiectivelor și oportunităților sale europene din perspectiva societății civile. CESE salută inițiativele Uniunii Europene menite să consolideze securitatea și apărarea europeană.

2.2. Societatea civilă nu este un simplu spectator în chestiuni de securitate, iar vocea sa trebuie să se facă auzită. În cazul unui conflict, instituțiile civile sunt grav afectate, iar civilii suferă consecințele devastatoare ale războiului.

2.3. Din perspectiva societății civile, Busola strategică a adoptat o perspectivă limitată a securității, cu un accent deosebit pe apărare. CESE subliniază că securitatea cuprinde cu mult mai mult decât domeniul apărării și că o strategie de securitate a UE ar trebui să se concentreze mai mult pe aspectele civile și preventive, decât o face Busola strategică.

2.4. Uniunea Europeană (UE) este în antiteză cu violența și războiul. Ea trebuie să-și utilizeze mai bine resursele politice, materiale și culturale pentru a contribui la soluționarea pașnică a conflictelor și a preveni escaladarea militară, dat fiind că în acest domeniu și-ar putea avea sursa importantă sa valoare adăugată potențială și impactul său în lume în prezent. UE trebuie să își intensifice eforturile pentru a reveni la acorduri multilaterale eficace privind controlul armelor, la respectarea Tratatului de neproliferare a armelor nucleare și a angajamentului față de dezarmarea nucleară.

2.5. O ordine multilaterală bazată pe norme este esențială pentru a apăra drepturile universale ale omului. Împreună cu partenerii săi din toată lumea care împărtășesc aceeași viziune, UE trebuie să facă tot posibilul pentru a consolida și, dacă este necesar, a restabili și a reinnoi ordinea multilaterală bazată pe norme. Politica forței brute și „dreptul celui mai puternic” sunt incompatibile cu democrația și statul de drept. Securitatea fără libertate este golită de conținut. În același timp, securitatea este și o condiție prealabilă importantă pentru libertate.

2.6. Politica de securitate civilă și preventivă nu intră în conflict cu capacitățile militare de apărare. Dimpotrivă, acestea din urmă trebuie considerate o condiție prealabilă esențială pentru realizarea siguranței și, prin prisma efectului lor disuasiv, au și rol preventiv.

2.7. Investițiile politice și financiare în securitate și apărare necesită o evaluare solidă și serioasă a atuurilor și vulnerabilităților (a) sistemice și (b) materiale ale UE, precum și a capacității sale de (i) a-și asigura propria securitate, (ii) de a contribui la stabilitate în vecinătatea sa, (iii) de a asigura rute comerciale mondiale și accesul la bunuri și materiale critice și, nu în ultimul rând, (iv) de a fi, prin intermediul statelor sale membre, un partener de încredere și angajat clar în alianțe care sunt esențiale nu doar pentru securitatea Europei.

2.8. Securitatea și libertatea nu pot fi realizate doar prin capacități militare. Este nevoie de o abordare globală din punct de vedere social, economic și ecologic, de informații și de capacitate de perspectivă de calitate superioară. Politica preventivă și soluționarea conflictelor prin mijloace diplomatice și civile trebuie să fie prioritară, iar utilizarea puterii militare trebuie să rămână ultima soluție. Cu toate acestea, acest lucru implică, de asemenea, existența unor capacități militare credibile și o voință incontestabilă de a le utiliza dacă acest lucru este inevitabil. UE trebuie să-și urmărească mai ferm interesele.

2.9. Menținerea unei păci juste este obiectivul final al sistemului global de securitate, iar multilateralismul este cel mai bun instrument pentru a atinge acest obiectiv. Sistemul este însă tot mai mult pus la încercare, iar CESE reiterează recomandările Raportului privind pacea globală din 2022, solicitând să fie luate măsuri pentru a consolida arhitectura globală pentru pace⁽¹⁾.

2.10. Implementarea măsurilor de consolidare a capacităților de apărare și a securității necesită mai multă coerență interinstituțională, evitarea unei abordări compartimentate și, înainte de toate, un angajament ferm din partea statelor membre.

2.11. Invadarea Ucrainei de către Rusia și revenirea războiului în Europa și a politicii dure de forță necesită capacități eficiente de descurajare. Deși proiectul european nu a urmărit niciodată o politică de mare putere, dat fiind că Rusia și China pun acum sub semnul întrebării sistemul și securitatea la nivel internațional, UE trebuie să se adapteze la concurența sistemică tot mai mare dintre marile puteri. Rusia încalcă pe față Carta ONU, iar China încalcă drepturile universale ale omului, după cum se vede clar în Xinjiang și Hong Kong.

2.12. SUA, Canada și alte democrații din lume sunt parteneri importanți în aplicarea principiului în favoarea căruia s-au angajat în mod oficial și voluntar toate statele membre ale Organizației Națiunilor Unite: drepturile universale ale omului – drepturi care nu admit nicio derogare, sub niciun motiv și în nicio situație.

2.13. UE ar trebui să înțeleagă mai bine importanța crucială a parteneriatului transatlantic, și anume relațiile UE-SUA, în contextul NATO și, prin urmare, importanța pentru securitatea europeană. Deși SUA și-au mutat tot mai mult atenția în ultimii ani înspre regiunea Asiei și a Pacificului, agresiunea Rusiei arată totuși că ordinea mondială trebuie să fie în continuare securizată și apărată, dacă este necesar, și în Europa.

2.14. NATO nu este doar un partener strategic al UE. Apărarea militară a Europei este asigurată de NATO, iar pilonul european al apărării ar trebui dezvoltat în deplină complementaritate. Invazia Rusiei în Ucraina și arhitectura de securitate internațională stau dovadă a acestei situații în toate privințele. Mai mult, o mai strânsă cooperare europeană în domeniul apărării poate consolida NATO și capacitatea Europei de a acționa pentru a contribui mai eficient la propria sa securitate și stabilitate regională.

2.15. Deși UE – ca entitate politică – și NATO – ca alianță – nu sunt deloc identice, suprapunerea între cele două – nu numai în ceea ce privește valorile, ci și obiectivele – este în creștere semnificativă. Odată cu aderarea Finlandei și Suediei la NATO, 23 de țări vor deveni membre ale ambelor organizații. Europeanii pot și trebuie să aducă o valoare adăugată mai mare alianței, prin măsuri care să le consolideze propria capacitate de acțiune. În definitiv, UE trebuie să își asume mai multe responsabilități pentru propria securitate și să creeze o uniune europeană a apărării ca pilon european al NATO, respectând pe deplin neutralitatea unora din statele sale membre.

2.16. De prea mulți ani, prea multe au fost statele membre care și-au neglijat capacitățile de apărare. În parte pentru că erau insuficiente, dar mai ales pentru că erau ineficiente, cheltuielile pentru apărare au condus la situații în care nivelul de subechipare, nepregătire și lipsuri în interoperabilitate ale forțelor armate ale multor state membre ale UE atinge proporții dramatice. Atunci când aceste state membre ale UE sunt și membre ale NATO, ele își neglijează astfel și obligațiile față de alianță.

2.17. Capacitatea de apărare a Europei depinde nu doar de dimensiunea bugetului care îi este alocat, ci – mai presus de toate – de eficiența utilizării sale. În prezent, coexistența unor sisteme diferite de armament generează suprapuneri, costuri ridicate și ineficiență. Statele membre ale UE trebuie să-și coordoneze mai bine dezvoltarea capacităților naționale și

(1) *Common Security – for our share future* (Securitatea comună – pentru viitorul nostru comun), Stockholm, 2022.

planificarea în domeniul apărării și să recurgă la achiziții publice comune. Ar trebui adoptate politici coerente de achiziții publice la nivelul UE și la nivel național pentru a realiza economiile de scară necesare pentru a reduce costurile și a putea genera o activitate suficientă pentru a asigura supraviețuirea în faza de început a unor *start-ups* ⁽²⁾. Practicile actuale de pe piața europeană a apărării reprezintă o dovadă a costului ridicat al non-Europei.

2.18. În pofida cooperării structurate permanente (PESCO), a procesului anual coordonat de revizuire privind apărarea (Coordinated Annual Review on Defence – CARD) și a Fondului european de apărare (FEA), UE a înregistrat prea puține progrese în dezvoltarea unor structuri comune eficiente, astfel încât să-și asigure propria securitate. Semnificativă în acest sens este Declarația de la Versailles din martie 2022 care, pe baza deciziei șefilor de stat și de guvern din decembrie 2021, afirmă că „Uniunea Europeană își va asuma o responsabilitate mai mare pentru propria sa securitate și că, în domeniul apărării, va urma o direcție strategică de acțiune și își va mări capacitatea de a acționa în mod autonom”.

2.19. Prin renunțarea la deciziile unanime (capacitatea fiecărui stat membru de a bloca toate celelalte) în cadrul Consiliului în domeniul politicii externe, capacitatea de a acționa a UE în domeniul politicii externe și de securitate ar fi consolidată. Ca soluție intermediară, ar putea fi luată în considerare o etapă temporară de testare a votului cu majoritate calificată sau cu majoritate supracalificată (și anume, praguri mai mari pentru majoritatea calificată). Cu toate acestea, nu cadrul instituțional este cel care împiedică în principal acțiunea coerentă a statelor membre, ci, mai curând, statele membre sunt cele care eludează cadrul instituțional existent, nu îi exploatează potențialul și nu se lasă integrate în acest cadru.

2.20. În calitate de furnizor de securitate, Europa ar putea avea nevoie de un nou discurs, de acțiuni concrete sprijinite de societatea civilă și de un angajament civic care să consolideze identitatea și solidaritatea europeană, fără a risca să înlocuiască naționalismul cu șovinismul european. Participarea publicului ar trebui să fie deschisă, transparentă și incluzivă.

3. Aspecte pozitive ale Busolei strategice

3.1. În principiu, obiectivul Busolei strategice de a obține mai multă securitate prin consolidarea capacităților (*act*), o mai bună pregătire (*secure*), investiții specifice (*invest*) și o cooperare sporită (*partner*) și prin consolidarea parteneriatelor și a alianțelor a fost bine ales.

3.2. Busola strategică urmărește să reafirme hotărârea Europei de a proteja principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite, de a restabili pacea și de a apăra libertatea pe continent.

3.3. În ceea ce privește securitatea, Busola strategică menționează China drept „rival sistemic”. Acest aspect a fost confirmat de încălcările masive ale drepturilor universale ale omului, de amenințarea sa constantă la adresa Taiwanului și de sprijinul său pentru agresiunea Rusiei. Busola strategică scoate în evidență China și Rusia, state care contestă ordinea internațională. Ele își extind arsenalele nucleare și dezvoltă noi sisteme de arme.

3.4. De asemenea, Busola subliniază erodarea periculoasă a arhitecturii de control al armamentelor și impactul negativ al acestui vid legislativ asupra securității UE.

3.5. UE are interese legitime în toate regiunile lumii. Busola strategică nu le acoperă în mod sistematic pe toate, dar afirmă pe bună dreptate că, așa cum s-a văzut în mod specific în Balcanii de Vest, inactivitatea europeană invită alte puteri să ocupe spațiul lăsat liber.

3.6. Busola strategică subliniază că este necesar ca UE să acționeze cu un grad sporit de urgență și hotărâre și ca statele membre să se poată baza pe sprijin reciproc. În consecință, se pune accentul pe importanța articolului 42 alineatul (7) din TUE. UE ar trebui să clarifice coerența acestui temei de drept primar cu obligația de a oferi asistență în temeiul articolului 5 din Tratatul NATO.

(²) Foaia de parcurs privind tehnologiile pentru securitate și apărare [COM(2022) 61 final], punctul 4.9.

3.7. Îmbunătățirea gradului de pregătire și a interoperabilității sunt elemente identificate în Busola strategică drept priorități care trebuie să fie în concordanță cu NATO. Busola strategică prezintă UE ca un factor favorizant al unei mai bune apărări europene și anunță că vor fi acoperite lacunele în materie de capacități critice, că vor fi consolidate reziliența societăților europene și stabilitatea în vecinătatea europeană. Un prim pas este crearea Capacității de desfășurare rapidă (Rapid Deployment Capacity), alcătuită din 5 000 de persoane și care urmează să fie pe deplin operațională până în 2025. CESE subliniază că a venit vremea rezultatelor, dat fiind că UE stabilise deja obiective mai ambițioase în acest sens cu mai mult de două decenii în urmă, care însă nu au fost încă îndeplinite până în prezent.

3.8. Deși Busola strategică nu face trimitere la introducerea votului cu majoritate calificată în politica externă, în document se face apel la abținerea constructivă, astfel încât statele membre care doresc acest lucru să poată înregistra progrese. În acest context, s-ar putea recurge mai mult la articolul 44 din TUE, în temeiul căruia Consiliul încredințează misiuni statelor membre care doresc să coopereze în acest domeniu și care dispun de capacități adecvate în cadrul politicii de securitate și apărare comune (PSAC).

3.9. Busola strategică urmărește să combine în mod semnificativ misiuni și operații civile și militare în cadrul PSAC. Este subliniată astfel importanța misiunilor PSAC civile în contextul răspunsurilor nemilitare. Busola strategică vizează o mai strânsă cooperare între PSAC și părțile interesate din domeniul justiției și afacerilor interne din UE.

3.10. CESE își exprimă satisfacția că Busola adoptă o abordare orientată spre acțiune și stabilește propuneri și etape concrete, ținte și etape, care urmează să fie revizuite periodic de Consiliul UE și de Consiliul European.

3.11. De asemenea, Busola strategică cuprinde măsuri importante pentru o mai bună integrare a conceptului de „gen, pace și securitate” și a eficienței climatice în misiunile și operațiile PSAC. Până în 2023, UE își va consolida mai ales rețeaua de consilieri în domeniul drepturilor universale ale omului și al egalității de gen în cadrul misiunilor și operațiilor sale PSAC, iar prin punerea în aplicare a foii de parcurs a UE privind schimbările climatice și apărarea sectorului militar va evolua către neutralitate climatică.

4. Observații critice cu privire la Busolă

4.1. Busola strategică este un document foarte ambițios care stabilește peste 80 de acțiuni concrete ce trebuie întreprinse până în 2025. În acest sens, este necesară o voință politică puternică a statelor membre. În caz contrar, documentul riscă să reflecte mai mult o UE lipsită de competență în domeniul politicii externe și al apărării.

4.2. Busola strategică se caracterizează printr-o înțelegere mai îngustă a conceptului de securitate; securitatea înseamnă mai mult decât apărare. Un efort mai mare de prevenire și prognoză este esențial pentru a evita unele conflicte militare. Busola strategică se concentrează pe definirea unui catalog de proiecte și de acțiuni concrete. CESE salută această abordare. Cu toate acestea, ea nu se referă la zone geografice specifice și nici nu precizează unde dorește UE să proiecteze stabilitate și securitate în conformitate cu valorile și obiectivele sale, inclusiv în afara teritoriului său, de exemplu în vecinătatea sa imediată. Ea trebuie extinsă pentru a forma o strategie cuprinzătoare, care să includă implicarea societății civile.

4.3. Busola strategică prezintă o imagine mai degrabă pozitivă – de sistem coerent – a politicii de securitate și apărare a UE și a capacităților sale potențiale, de exemplu atunci când afirmă că forța UE în prevenirea și gestionarea conflictelor și crizelor externe rezidă în capacitatea sa de a desfășura atât mijloace militare, cât și resurse civile. Busola nu oferă exemple concrete de situații în care această capacitate s-ar dovedi utilă. Cu toate acestea, o analiză nerealistă nu poate oferi o bază solidă pentru o strategie de securitate. Autoevaluarea UE ca lider consecvent al soluțiilor multilaterale și autosatisfacția pe care o exprimă explicit în Busola strategică, de exemplu în ceea ce privește exercitarea responsabilității sale în materie de securitate globală, nu permit realizarea unui bilanț onest.

4.4. Chiar dacă UE a investit resurse politice și financiare substanțiale în multilateralism, statele sale membre au urmărit – cel puțin până la atacul săvârșit de Rusia – obiective coordonate de politică externă europeană, doar în măsura în care aceste obiective coordonate răspundeau direct propriilor interese naționale. Această lipsă fundamentală de analiză prospectivă strategică poate fi ilustrată cu mai multe exemple, însă menționăm aici doar câteva: procesul de extindere din Balcanii de Vest, răspunsurile europenilor la războiul din Libia, dependențele în aprovizionarea cu energie materii prime și altele, reprezentarea Europei în cadrul Organizației Națiunilor Unite și nivelurile diferite de investiții în capacitățile militare naționale în raport cu propriul PIB.

4.5. Busola strategică recunoaște importanța NATO pentru securitatea europeană, dar nu este suficient. Busola se vorbește despre un parteneriat strategic cu NATO, despre complementaritate și autonomie decizională. Doar câteva state membre rămân însă neutre, adică în afara NATO, iar alianța este mai mult decât un partener strategic pentru Europa. NATO este și va fi singurul garant real al securității Europei, de neînlocuit în viitorul previzibil. Cu toate acestea, UE îi poate ajuta pe europeni să-și organizeze mai bine contribuția la securitatea europeană, punându-și în comun capacitățile de apărare și renunțând la politicile naționale neacoordonate în favoarea unui demers european comun. În pofida mai multor abordări laudabile din Busola strategică, nici UE și nici NATO nu și-au fructificat, până în prezent, întregul potențial de cooperare.

4.6. Conceptul de autonomie strategică europeană trebuie definit în mod clar dacă este aplicat aspectelor legate de securitate și apărare, așa cum este cazul Busolei strategice. Autonomia strategică nu înseamnă că UE acționează singură, ci devine un partener mai bun, capabil să acționeze atunci când este necesar, inclusiv atunci când sprijinul nu este disponibil. Cum a subliniat deja CESE în avizul său privind relațiile transatlantice, ea nu se poate rezuma la menținerea unei echidistanțe față de puterile lumii. SUA sunt și rămân cel mai important aliat și partener al Europei. Cu toate acestea, UE ar trebui să urmeze calea reducerii dependențelor strategice, inclusiv în sectoarele securității și apărării, astfel cum se menționează în avizul CESE pe tema „Foaia de parcurs privind tehnologiile de securitate și apărare”⁽³⁾.

4.7. Dependențele europene unilaterale trebuie reduse, și nu numai în domeniul apărării. Acest aspect este de o importanță crucială pentru securitatea europeană. Cu toate acestea, CESE consideră că interdependențele, mai ales cele dintre partenerii care împărtășesc aceeași viziune, sunt nu doar benefice, ci reprezintă și o condiție *sine qua non* pentru o ordine multilaterală bazată pe norme.

4.8. În ce privește viitoarele capacități militare ale UE, forțele de reacție rapidă sunt, așa cum s-a anunțat în Busola strategică, în conformitate cu conceptele de forțe mai mici care pot fi desfășurate rapid, în cadrul misiunilor coordonate la nivel internațional. Cu toate acestea, aceste eforturi nu pot fi privite independent de o contribuție adecvată a Europei la propria sa securitate în cadrul NATO. Eforturile europene trebuie să vină în sprijinul eficacității pilonului european al NATO. În prezent, nu este clar modul în care statele care sunt membre atât ale UE, cât și ale NATO pot alocă resurse suficiente atât pentru Grupul de răspuns al NATO, cât și pentru Forța de reacție rapidă a UE, dacă aceste resurse trebuie activate simultan. În plus, unele dintre măsurile prezentate cu privire la trupele care pot fi mobilizate rapid sunt mai puțin eficace decât deciziile luate deja în urmă cu decenii (Helsinki 1999).

4.9. Busola strategică nu ia în considerare rolul pe care societatea civilă europeană îl poate juca și trebuie să-l joace pentru a obține mai multă reziliență la subminarea sistematică de către forțe ostile a coeziunii și solidarității în interiorul statelor membre ale UE și între acestea.

4.10. Pentru a consolida rolul UE de furnizor de securitate democratic și bazat pe statul de drept este nevoie nu numai de instituții europene mai puternice și de un demers mai prospectiv din partea statelor membre, ci și de alianțe sociale transfrontaliere cuprinzătoare, care sunt de neconceput fără o societate civilă organizată paneuropeană puternică și dinamică și fără parteneri sociali europeni pe deplin angajați.

4.11. Atacurile ostile includ nu numai operațiuni militare, ci și dezinformare, atacuri cibernetice, șantaj economic etc. Busola strategică cuprinde elaborarea unui set de instrumente pentru contracararea amenințărilor hibride, a unui set pentru acțiuni străine de manipulare a informațiilor și ingerințe străine și consolidarea setului de instrumente pentru diplomația cibernetică. Cu toate acestea, Busola strategică trebuie să aprofundeze acest aspect esențial. UE are nevoie urgentă de o abordare interinstituțională pentru a contracara astfel de atacuri și ingerințe, aspect care necesită implicarea societății civile reprezentative, pentru a pune bazele unei solidarități, ale unei cooperări și ale unei reziliențe efective în rândul cetățenilor UE, în special la nivel local, acolo unde impactul unor astfel de atacuri este cel mai direct.

4.12. Securitatea Europei este amenințată nu doar de atacuri militare în sens tradițional. Și atacurile cibernetice și actele de sabotaj împotriva întreprinderilor private, a instituțiilor publice și a infrastructurii critice trebuie considerate atacuri hibride de război, care pot provoca daune devastatoare. Acest aspect este tratat prea sumar în Busola strategică, mai ales când este vorba de măsuri eficiente de protecție și răspuns.

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Foaia de parcurs privind tehnologiile pentru securitate și apărare” [COM (2022) 61 final] (JO C 443, 22.11.2022, p. 112).

5. Recalibrarea busolei

5.1. CESE este cu totul de acord că UE trebuie să se adapteze la comportamentul puterilor revizioniste tot mai agresive, care încalcă Carta ONU. O ordine multilaterală bazată pe norme poate fi restabilită dacă democrațiile liberale își afirmă cu fermitate principiile, le susțin prin intermediul capacităților diplomatice, civile și militare și nu cedează tentațiilor, presiunilor și amenințărilor exercitate de puterile autoritare.

5.2. Politicile europene trebuie să servească obiectivului de prevenire a conflictelor armate. De asemenea, ar trebui să se ia în considerare că lumea este mult mai puțin pașnică decât părea după sfârșitul Războiului Rece. Prin urmare, societatea europeană are nevoie de un consens politic cu privire la modul în care să-și consolideze în mod eficace apărarea împotriva potențialilor agresori și, mai presus de toate, să-și consolideze capacitatea de protecție civilă. Ca atare, intensificarea dezbaterii publice și a participării active a actorilor societății civile este esențială.

5.3. Parteneriatul transatlantic necesită mult mai multe investiții la nivel politic. Deși depășește cadrul NATO, parteneriatul este un pilon fundamental al Alianței. Europeanii trebuie să depună mai multe eforturi pentru a menține și aprofunda relațiile dintre UE și SUA. Un parteneriat stabil cu SUA, atât în termeni de relații comerciale, cât și de securitate, este extrem de important.

5.4. Edificarea unei lumi fără arme nucleare este un obiectiv european. Până a realiza acest obiectiv, garanția securității nucleare americane pentru Europa, descurajarea nucleară a NATO și forța franceză de descurajare rămân indispensabile pentru securitatea europeană.

5.5. Partenerii europeni trebuie să se concentreze de urgență pe creșterea eficienței în ceea ce privește cheltuielilor lor militare. Printre altele, acest lucru poate fi realizat, printr-o îmbunătățirea majoră a interoperabilității sistemelor lor militare convenționale naționale. Statele membre trebuie să depășească actualele dificultăți și neînțelegeri cu privire la achiziționarea de capacități de apărare pe termen scurt de care au nevoie urgent și să găsească o abordare comună pentru a-și consolida sistemele de apărare pe termen mediu și lung, prin achiziții publice comune și proiecte comune de colaborare. Proiectele europene comune nu ar trebui să excludă aliați și parteneri apropiați, dar accesul lor la piața europeană a apărării trebuie să se bazeze strict pe reciprocitate.

5.6. Ponderea în PIB a cheltuielilor pentru apărare este importantă, dat fiind că a fost convenită între aliații occidentali – *pacta sunt servanda!* În ceea ce privește capacitățile efective, este mai important ca ele să fie definite cu precizie și să fie realizate la timp. Este mai puțin important dacă pentru aceasta este nevoie de 2 % din PIB sau, eventual, de mai mult. Ceea ce este important este ca un potențial agresor să considere că costul unui atac este prea mare. UE trebuie să se bazeze pe instrumentele și instituțiile sale, cum ar fi PESCO, CARD, FEA și Instrumentul european pentru pace, pentru a îmbunătăți modul în care statele sale membre cheltuiesc fondurile în domeniul apărării.

5.7. Achizițiile publice în domeniul apărării și structurile industriei europene de apărare sunt decisive pentru securitatea europeană. Acestea nu se supun doar regulilor de piață. Securitatea europeană nu trebuie să fie subminată însă de compromisuri costisitoare și ineficace. Proiectele comune ar trebui să fie stabilite în funcție de capacitatea unei industrii competitive și inovatoare de a produce rezultate și nu de cotele naționale de participare la proiecte de cooperare.

5.8. Busola acoperă multe aspecte importante ale securității, dar nu vorbește suficient despre colectarea de informații. UE ar trebui să actualizeze Busola, integrând o analiză clară a capacității de informații europene și propuneri concrete privind modalitățile de ameliorare a lor.

5.9. Forțele armate trebuie să fie raționalizate la nivel național, cu alte cuvinte să fie create structuri de comandă comune eficiente care să constituie, în ultimă analiză, baza pentru forțele armate europene comune. Este necesar ca Statul-Major al Uniunii Europene și Agenția Europeană de Apărare să capete un nou suflu.

6. Contribuții ale societății civile la securitatea și apărarea Europei

6.1. Busola strategică reprezintă un progres important. Acest mecanism ar trebui extins, pentru a cuprinde o strategie europeană de politică externă, în care conceptul de securitate să fie extins, în conformitate și cu obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU, și să implice în mod activ societatea civilă.

6.2. Îmbunătățirea informațiilor, a sistemelor de prevenire și de analiză prospectivă este esențială pentru a evita conflictele militare. Multe state membre ale UE trebuie să investească mai mult în propriile capacități de apărare, iar majoritatea au început să o facă. Este vorba de un angajament pe termen lung, care necesită sprijinul societății civile. Pilonul european al NATO trebuie să asigure descurajarea militară, dar trebuie sporită capacitatea UE de a aduce contribuții preventive concrete la pacea și stabilitatea regională, inclusiv prin mijloace militare proprii.

6.3. Așa cum sugerează Busola, UE ar trebui să sprijine statele membre să-și îmbunătățească cooperarea, pentru a reduce fragmentarea ineficientă și dublarea costisitoare a capacităților lor de apărare; cu toate acestea, atât timp cât nu are o competență reală în domeniul apărării, UE ar trebui să-și investească în continuare resursele limitate în principal în politici și mecanisme civile, pentru a permite prevenirea conflictelor. Societatea civilă poate aduce în acest cadru o schimbare reală prin rețelele sale sociale și economice și prin puternicul său potențial de diplomație publică și culturală.

6.4. O societate civilă liberă și dinamică poate fi un stabilizator automat în vremuri de criză ce afectează securitatea europeană. Ea a dovedit că poate face aceasta, de exemplu în legătură cu agresiunea Rusiei, când milioane de cetățeni ai UE din multe state membre i-au găzduit și ajutat pe refugiații ucraineni, cu o disponibilitate excepțională de a ajuta, în special în statele membre ale UE învecinate cu Ucraina. O abordare cuprinzătoare a securității trebuie să implice și pregătirea Europei pentru situații de urgență și sprijinirea continuă a organizațiilor societății civile.

6.5. CESE subliniază importanța justiției sociale, a perspectivei economice și a durabilității ecologice pentru securitate. Pacea socială este o importantă condiție prealabilă pentru a evita recurgerea la violență. Limitarea încălzirii globale și gestionarea consecințelor sale sunt fundamentale pentru a menține ordinea socială și pacea în lume.

6.6. CESE propune forumuri publice pentru dezbateri strategice, astfel încât societatea civilă să poată contribui la dezvoltarea unei Europe care să poată oferi protecție împotriva atacurilor ostile și să devină mai rezistentă la atacurile care pot submina moralul statelor membre și stabilitatea politică în interiorul lor și între ele. „În lupta pentru avantaje dintre puterile lumii, nu forța militară sau cea economică sunt decisive, ci trăsăturile fundamentale ale unei societăți”⁽⁴⁾.

6.7. CESE, Secțiunea sa pentru relații externe (REX) și – în ceea ce privește industria apărării – Comisia consultativă pentru mutații industriale (CCMI)⁽⁵⁾ pot juca un rol esențial în dialogul dintre nivelul politic și societate cu privire la securitatea în Europa și în lume. CESE va continua să solicite actualizări periodice ale Busolei strategice și să evalueze amănunțit noile inițiative conexe, cum ar fi pachetul privind apărarea.

6.8. Agresiunea Rusiei și rivalitatea sistemică cu China evidențiază că UE nu are timp de pierdut în adaptarea la realitățile geopolitice. În democrațiile liberale, acest obiectiv poate fi realizat numai în strânsă cooperare cu societatea civilă și cu sprijinul politic oferit de aceasta.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ Mazarr, M. J.: *What Makes a Power Great. The Real Drivers of Rise and Fall*, *Foreign Affairs*, iulie-august 2022, p. 52.

⁽⁵⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/sections-commission/consultative-commission-industrial-change-ccmi>

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 575-A SESIUNE PLENARĂ A COMITETULUI ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN,
14.12.2022-15.12.2022**Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind adaptarea normelor în materie de răspundere civilă extracontractuală la inteligența artificială (Directiva privind răspunderea în materie de IA)”****[COM(2022) 496 final – 2022/0303 (COD)]**

(2023/C 140/05)

Raportor general: **Wautier ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Sesizare	Parlamentul European, 6.10.2022 Consiliul Uniunii Europene, 14.10.2022
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Decizia Biroului	20.9.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	154/1/0

1. Concluzii și recomandări

1.1. Opiniile CESE privind inteligența artificială (IA) au continuat să evolueze încă de la activitatea sa de pionierat din 2017, insistând că este necesar ca supravegherea umană a aplicațiilor IA să includă și răspunderi și să consolideze încrederea în aceste tehnologii. CESE a solicitat adoptarea unor norme clare care să prevadă, în cazul utilizării abuzive (sau presupus abuzive), răspunderea persoanelor fizice sau a entităților juridice, după cum reiese din avizul său din 2019 ⁽¹⁾.

1.2. CESE salută și sprijină propunerea Comisiei de a îmbunătăți drepturile victimelor care au suferit un prejudiciu – astfel cum este admisibil în temeiul legislației naționale – ca urmare a unei astfel de utilizări abuzive a IA, asigurând drepturi specifice pe lângă dreptul răspunderii civile sau legislația privind răspunderea obiectivă de la nivel național, dispozițiile Directivei privind răspunderea pentru produse și dreptul penal.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Cum construim încrederea cetățenilor într-o inteligență artificială centrată pe factorul uman [COM(2019) 168 final] (JO C 47, 11.2.2020, p. 64).

1.3. CESE recunoaște că o armonizare minimă servește cel mai bine acestui obiectiv, însă rămâne precaut în ceea ce privește riscul unor interpretări divergente din partea părților interesate implicate în lanțul de dezvoltare și aprovizionare și din partea judecătorilor. Prin urmare, insistă asupra unor definiții juridice clare și asupra necesității de a consolida în continuare expertiza necesară a celor care vor trebui să aplice această nouă legislație la nivelul UE, cu capacitatea digitală adecvată. Obiectivul final al Comisiei ar trebui să fie acela de a urmări și dezvolta un regim de răspundere care să fie cât mai uniform posibil în aplicarea sa peste tot în UE.

1.4. CESE recunoaște interacțiunea dintre normele privind prevenirea și cele referitoare la securitate, pe de o parte, și posibilitățile de a asigura măsuri reparatorii, pe de altă parte, pe lângă rolul de supraveghere care revine autorităților publice, pentru a se asigura respectarea standardelor naționale și ale UE în ceea ce privește dezvoltarea responsabilă a IA. Comitetul solicită instituirea unei rețele de organisme de soluționare alternativă a litigiilor, pentru a facilita exercitarea drepturilor de către victime și pentru a colecta mai multe elemente de probă privind rezultatele directivei.

1.5. CESE apreciază echilibrul pe care îl asigură directiva între drepturile victimelor și interesele dezvoltatorilor de IA. Aceasta permite valorificarea beneficiilor tranziției digitale și poate stabili un standard pentru țările terțe care iau în considerare posibilitatea de a urma această cale.

1.6. CESE solicită Comisiei să monitorizeze îndeaproape introducerea de garanții financiare sau de asigurări care să acopere răspunderea în materie de IA, ținând cont în mod adecvat de disponibilitatea și de amploarea acestora, întrucât noul cadru ar trebui să ofere securitate juridică pentru operatori și asigurători deopotrivă. Dovada producerii unor incidente este esențială pentru a aprecia dacă sunt necesare măsuri în acest sens: prin urmare, documentarea și raportarea incidentelor respective este esențială.

1.7. CESE invită Comisia să includă în strategia sa de comunicare drepturile acordate victimelor care au suferit prejudicii cauzate de IA, pentru a spori încrederea în tranziția digitală.

1.8. Ținând cont de viteza evoluțiilor tehnologice, CESE sprijină intenția de a revizui această legislație de îndată ce elementele de probă justifică un astfel de demers. Comitetul este de părere că un termen de cinci ani de la intrarea în vigoare a directivei supuse examinării ar reprezenta o întârziere excesivă și recomandă ca revizuirea să aibă loc în termen de trei ani. CESE este dispus să participe la această revizuire și să evalueze experiența organizațiilor societății civile din UE, mai exact în ceea ce privește feedbackul din partea utilizatorilor finali cu privire la sarcina probei și eventualele definiții divergente ale prejudiciilor eligibile în temeiul dreptului național.

1.9. Întrucât utilizarea IA poate conduce la opțiuni de politică sensibile, care nu ar trebui lăsate exclusiv la latitudinea părților implicate în lanțul de aprovizionare al IA, CESE solicită, de asemenea, să fie implicat și consultat în stabilirea de standarde etice.

2. Rezumatul propunerii

2.1. Propunerea de directivă privind răspunderea extracontractuală în ceea ce privește inteligența artificială („Directiva privind răspunderea în materie de IA”) are la bază Cartea albă privind IA a Comisiei din 2020, raportul său concomitent privind siguranța și răspunderea în materie de IA și propunerea de act legislativ privind IA din 2021, care pune accentul pe prevenire și pe siguranță. Ea are legătură cu revizuirea Directivei privind răspunderea pentru produse din 1985 („Directiva privind răspunderea pentru produsele cu defect revizuită”), care a fost prezentată la aceeași dată cu Directiva privind răspunderea în materie de IA examinată în prezentul aviz. Ambele propuneri le permit reclamantilor să depună plângeri împotriva anumitor părți, existând o serie de diferențe în ceea ce privește domeniul de aplicare al celor două instrumente.

2.2. Scopul Directivei privind răspunderea în materie de IA este să stabilească norme uniforme privind anumite aspecte legate de răspunderea extracontractuală pentru prejudiciile cauzate de utilizarea sistemelor de IA. Pe această cale, directiva vizează să îmbunătățească funcționarea pieței unice, instituie o protecție mai amplă pentru victime (persoane fizice sau juridice) și stimulează încrederea în IA prin norme armonizate. Acestea vizează, de exemplu, încălcarea confidențialității, pierderea de date sau prejudiciile cauzate de probleme legate de siguranță. De exemplu, noile norme vor facilita obținerea de despăgubiri dacă o persoană a fost discriminată într-un proces de recrutare care implică tehnologie IA, deși vor rămâne în continuare o serie de obstacole (juridice). Pentru a elimina orice insecuritate juridică ce ar mai putea exista, CESE recomandă furnizarea unei definiții juridice a deciziilor luate de mașini prin utilizarea IA.

2.3. Prin această directivă, Comisia propune pentru prima dată o armonizare țintită a normelor naționale privind răspunderea în materie de IA, facilitând obținerea de despăgubiri pentru victimele prejudiciilor cauzate de IA. În acord cu obiectivele Cărții albe privind IA și cu propunerea de act legislativ privind IA a Comisiei din 2021 – prin care se stabilesc principii ale statului de drept printr-un cadru pentru fiabilitate și încredere în IA – noile norme vor garanta că victimele beneficiază de o protecție echitabilă atunci când suferă prejudicii cauzate de produsele sau serviciile bazate pe IA, în același mod ca în cazul în care prejudiciile ar fi provocate în orice alte circumstanțe.

2.4. Având grijă să nu periclitizeze ori să împiedice progresul tehnologic în Europa, directiva introduce un cadru juridic armonizat care abordează complexitatea sistemelor de IA, încă din laborator și până la introducerea pe piață, și simplifică procesul juridic pentru victimele prejudiciilor cauzate de sistemele de IA prin două inovații juridice majore care răspund nevoilor existente:

- în primul rând, când s-a stabilit că nu au fost respectate reglementările UE sau naționale (sau obligația de diligență ce rezultă din acestea) și când pare că este probabil în mod rezonabil să existe o legătură de cauzalitate cu sistemul de IA (sau cu rezultatul acestuia), o prezumție legală relativă de cauzalitate va aborda dificultățile cu care se confruntă victimele atunci când trebuie să explice în detaliu cum s-a produs prejudiciul printr-o anumită culpă sau omisiune, ceea ce poate fi deosebit de dificil atunci când se încearcă înțelegerea unor sisteme de IA complexe. Se aplică dispoziții specifice pentru furnizorii de sisteme de IA cu risc ridicat (a se vedea punctul 4.1), pentru persoanele care acționează în numele acestora și pentru utilizatori. Propunerea reduce severitatea prezumției atunci când sistemul de IA este folosit de un utilizator neprofesionist, care nu a intervenit în funcționarea sistemului de IA;
- în al doilea rând, deși în cazul răspunderii pentru produse este mai ușor de identificat cine trebuie acționat în instanță, mediul IA este mai complex. Conform directivei propuse, victimele vor avea la dispoziție mai multe instrumente pentru a solicita acces la justiție, având dreptul de a accesa elemente de probă din partea societăților comerciale și a furnizorilor, în cazurile în care este implicată IA cu risc ridicat și atunci când trebuie obținute astfel de elemente de probă, într-o măsură proporțională. Victimele vor putea obține o hotărâre judecătorească prin care să aibă acces la informațiile necesare pentru a stabili ce anume a provocat prejudiciile suferite de ele și cărui pârât persoană fizică sau juridică îi pot imputa aceste prejudicii. Atunci când elementele de probă sunt accesibile cu ușurință, nu se mai aplică prezumția, ceea ce încurajează semnificativ punerea la dispoziție a acestor informații.

Prin aceste două măsuri, propunerea de directivă ajută victimele să obțină reparații, la nivel individual sau colectiv (dacă este cazul), fără a elimina conceptul de cauzalitate.

3. Garantarea unei evoluții tehnologice centrate pe factorul uman

3.1. CESE este conștient de beneficiile și potențialele riscuri pe care le presupune IA. Utilizarea sa nu ar trebui să se rezume doar la îmbunătățirea productivității prin substituirea sarcinilor umane și la reducerea costurilor. Această evoluție atrage atenția asupra riscurilor legate de impactul său asupra sănătății ca urmare a modificării condițiilor de muncă, a drepturilor, precum confidențialitatea, și asupra reconsiderării echilibrului dintre mașini și om la locul de muncă, întrucât controlul uman trebuie privilegiat, acordând atenția corespunzătoare posibilei persistențe a prejudecăților umane și a biasului în funcționarea mașinilor. Responsabilitatea pentru proiectarea inițială și răspunderea finală pentru posibilele disfuncționalități ar trebui să revină în continuare actorilor umani, astfel cum a recunoscut Grupul de experți la nivel înalt privind inteligența artificială în orientările sale în materie de etică. Multe alte evoluții, cum ar fi impactul nanotehnologiilor asupra mediului, sunt mai puțin documentate la ora actuală. CESE consideră că atât operatorii de IA, cât și alte părți interesate, precum consultanții în domeniul managementului riscurilor și asigurătorii, dar și reprezentanții autorităților publice și ai lucrătorilor, ar trebui să monitorizeze impactul potențial prin analiza riscurilor, audituri și ingineria siguranței, prin efectuarea de teste într-un mediu similar lumii reale. După cum a arătat în avizul său precedent⁽²⁾, CESE ar saluta adoptarea unor proceduri de certificare menite să garanteze siguranța și alinierea cu interesele umane.

3.2. CESE este conștient de expunerea aplicațiilor IA la erori și la atacuri cibernetice răuvoitoare și face referire la recentele sale avize referitoare la propunerile de Act legislativ privind reziliența operațională digitală (DORA)⁽³⁾ și de directivă privind securitatea cibernetică și reziliența entităților critice⁽⁴⁾. Aceste riscuri și amenințări justifică în mod evident dispozițiile existente în materie de prevenire și de monitorizare, precum și viitoarele evoluții, întrucât pot apărea noi vulnerabilități.

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Cum construim încrederea cetățenilor într-o inteligență artificială centrată pe factorul uman [COM(2019) 168 final] (JO C 47, 11.2.2020, p. 64).

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind: propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind reziliența operațională digitală pentru sectorul financiar și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1060/2009, (UE) nr. 648/2012, (UE) nr. 600/2014 și (UE) nr. 909/2014 [COM(2020) 595 final – 2020/0266 (COD)] propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2006/43/CE, 2009/65/CE, 2009/138/CE, 2011/61/UE, 2013/36/UE, 2014/65/UE, (UE) 2015/2366 și (UE) 2016/2341 [COM(2020) 596 final – 2020/0268 (COD)] (JO C 155, 30.4.2021, p. 38).

⁽⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate cibernetică în Uniune, de abrogare a Directivei 2016/1148/UE și Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind reziliența entităților critice” [COM(2020) 823 final – 2020/0359 (COD) – COM(2020) 829 final – 2020/0365 (COD)] (JO C 286, 16.7.2021, p. 170).

3.3. CESE sprijină intenția de a ține pasul cu evoluțiile viitoare care vor avea loc într-un ritm rapid și de a evalua efectele directivei, în măsura în care elementele de probă justifică un astfel de demers, ceea ce va duce la o actualizare în funcție de principiile necesității și proporționalității. Comitetul consideră că obiectivul de cinci ani prevăzut în propunere este prea îndepărtat și sugerează să se ia măsuri mai devreme, în cel mult trei ani de la intrarea în vigoare a directivei. El insistă asupra implicării societății civile în această evaluare, întrucât CESE reflectă opiniile cetățenilor, ale consumatorilor, ale lucrătorilor și ale întreprinderilor mari și mici în modul său unic, acordând atenția cuvenită drepturilor fundamentale ale omului, inclusiv drepturilor lucrătorilor, precum și oportunităților și obstacolelor economice.

4. Protecția valorilor fundamentale ale UE

4.1. CESE sprijină abordarea adoptată de Comisie în actul legislativ privind IA, care evidențiază utilizările interzise ale IA, precum evaluarea comportamentului social al cetățenilor de către guvernele intruzive, aplicațiile cu risc ridicat din întreprinderi, inclusiv recrutarea și acordarea de punctaje în funcție de merite, precum și infrastructurile critice și dispozitivele tehnice folosite pentru asistența medicală, dar și un număr mare de activități mai puțin riscante. CESE solicită o definiție lipsită de ambiguitate a activităților cu risc ridicat. Comitetul își reiterează solicitarea de a adăuga potențialele prejudicii asupra mediului printre factorii ce trebuie incluși în categoria de risc ridicat. CESE observă că ar trebui acordate despăgubiri victimelor, indiferent de clasificarea aplicațiilor IA în categoriile de „risc ridicat” sau „mai puțin ridicat”.

4.2. După cum a precizat în avizul său din 2020 referitor la Cartea albă privind inteligența artificială, CESE insistă asupra angajamentului său de a proteja drepturile fundamentale și coordonarea umană în etapa decizională finală, ca elemente de bază pentru dezvoltarea responsabilă a IA în Uniunea Europeană. Este posibil ca alegerile și deciziile luate de mașini să nu țină cont de consecințele nedorite așa cum le-ar lua în considerare un om, mai ales atunci când aceste alegeri și decizii afectează persoane vulnerabile, precum copiii sau persoanele în vârstă.

4.3. CESE subliniază importanța încrederii populației în evoluțiile IA, în ceea ce privește protecția confidențialității, tratamentul echitabil și reparațiile, acolo unde este cazul. Propunerea de directivă vizează asigurarea unei despăgubiri cel puțin egale pentru prejudiciile cauzate integral sau parțial de utilizarea sistemelor de IA, comparativ cu daunele suferite atunci când nu sunt implicate sisteme de IA. Este important ca statele membre, Comisia și utilizatorii sistemelor de IA să își unească eforturile pentru a transmite acest mesaj către un public larg.

5. Facilitarea despăgubirilor pentru victimele prejudiciilor cauzate de IA

5.1. Directiva privind răspunderea în materie de IA prevede o protecție sporită a cetățenilor, lucrătorilor și actorilor economici împotriva prejudiciilor, astfel cum este recunoscută în mediul juridic național al acestor victime, extinzând această protecție dincolo de cazurile care vizează vătămări corporale și daune materiale, după cum se arată în propunerea de directivă privind răspunderea pentru produse. Această extindere permite despăgubirea prejudiciilor exclusiv economice cauzate, de exemplu, în situațiile de discriminare nejustificată, de refuz al accesului la îngrijire sau educație, de creare eronată de profiluri de către poliție sau prin pierderea de date. CESE insistă asupra nevoii de a se înțelege în mod clar daunele eligibile, pentru a evita interpretările divergente nedorite în temeiul jurisprudenței naționale, și de a oferi formare în acest scop profesioniștilor, inclusiv judecătorilor din fiecare țară, prin mijloace corespunzătoare. CESE arată că instanțele naționale pot solicita CJUE să emită hotărâri preliminare privind aspecte asupra cărora pot exista interpretări divergente.

5.2. Comitetul constată că accesul la reparații și la despăgubiri nu este egal pentru cetățenii, consumatorii, lucrătorii sau întreprinderile de pe întreg teritoriul Uniunii Europene. Bunăvoința față de reclamanți, regulamentele de procedură și costurile asociate unei plângeri introduse prin sistemul judiciar, precum și măsura în care reclamanții sunt acoperiți în privința cheltuielilor judiciare în cauzele de răspundere civilă diferă semnificativ de la un stat membru la altul și de la o categorie socială la alta. Prin urmare, și după cum s-a exprimat deja ca principiu în avizul mai general referitor la Regulamentul privind IA⁽⁵⁾, CESE susține instituirea unor sisteme ușor accesibile, gratuite și obligatorii de soluționare alternativă a litigiilor privind aspecte legate de răspunderea civilă în cazul aplicațiilor de IA la nivel național, cu coordonare la nivelul UE, după cum se întâmplă în sfera serviciilor financiare (FIN-NET), de exemplu, iar acest lucru să se facă în cooperare cu organismele reprezentative relevante ale societății civile. Astfel de servicii ar contribui la evaluarea efectelor directivei prin monitorizarea soluțiilor alternative care le sunt aduse la cunoștință.

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Legea privind inteligența artificială) și de modificare a anumitor acte legislative [COM(2021) 206 final – 2021/106 (COD)] (JO C 517, 22.12.2021, p. 61).

5.3. CESE salută eforturile depuse pentru a le oferi victimelor mijloace sporite de a solicita o despăgubire echitabilă atunci când suferă prejudicii cauzate de aplicațiile IA, proceduri care, altfel, ar putea fi indisponibile sau complicate și costisitoare, având în vedere opacitatea și complexitatea aplicațiilor IA. Numeroși cetățeni și consumatori sunt suspicioși în ceea ce privește „roboții” și algoritmi. CESE recomandă să se ia măsuri pentru stimularea încrederii cetățenilor, în special prin tutoriale puse la dispoziție pe platformele de comunicare socială utilizate la scară largă, ca parte a strategiei de comunicare a Comisiei.

5.4. Victimele prejudiciilor cauzate de sistemele de IA vor putea invoca prezumția în cazul operatorilor care nu respectă cerințele naționale sau de la nivelul UE. Faptul că operatorii vor trebui să înregistreze modul în care respectă aceste norme constituie un mecanism de apărare împotriva comportamentelor neglijente.

6. Integrarea noilor principii juridice pe piața unică

6.1. Directiva privind răspunderea în materie de IA sosește într-un moment când răspunderea pentru disfuncționalitățile IA se află pe agenda legislativă a mai multor state membre. CESE înțelege abordarea din textul propunerii, de a proteja, în această etapă, principiile juridice naționale, și sprijină utilizarea unei directive atât pentru a evita consecvențele excesive în ceea ce privește principiile aplicabile răspunderii la nivelul UE, cât și pentru a le permite statelor membre să ajusteze protecția pe care o consideră necesară și proporțională în interesul general. Comitetul atrage atenția responsabililor de elaborarea politicilor asupra riscurilor prezentate de mediile juridice fragmentate, care împiedică realizarea unei piețe unice digitale autentice, mențin diferențele dintre cetățenii și întreprinderile europene și ar putea îngreuna inovația tehnologică europeană. El este de părere că nu ar trebui subestimat riscul interpretării eronate a principiului interesului general, întrucât procedurile pentru contestarea acestuia sunt greoaie, iar autoritatea lor nu depășește chestiunea în cauză din fiecare procedură introdusă în fața Curții de Justiție.

6.2. CESE înțelege în ce măsură regimurile juridice naționale aplicabile cererilor în materie de răspundere civilă încă diferă între statele membre și, de-a lungul anilor, a acordat o atenție deosebită eforturilor depuse pentru depășirea acestor diferențe, de exemplu printr-un regim alternativ la standardele naționale („al 28-lea regim”). Ținând cont de aceste aspecte, Comitetul înțelege alegerea instrumentului juridic propus în această etapă de Comisie, însă evidențiază riscul ca existența unor concepte diferite să dea naștere unor interpretări diferite, în cadrul unor sisteme juridice naționale diferite. CESE insistă ca Comisia să urmărească, drept obiectiv final, un sistem de răspundere cu o aplicare cât mai uniformă la nivelul UE.

6.3. CESE subliniază dreptul părții pârâte, în special al comercianților cu amănuntul (mici), de a introduce o acțiune în justiție față de furnizorul său sau de părțile interesate relevante din amonte în lanțul de aprovizionare, precum și obligația acestora din urmă de a-și asuma responsabilitatea pentru consecințele comportamentului lor neglijent sau presupus fraudulos. În astfel de cazuri, furnizorii respectivi ar trebui să fie obligați din punct de vedere juridic să acorde despăgubiri părților.

7. Sprijinirea competitivității evoluțiilor europene în materie de IA

7.1. CESE consideră că securitatea juridică reprezintă un stimulent economic pentru cercetarea și dezvoltarea europeană în cadrul centrelor științifice, al autorităților publice și al întreprinderilor și contribuie la realizarea de inovații de pionierat într-un mediu global. Propunerea de directivă privind răspunderea în materie de IA furnizează îndrumările oportune necesare pentru a le oferi inovatorilor într-o măsură mai mare încrederea necesară cu privire la riscurile juridice, mai ales atunci când lucrează la nivel transfrontalier, întrucât diferitele jurisdicții au propriile regimuri în materie de răspundere. Aceste aspecte vor fi deosebit de valoroase pentru întreprinderile nou-înființate și pentru IMM-uri, care nu au același acces la consultanță juridică precum întreprinderile mai mari. De asemenea, noul cadru i-ar putea ajuta pe dezvoltatori să lanseze noi aplicații IA cu o mai bună înțelegere a implicațiilor juridice, contribuind la strategia UE privind tranziția digitală și cea verde.

7.2. Propunerea de directivă privind răspunderea în materie de IA nu include în această etapă dispoziții privind o asigurare obligatorie pentru aplicațiile IA. Ținând cont de faptul că o serie de aplicații ale IA, mai ales sistemele complicate, se află încă în curs de dezvoltare și având în vedere lipsa experienței anterioare, ar fi greu de stabilit metode de tarifare care să fie suficiente de fiabile pentru a fi reprezentative pentru prejudiciile și cererile de despăgubiri viitoare, mai ales ținând cont de faptul că producerea prejudiciilor și prezentarea plângerilor ar putea fi interconectate și ar putea duce la replicarea disfuncționalităților și, prin urmare, la accentuarea gravității incidentelor și la acumularea de pierderi, capacitatea întreprinderilor de (re)asigurare fiind în prezent limitată. Prin urmare, CESE înțelege decizia Comisiei de a nu se implica în continuare în chestiunea legată de necesitatea de a introduce în această etapă o asigurare obligatorie sau alte garanții financiare, precum și de măsura în care ar trebui introduse acestea și de tipul de activități vizate, însă invită Comisia să monitorizeze îndeaproape disponibilitatea și sfera de aplicare a asigurării. Este nevoie de un sistem de monitorizare care să ofere informații cu privire la incidentele în care sunt implicate sistemele de IA, pentru a evalua dacă este nevoie de măsuri suplimentare, precum răspunderea obiectivă sau asigurarea obligatorie.

7.3. CESE observă că mai multe riscuri fac obiectul asigurării obligatorii sau altor garanții financiare în temeiul dreptului național sau al dreptului Uniunii. Acest lucru se întâmplă mai ales în cazul utilizării autovehiculelor, în condițiile în care se află în curs de dezvoltare vehicule autonome. În astfel de situații, când asigurarea obligatorie se aplică nu numai comportamentului conducătorului sau călătorilor, ci și în cazul defectării echipamentelor, mai exact în ceea ce privește modul pilot automat, în cele mai multe cazuri victimelor le sunt garantate despăgubirile⁽⁶⁾ conform legislației și contractelor în vigoare. După caz, societățile de asigurări pot solicita producătorilor să le fie rambursate cheltuielile. Aceasta ar trebui să reducă costurile pentru conducătorii auto și să deplaseze centrul de greutate economic al ramurilor de asigurare relevante, de la o piață de tip B2C (de la întreprindere la consumator) la o piață de tip B2B (între întreprinderi). Prin urmare, CESE consideră că nu este nevoie de măsuri legislative semnificative suplimentare în domenii în care există deja sau urmează să fie introduse la nivelul UE asigurări obligatorii. Totuși, CESE va monitoriza îndeaproape alegerile etice care guvernează probleme precum evitarea coliziunilor și scenariile privind gestionarea accidentelor.

7.4. CESE consideră că restricțiile în ceea ce privește conformitatea și managementul riscurilor integrate în Directiva privind răspunderea în materie de IA, precum și prezumția care transferă sarcina obiecției către furnizori, către persoanele care acționează în numele acestora și către utilizatorii de sisteme de IA, constituie măsuri proporționale, adaptate nivelurilor adecvate de risc de prejudicii cauzate de aplicațiile IA.

7.5. În ceea ce privește accesul la elementele de probă, CESE aprobă măsurile adoptate pentru protejarea secretelor comerciale, care constituie un aspect important al competitivității inovatorilor europeni, precum și a informațiilor confidențiale, atunci când sunt invocate într-o manieră legitimă și cu respectarea drepturilor dobândite, precum privilegiile recunoscute în mod legal ale avertizorilor de integritate, care există la locul de muncă, de exemplu.

7.6. CESE este de părere că adoptarea unei prezumții moderate în locul răspunderii obiective facilitează evoluțiile tehnologiei IA în Uniunea Europeană și ar putea confirma rolul de lider al UE în stabilirea standardelor la nivel global, întrucât alte țări și-ar putea alinia fără probleme legislația la acest regim. Acest aspect ar trebui să facă, de asemenea, parte din viitoarea revizuire, împreună cu clarificarea conceptelor care ar putea fi necesară ca urmare a acestei prime experiențe.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Persoana aflată la volan are dreptul de a depune o plângere în temeiul dreptului privind răspunderea pentru produse.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind răspunderea pentru produsele cu defecte

[COM(2022) 495 final – 2022/0302 (COD)]

(2023/C 140/06)

Raportoare generală: **Emilie PROUZET**

Sesizare	Parlamentul European, 17.10.2022 Consiliu, 28.10.2022
Temei juridic	Articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Decizia Biroului	20.9.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	156/0/2

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) recunoaște relevanța regimului de răspundere civilă prezentat în propunerea Comisiei, care oferă fiecărui cetățean mijloacele de a obține despăgubiri pentru prejudiciile suferite ca urmare a defectului unui produs. Acest regim este cu atât mai relevant având în vedere numărul tot mai mare de proceduri judiciare care privesc consecințele riscurilor emergente.

1.2. Prin definiție, obiectivul unui regim de răspundere obiectivă este restabilirea unui echilibru între drepturile producătorului și cele ale potențialei victime. CESE solicită colegiutorilor și autorităților naționale să mențină echilibrul atins în propunere la adoptarea și transpunerea ei.

1.3. Prin urmare, CESE sprijină necesitatea de a asigura tuturor securitatea juridică: reclamantului, căruia i se conferă acces la un cadru juridic simplificat pentru a obține o despăgubire, și fabricantului, care poate să continue să inoveze, fiind conștient de responsabilitățile sale și calculându-și riscurile financiare.

1.4. CESE recunoaște că revizuirea directivei în cauză răspunde unei serii de cerințe ale consumatorilor, cum ar fi cele legate de identificarea persoanei responsabile, accesul la informații și despăgubiri sau extinderea acoperirii la daunele digitale și psihologice.

1.5. CESE recunoaște necesitatea de a adapta acest regim la provocările digitale și sprijină măsurile preconizate în propunere pentru a le aborda. Prin urmare, Comitetul sprijină decizia Comisiei Europene de a include inteligența artificială (IA) în această propunere prin intermediul introducerii unui regim de răspundere obiectivă și a unui regim de răspundere bazată pe culpă în propunerea de directivă paralelă. CESE subliniază, de asemenea, necesitatea de a menține o poziție de neutralitate tehnologică în ceea ce privește reglementarea responsabilităților legate de produs.

1.6. CESE solicită ca propunerea să fie aliniată la *acquis*-ul comunitar în ceea ce privește definițiile și ierarhia responsabilităților, dar și să fie simplificată în mod coerent față de legislația în curs de adoptare.

1.7. CESE solicită, printre altele, o mai mare coerență în formularea aceleiași obligații, care este prezentată diferit în diferitele texte juridice. CESE recomandă ca măsurile să fie simplificate și nu dublate, în special prin raportare la obligațiile existente sau prin extinderea acestora.

2. Context

2.1. Propunerea de revizuire a Directivei privind răspunderea pentru produsele cu defecte și propunerea de Directivă privind răspunderea în materie de IA au scopul de a actualiza regimul european de răspundere obiectivă, care datează din 1985. Scopul ambelor propuneri este de a adapta acest cadru la tranzițiile către digital și în ce privește durabilitatea. Prin urmare, noile norme au scopul de a oferi producătorilor securitatea juridică necesară pentru inovare, și reclamantului acoperirea noilor daune și defecte, garanția de a găsi o persoană responsabilă în Europa și, astfel, de a obține despăgubiri în fața unei instanțe.

2.2. În practică, directiva impune statelor membre să stabilească norme specifice privind răspunderea civilă. În acest context, orice **persoană fizică** poate obține despăgubiri în cazul unei pierderi materiale legate de un prejudiciu care rezultă din defectul unui produs. În principiu, marea majoritate a cererilor de despăgubire în temeiul directivei privind răspunderea pentru produsele cu defecte (PLD) se referă la vătămări corporale și, în unele cazuri, la daune materiale grave. Cererile de o importanță foarte mică sunt, de obicei, tratate printr-un acord amiabil. Prin urmare, dispozițiile Directivei privind răspunderea pentru produsele cu defecte se aplică în contextul unui acord amiabil, al unei proceduri de soluționare alternativă a litigiilor (*alternative dispute resolution*), al unei soluționări online a litigiilor (*online dispute resolution*) sau al unei proceduri judiciare ⁽¹⁾. Pentru o mai bună evaluare a cazurilor tratate, CESE solicită Comisiei să obțină mai multe informații și statistici cu privire la cazurile tratate prin soluționarea alternativă a litigiilor sau soluționarea online a litigiilor.

2.3. Acțiunile în răspundere civilă pentru produse cu defecte fac parte dintre tipurile de acțiuni al căror număr crește cel mai rapid în UE. Examinând hotărârile judecătorești bazate pe acest tip de procedură, precum și dezbaterile recente privind **riscurile emergente**, se pot cataloga produsele și daunele vizate în prezent: azbestul, vaccinurile, pesticidele, bisfenolul A, opioidele ⁽²⁾, dar și undele electromagnetice pentru persoanele electrosensibile sau teama de a dezvolta un cancer din cauza expunerii la o substanță periculoasă ⁽³⁾. Proliferarea riscurilor emergente din ultimii ani face ca un astfel de regim să fie indispensabil. Conștient de provocările viitoare în cazul cărora ar putea fi aplicat acest regim, CESE solicită tuturor părților interesate din această legislație să țină seama de acest context.

2.4. O altă preocupare majoră rezidă în faptul că acest nou text trebuie să reușească să mențină un cadru juridic care să ofere **securitate juridică** tuturor actorilor (reclamanți și părți). Trebuie să se asigure că fundamentele *acquis*-ului nostru comunitar nu sunt puse sub semnul întrebării (definiție, drept civil etc.).

2.5. De asemenea, trebuie să ne asigurăm că procesul asigură un **echilibru** între obiectivele noastre europene de sprijinire a **inovării** industriale și tehnologice și **protecția** consumatorilor și dreptul acestora la despăgubiri echitabile pentru daunele cauzate. După cum a reamintit Comisia ⁽⁴⁾, cadrul propus nu ar trebui să împiedice punerea în aplicare a strategiei industriale a UE adoptate recent. În același timp, UE trebuie să ofere consumatorilor și, mai amplu, cetățenilor europeni, cel mai înalt nivel de protecție.

2.6. În cele din urmă, scopul propunerii de directivă este de a armoniza legislația statelor membre. Această armonizare este cu atât mai importantă cu cât situațiile acoperite de acest regim de răspundere nu se opresc de obicei la frontierele dintre statele membre. Prin urmare, **armonizarea maximă** este o necesitate care, pentru a fi optimă, trebuie să vizeze măsuri clare și bine definite.

3. Observații generale privind necesitatea de a asigura coerența dintre propunere și *acquis*-ul comunitar

3.1. **Un domeniu de aplicare foarte larg de pus în aplicare în mod coerent la nivel național.** Proiectul de directivă aduce beneficii oricărei persoane fizice care a suferit prejudicii ca urmare a defectului unui produs și care dorește să obțină despăgubiri de la producătorul produsului. Așadar, nu este vorba aici de consumator sau utilizator final, de B2B sau B2C. Cu toate acestea, directiva, în versiunea sa inițială, a fost utilizată de unele state membre în caz de conflict între angajat și angajator ori între profesioniști, ceea ce ține de alte sisteme decât de cel al răspunderii obiective. CESE atrage atenția autorităților asupra punerii în aplicare și a transpunerii corespunzătoare a acestui sistem.

⁽¹⁾ A se vedea estimările realizate în contextul evaluării impactului realizate de Comisia Europeană.

⁽²⁾ Această substanță face obiectul unor dezbateri, în special în Suedia. Ar trebui remarcat faptul că, în Franța, în cei zece ani anteriori pandemiei de COVID-19, consumul de opioide a crescut cu peste 150 %.

⁽³⁾ Franța recunoaște despăgubirea pentru prejudiciul cauzat de anxietatea legată de preocuparea unei persoane cu privire la posibila apariție a unei boli. Spania și Italia par să dorească să urmeze exemplul său. Această recunoaștere a fost stabilită în 2019 pentru cazurile de expunere la azbest și, la scurt timp după aceea, a fost extinsă la orice substanță sau produs periculos. Prin urmare, azbestul a fost interzis în 1997, iar 20 de ani mai târziu există în continuare un risc semnificativ de despăgubire pentru întreprinderile noastre.

⁽⁴⁾ În ianuarie 2020, în cadrul audierii sale privind revizuirea Directivei privind răspunderea pentru produsele cu defecte, Comisia Europeană a reamintit că acest subiect este extrem de important pentru a consolida capacitatea industrială a UE de a fi suverană din punct de vedere tehnologic și pentru a oferi un avantaj competitiv producătorilor pentru a inova și a concura cu China și SUA.

3.2. **Unele definiții trebuie clarificate pentru coerența sistemului.** La articolul 4, definițiile componente, producătorului și produsului trebuie să fie corelate, deoarece toate sunt menționate la articolul 7 care definește răspunderea operatorului. La articolul 4 alineatul (10), definiția punerii în funcțiune ar trebui să se refere la prima utilizare de către utilizatorul final, astfel cum figurează în Ghidul albastru și în alte acte legislative de armonizare. Data primei utilizări este importantă, deoarece determină termenele de prescripție. În cele din urmă, la articolul 6, noțiunea de utilizare a produsului trebuie aliniată la legislația UE. Într-adevăr, utilizarea incorectă a produsului nu poate fi invocată pentru evaluarea și dovedirea defectului acestuia. Ea nu poate fi invocată pentru a evalua conformitatea și siguranța produselor care fac obiectul legislației de armonizare a UE, de exemplu în ceea ce privește jucăriile. Astfel cum s-a reamintit în Ghidul albastru, legislația europeană de armonizare se aplică atunci când produsele puse la dispoziție sau puse în funcțiune pe piață sunt utilizate în scopul preconizat. În orice caz, producătorul nu poate fi considerat răspunzător pentru prejudiciile rezultate din utilizarea greșită a unui produs.

3.3. **Ierarhia responsabilităților între operatorii economici trebuie să fie proporțională cu rolul lor în cadrul lanțului.** CESE salută faptul că propunerea îi include pe diferiții actori responsabili cu conformitatea și securitatea, astfel cum sunt definiți în Regulamentul (UE) 2019/1020⁽⁵⁾ și în propunerea de regulament privind serviciile digitale⁽⁶⁾. Prin urmare, propunerea aliniază răspunderea pentru conformitatea și siguranța produselor cu regimul de răspundere pentru produsele cu defecte. Cu toate acestea, articolul 7 alineatul (2) nu respectă ierarhia rolurilor și responsabilităților stabilită în cadrul european pentru produsele armonizate⁽⁷⁾. Din motive de coerență, acest alineat ar trebui revizuit pentru a exprima în mod clar ierarhia implicită a operatorilor și nu răspunderea lor solidară.

4. Evaluarea măsurilor de satisfacere a cererilor potențialelor victime

4.1. Căutarea operatorului responsabil în scopul obținerii de despăgubiri este asigurată în prezent prin numeroase măsuri. În primul rând, producătorul produsului și fabricantul componente care a cauzat defectul produsului pot fi răspunzători în solidar. CESE apreciază faptul că această dublă responsabilitate se numără printre recomandările BEUC⁽⁸⁾. În al doilea rând, se aplică ierarhia răspunderii între operatorii economici care fac parte din lanțul de aprovizionare al produsului cu defect. În cazul în care primul operator responsabil este absent, responsabilitatea îi revine operatorului care se află în aval în lanțul de aprovizionare. În absența unui producător stabilit în UE, importatorul sau, în lipsa sa, reprezentantul autorizat/mandatarul poate fi tras la răspundere. În mod similar, responsabilitatea distribuitorului și a pieței depinde de capacitatea acestora de a furniza informații cu privire la furnizorii/comercianții lor.

4.2. CESE recunoaște că aceste două măsuri permit ca responsabilul să fie identificat mai ușor pe piața europeană și, prin urmare, să se acorde acces la despăgubiri.

4.3. În plus, obligațiile distribuitorului sunt legate de cele descrise în Directiva revizuită privind siguranța generală a produselor⁽⁹⁾ și în legislațiile revizuite privind produsele armonizate (normele de trasabilitate).

4.4. Același lucru este valabil și pentru piețe. Actul legislativ privind serviciile digitale introduce obligația de a-și „cunoaște comercianții”, care implică deținerea datelor de contact ale producătorului și ale persoanei responsabile din UE. În plus, articolul 5 alineatul (3) din aceeași directivă – și anume, propunerea inițială de act legislativ privind serviciile digitale – stabilește, de asemenea, condițiile pentru pierderea exonerării de răspundere pentru platforme în cazul lipsei informațiilor despre vânzător. Directiva Omnibus conține o obligație comparabilă: în cazul în care informațiile prevăzute de Directiva (UE) 2019/2161⁽¹⁰⁾ privind protecția consumatorilor nu sunt furnizate, platforma își asumă răspunderea pentru protecția consumatorilor care îi revine în mod normal vânzătorului. Deși obligațiile sunt comparabile, acestea nu sunt preluate în mod identic în propunere. Prin urmare, CESE solicită o mai mare coerență în formularea unei obligații identice.

⁽⁵⁾ Regulamentul (UE) 2019/1020 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor și de modificare a Directivei 2004/42/CE și a Regulamentelor (CE) nr. 765/2008 și (UE) nr. 305/2011 (JO L 169, 25.6.2019, p. 1).

⁽⁶⁾ COM(2020) 825 final – 2020/0361 (COD).

⁽⁷⁾ (i) un producător stabilit în Uniune; (ii) un importator (prin definiție stabilit în Uniune) în cazul în care producătorul nu este stabilit în Uniune; (iii) un reprezentant autorizat (prin definiție stabilit în Uniune) care are un mandat scris din partea producătorului pentru a îndeplini sarcini în numele său; sau (iv) un furnizor de servicii de e-fulfillment stabilit în Uniune în cazul în care nu există niciun producător, importator sau reprezentant autorizat stabilit în Uniune.

⁽⁸⁾ Organizația Europeană a Consumatorilor – www.beuc.eu

⁽⁹⁾ Directiva 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 decembrie 2001 privind siguranța generală a produselor (JO L 11, 15.1.2002, p. 4).

⁽¹⁰⁾ Directiva (UE) 2019/2161 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 noiembrie 2019 de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivelor 98/6/CE, 2005/29/CE și 2011/83/UE ale Parlamentului European și ale Consiliului în ceea ce privește o mai bună asigurare a respectării normelor Uniunii în materie de protecție a consumatorilor și modernizarea acestor norme (JO L 328, 18.12.2019, p. 7).

4.5. **Compensarea pierderilor cauzate de serviciile digitale defectuoase este și ea în prezent posibilă în cadrul acestui nou regim.** În primul rând, prin propunerea unui proiect paralel privind răspunderea în materie de IA, Comisia Europeană oferă un răspuns specific. În același timp, în propunerea sa, Comisia oferă un răspuns utilizatorilor cu privire la lipsa unei „componente digitale”, prin intermediul a numeroase măsuri:

- aplicațiile și alte programe software „integrate” într-un produs sau „interconectate” cu acesta vor intra sub incidența definițiilor componentei [articolul 4 alineatul (3)], serviciului conex [articolul 4 alineatul (4)] și producătorului [articolul 4 alineatul (11)];
- în plus, pierderile materiale cauzate de pierderea sau coruperea datelor sunt recunoscute ca daune care dau dreptul la despăgubiri;
- în sfârșit, producătorul de servicii conexe nu va fi exonerat de răspundere sub pretextul că defectul nu exista la momentul introducerii pe piață a produsului.

4.6. CESE sprijină măsurile care vizează încadrarea tehnologiilor digitale în propunere. Cu toate acestea, invită colegiitorii să ia în considerare legislația paralelă adoptată recent sau în curs de negociere, mai ales RGPD ⁽¹⁾, propunerea privind răspunderea în materie de IA, Actul legislativ privind IA, Actul privind datele, Regulamentul privind siguranța generală a produselor, Directiva NIS 2 ⁽²⁾ și Legea privind reziliența cibernetică. Trebuie să se asigure coerența și să se evite dublarea măsurilor juridice.

4.7. Propunerea abordează dificultățile întâmpinate în ce privește obținerea sau înțelegerea informațiilor tehnice în mai multe moduri. Cadrul juridic în cauză se aplică în cazul în care un produs a cauzat prejudicii materiale unei persoane sau bunurilor acesteia. Aceste produse sunt adesea complexe din punct de vedere științific sau tehnologic. În 1985, Comisia Europeană a răspuns complexității produselor în cauză introducând conceptul de răspundere obiectivă în dreptul civil. În acest context, reclamantul trebuie să dovedească defectul produsului, prejudiciul și legătura de cauzalitate dintre cele două pentru a obține o despăgubire echitabilă pentru prejudiciul suferit. Vina producătorului nu trebuie să fie dovedită. Încă din preambul, Uniunea Europeană a recunoscut că răspunderea obiectivă este necesară pentru a face față caracterului tehnic din ce în ce mai accentuat al epocii noastre. Această modificare a dreptului civil a reprezentat deja o simplificare majoră pentru reclamant. Cu toate acestea, în cadrul procesului de revizuire legislativă în curs, organizațiile de consumatori au pledat pentru a se merge mai departe și pentru inversarea sarcinii probei sau interzicerea excepției recunoscute pe baza cunoștințelor științifice. Comisia nu a reținut aceste ultime două măsuri, dar a introdus noi propuneri pentru a răspunde cerințelor consumatorilor.

4.8. Prin urmare, propunerea include noi măsuri privind divulgarea probelor și prezumția de defect sau de legătură de cauzalitate. În ceea ce privește primul punct, este vorba în primul rând despre crearea acestui drept la nivel european. În prezent, majoritatea statelor membre dispun de norme similare. Al doilea punct este codificarea jurisprudenței, considerată ca fiind favorabilă reclamantului; aceasta este analizată la punctul 5 din prezentul aviz.

4.9. Propunerea Comisiei acoperă, de asemenea, situațiile în care prejudiciul survine după mai mulți ani sau decenii de la achiziționarea sau introducerea pe piață a produsului. Ea oferă două răspunsuri diferite. În ceea ce privește tehnologia digitală (legată de servicii), nu există nicio derogare legată de probabilitatea ca defectul să nu fi existat la momentul introducerii pe piață sau al punerii în funcțiune. De altfel, pare a fi complicat de argumentat în favoarea excepțiilor legate de stadiul actual al tehnologiei. În sfârșit, pentru substanțele periculoase care cauzează vătămare corporală latentă, termenul de prescriere se extinde la 15 ani.

5. Evaluarea măsurilor care răspund cererilor întreprinderilor

5.1. **Conceptul de schimbare substanțială este esențial în acest regim și merită să fie definit și clarificat.** Modificarea substanțială a unui produs implică răspunderea autorului și prelungirea termenului de prescripție. Prin urmare, CESE solicită clarificarea acestui concept pe baza Ghidului albastru ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

⁽²⁾ Directiva (UE) 2022/2555 a Parlamentului European și a Consiliului din 14 decembrie 2022 privind măsuri pentru un nivel comun ridicat de securitate cibernetică în Uniune, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 910/2014 și a Directivei (UE) 2018/1972 și de abrogare a Directivei (UE) 2016/1148 (Directiva NIS 2) (JO L 333, 27.12.2022, p. 80).

⁽³⁾ Un produs care a făcut obiectul unor modificări sau transformări importante după ce a fost pus în funcțiune trebuie considerat produs nou dacă: (i) performanța sa, scopul preconizat sau tipul de origine se modifică, fără ca acest lucru să fie prevăzut în evaluarea inițială a riscurilor; (ii) natura pericolului s-a schimbat sau nivelul de risc a crescut în comparație cu legislația de armonizare relevantă a Uniunii; (iii) produsul este comercializat (sau pus în funcțiune dacă legislația aplicabilă include și punerea în funcțiune în domeniul său de aplicare). Acest lucru trebuie evaluat pentru fiecare caz în parte și, în special, în funcție de obiectivul legislației și de tipul de produse vizate de legislația în cauză.

5.2. **Evaluarea cazurilor în care o parte din triptic (defect/prejudiciu/legătură de cauzalitate) nu trebuie să fie dovedită.** Articolul 9 prevede că statele membre se asigură că reclamantului îi revine sarcina de a dovedi caracterul defectuos al produsului, prejudiciul suferit și legătura de cauzalitate dintre acestea. Prin urmare, este necesar să se dovedească paguba materială legată de prejudiciul material sau moral adus persoanei sau bunurilor personale sau de pierderea/coruperea datelor și defectul produsului sau al uneia dintre componentele acestuia (articol/serviciu) și legătura dintre acestea, cu excepția a două cazuri. Trebuie remarcat faptul că sarcina probei este stabilită în contextul unei proceduri judiciare deja inițiate. Prin urmare, plângerea a fost considerată suficient de admisibilă, iar prejudiciul suficient de semnificativ pentru ca persoana fizică să poată introduce o acțiune în justiție, care este, *a priori*, costisitoare pentru reclamant.

5.2.1. În primul rând, articolul 9, referitor la sarcina probei, precizează, la alineatul (3), cazurile în care se prezumă că există o legătură de cauzalitate între prejudiciu și defect, și anume atunci când defectul produsului este dovedit, iar prejudiciul este în general de o natură proprie acestui defect. În acest caz, odată ce defectul a fost dovedit, trebuie să se determine numai pierderea materială asociată prejudiciului. Dovada existenței unei legături de cauzalitate este permisă prin prezumții. Această dispoziție este, totodată, asimilabilă recunoașterii unui potențial defect. În acest context, un producător care a detectat o defecțiune a unui produs va trebui să recheme sau să retragă de pe piață toate produsele din același lot. O astfel de gestionare ar conduce la o risipă semnificativă.

5.2.2. În al doilea rând, articolul 9 alineatul (4) precizează cazurile în care dovada defectului și a legăturii de cauzalitate se bazează pe probabilități. Acest lucru se poate întâmpla în cazurile în care instanța judecătorească decide că reclamantul se confruntă cu dificultăți excesive din cauza complexității tehnologice sau științifice a dovedirii elementelor. În consecință, reclamantul trebuie să dovedească faptul că produsul a contribuit la prejudiciu și probabilitatea defectului sau a legăturii dintre defect și prejudiciu. În acest caz, nici defectul, nici legătura de cauzalitate nu trebuie să fie dovedite științific.

5.2.3. Pentru a evalua această dispoziție, trebuie să se facă trimitere la jurisprudența care stă la baza sa. Astfel, în Hotărârea Sanofi Pasteur⁽¹⁴⁾, instanțele consideră că, în lipsa unui consens științific, dovada defectului unui vaccin și a legăturii de cauzalitate dintre defect și boală poate fi furnizată prin elemente solide, precise și concordante. Procedura este mult simplificată pentru reclamant, care trebuie, în cele din urmă, să furnizeze un set de elemente factive și neștiințifice. CESE recunoaște că, în anumite cazuri complexe, conceptul de „probabilitate a caracterului defectuos” trebuie evaluat de un judecător, fără ca acest lucru să conducă la o prezumție automată de cauzalitate.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Hotărârea Curții de Justiție din 21 iunie 2017, N. W. și alții/Sanofi Pasteur MSD SNC și alții, C-621/15, ECLI:EU:C:2017:484.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia europeană privind serviciile de îngrijire

[COM(2022) 440 final]

(2023/C 140/07)

Raportoare: **Kinga JOÓ**

Coraportoare: **Zoe TZOTZE-LANARA**

Sesizare	Comisia Europeană, 27.10.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea responsabilă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	11.1.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotrivă/abțineri)	169/0/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută propunerile Strategiei europene privind serviciile de îngrijire referitoare la acțiunile de la nivel european și național de consolidare a infrastructurii de îngrijire în Europa pe baza unei abordări la nivelul întregii societăți și salută apelul lansat de strategie, prin intermediul propunerilor de recomandări ale Consiliului, la îmbunătățirea calității serviciilor pe tot parcursul vieții.

1.2. CESE își reînnoiește propunerea de a se lansa o **garanție europeană privind îngrijirea**, pentru a asigura accesul pe tot parcursul vieții la servicii de sănătate și de îngrijire de calitate și la prețuri abordabile pentru toți cei care trăiesc în UE. Acest instrument ar contribui, în cazul unei puneri în aplicare reușite, la abordarea situațiilor deficitare în materie de îngrijire și ar promova condiții de muncă decente pentru îngrijitori, inclusiv pentru persoanele care asigură servicii informale de îngrijire.

1.3. CESE subliniază importanța **sprijinului acordat familiilor, în rolul lor fundamental**. Aceasta include realizarea de investiții dincolo de cadrul politicilor sociale și **la nivelul comunităților**. Familiile sprijinite în mod corespunzător, în pofida diferențelor dintre ele, acționează ca o plasă de siguranță și constituie elemente esențiale pentru un sistem de îngrijire durabil, bazat pe solidaritate. Este esențial să se sublinieze că este important să se acorde prioritate accesibilității și continuității serviciilor de îngrijire ca răspuns la șocuri.

1.4. CESE joacă un rol esențial în **creșterea gradului de sensibilizare, prin colectarea și diseminarea principalelor elemente ale bunelor practici** în rândul partenerilor sociali și al organizațiilor societății civile (OSC) în ceea ce privește instrumentele și infrastructura, precum și prin împărtășirea noilor forme de servicii de îngrijire. Aceasta impune alocarea unor bugete specifice pentru a cartografia nevoile beneficiarilor și furnizorilor de servicii de îngrijire și ale îngrijitorilor la domiciliu.

1.5. **Egalitatea de gen ar trebui să rămână esențială** pentru punerea în aplicare a strategiei, inclusiv prin acțiuni de combatere a stereotipurilor de gen dăunătoare care afectează sectoarele de îngrijire formală și informală. CESE reiterează faptul că ar trebui depuse eforturi pentru a încuraja mai mulți bărbați să se alăture forței de muncă din domeniul îngrijirii și pentru a se asigura o mai bună repartizare a sarcinilor de îngrijire în cadrul gospodăriilor.

1.6. CESE subliniază necesitatea unei abordări din perspectiva ciclului de viață, **promovând îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate**, prevenind totodată discriminarea pe motive de vârstă și alte forme de discriminare, abuzul, relele tratamente și stereotipurile legate de persoanele în vârstă și oferind persoanelor respective protecție împotriva acestora. CESE solicită elaborarea unei strategii europene pentru persoanele în vârstă.

1.7. CESE solicită **mobilizarea tuturor resurselor** pentru a răspunde cererii tot mai mari și diverse de îngrijire: pentru a consolida creșterea economică și ocuparea forței de muncă, trebuie alocată o **finanțare adecvată** infrastructurii de îngrijire și persoanelor care asigură servicii de îngrijire. Trebuie **mobilizată întreaga gamă de furnizori de servicii de îngrijire**, în baza unor cadre solide de asigurare a calității. Statele membre trebuie să încurajeze crearea de locuri de muncă de calitate și să se asigure că locurile de muncă din domeniul asistenței sociale sunt atractive, remunerate corespunzător și valorificate și oferă perspective bune de carieră.

1.8. CESE încurajează îmbunătățirea **furnizării de date** privind participarea copiilor la educația și îngrijirea timpurie, astfel încât să se asigure comparabilitatea și disponibilitatea unor informații mai cuprinzătoare, care să permită conceperea și punerea în aplicare a reformelor.

1.9. CESE solicită instituțiilor UE să înființeze un **grup de experți la nivel înalt privind îngrijirea pe termen lung**, cu o componență echilibrată din punctul de vedere al genului, care să formalizeze cooperarea, reunind toți actorii și organizațiile acestora, pentru a crea împreună serviciile de îngrijire de mâine ⁽¹⁾. Se recomandă, de asemenea, **participarea semnificativă** a beneficiarilor serviciilor de îngrijire și a furnizorilor de servicii de îngrijire, precum și a organizațiilor lor, pe parcursul întregului ciclu de elaborare a politicilor.

1.10. CESE subliniază că trebuie avute în vedere **mobilitatea profesioniștilor din domeniul îngrijirii și migrația forței de muncă din țări din afara UE**, combinându-le cu instrumente de corelare a cererii și ofertei, precum și cu recunoașterea calificărilor, și constată că strategia nu ia suficient în considerare numărul mare de **lucrători fără forme legale** care oferă deja îngrijire în Europa.

1.11. CESE solicită o **evaluare la jumătatea perioadei a recomandărilor**, pe baza monitorizării obiectivelor de la Barcelona și a obiectivelor generale ale reformelor în domeniul îngrijirii pe termen lung, urmând ciclul de finanțare al UE.

2. Obiectivele și domeniul de aplicare ale avizului

2.1. CESE salută propunerile Strategiei europene privind serviciile de îngrijire („strategia”) referitoare la acțiunile de la nivel european și național de consolidare a infrastructurii de îngrijire în Europa, oferind sprijin atât beneficiarilor serviciilor de îngrijire (de la naștere până la vârsta a treia), cât și furnizorilor de astfel de servicii (formale și informale). În egală măsură, Comitetul salută abordarea analitică a comunicării în ceea ce privește identificarea deficiențelor, a blocajelor și a zonelor problematice care afectează furnizarea de servicii integrate de îngrijire de calitate.

2.2. Această strategie este în acord cu Planul de acțiune al Comisiei Europene din 2021 privind punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale și oferă statelor membre orientări utile cu privire la serviciile de îngrijire accesibile, adecvate și de calitate pentru a răspunde cerințelor în creștere și diverse în materie de îngrijire, împreună cu obiective ambițioase privind educația și îngrijirea timpurie (ECEC) și instrumente solide de guvernare pentru monitorizarea acțiunilor de îngrijire pe termen lung. Strategia se bazează pe cadrele existente ale UE ⁽²⁾, ceea ce-i conferă un caracter transversal, și vizează abordarea lacunelor în materie de îngrijire și promovarea drepturilor îngrijitorilor și ale beneficiarilor serviciilor de îngrijire.

(1) Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Crearea în comun a serviciilor de interes general ca o contribuție la o democrație mai participativă în UE” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 76).

(2) Strategia europeană pentru drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030, Garanția europeană pentru copii, Strategia UE privind drepturile copilului, Directiva privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată, strategia europeană privind egalitatea de gen și alte inițiativă relevante din cadrul Pilonului european al drepturilor sociale.

2.3. Numeroase studii și avize sunt disponibile pentru a ghida punerea în aplicare, oferind informații și date privind mai multe aspecte ale îngrijirii, inclusiv genul ⁽³⁾ ⁽⁴⁾, costul îngrijirii informale ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾, sistemele de îngrijire pe termen lung din Europa ⁽⁷⁾, forța de muncă și condițiile de ocupare a forței de muncă ⁽⁸⁾ ⁽⁹⁾.

2.4. Parlamentul European a subliniat importanța accesibilității și a disponibilității serviciilor de îngrijire publică și faptul că orice persoană ar trebui să aibă dreptul la o alegere reală a serviciilor care sunt potrivite pentru ei și familiile lor (îngrijire familială, îngrijire în comunitate, îngrijire centrată pe pacient, îngrijire personalizată sau alte forme de îngrijire ⁽¹⁰⁾).

3. Observații generale

3.1. CESE salută faptul că strategia recunoaște **responsabilitatea societății în ansamblu**, și nu doar a familiilor, și salută ambele propuneri de recomandări ale Consiliului, care solicită **servicii de o mai bună calitate pe tot parcursul vieții**. Comitetul sprijină o schimbare a paradigmei societale privind modul în care îngrijirea este valorificată și furnizată în UE, corelând diferitele aspecte culturale și diferențele naționale.

3.2. Strategia își propune să deplaseze dezbateră europeană privind îngrijirea către un **model de îngrijire durabil și bazat pe drepturile omului**, care să promoveze egalitatea de gen în îngrijirea formală și informală și să garanteze demnitatea umană, viața independentă și incluziunea în comunitate. **Reziliența și caracterul adecvat al sistemelor de îngrijire** din întreaga UE au fost testate pe durata pandemiei de COVID-19, care a amplificat problemele structurale, cum ar fi subfinanțarea și deficitul de personal.

3.3. O strategie eficientă necesită o abordare transformatoare și ambițioasă, care să pună în centrul său drepturile și nevoile fundamentale ale beneficiarilor serviciilor de îngrijire și ale furnizorilor de astfel de servicii, inclusiv prin **participarea lor deplină și semnificativă la consultări și decizii**.

3.4. CESE subliniază că **măsurile de prevenire, de abilitare și de reabilitare** ar trebui să facă parte integrantă din punerea în aplicare a strategiei. Acțiunile ar trebui să se concentreze din ce în ce mai mult pe intervenția timpurie, îmbătrânirea activă și în condiții bune de sănătate, măsurile preventive și sprijinul pentru autonomie care pot reduce la minimum necesitatea de a face apel la îngrijirea pe termen lung și pot spori incluziunea în societate și cetățenia activă, în special prin crearea unei strategii europene cuprinzătoare pentru persoanele în vârstă.

3.5. Reamintind experiența austerității în contextul recentelor crize financiare și economice, CESE subliniază necesitatea de a **acorda prioritate accesibilității și continuității serviciilor de îngrijire**, ca răspuns la șocurile actuale legate de războiul din Ucraina, de criza energetică și de costul actual al vieții.

3.6. Integrarea **egalității de gen** în întreaga strategie este binevenită. Sectorul îngrijirii, formale și informale, este dominat de femei. În UE, 29 % dintre femei afirmă că principalul motiv pentru care nu sunt active pe piața forței de muncă sau pentru care lucrează cu fracțiune de normă rezidă în sarcinile de îngrijire, comparativ cu doar 6 % dintre bărbați ⁽¹¹⁾. Costul acestei distribuții dezechilibrate a responsabilităților de îngrijire este estimat la 242 de miliarde EUR pe an ⁽¹²⁾. Recomandările reprezintă orientări utile pentru statele membre în vederea abordării stereotipurilor de gen și a diferențelor de remunerare, de pensii și de îngrijire între femei și bărbați.

⁽³⁾ *Gender inequalities in care and pay in the EU* („Inegalitățile de gen în ceea ce privește îngrijirea și remunerarea în UE”): <https://eige.europa.eu/publications/gender-inequalities-care-and-pay-eu>.

⁽⁴⁾ *Gender Equality Index* (Indicele egalității de gen): <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022>

⁽⁵⁾ *What if care work were recognised as a driver of sustainable growth?* (Ce s-ar întâmpla dacă munca de îngrijire ar fi recunoscută ca un motor de creșterii durabile?): <https://epthinktank.eu/2022/09/07/what-if-care-work-were-recognised-as-a-driver-of-sustainable-growth/>.

⁽⁶⁾ *Study on exploring the incidence and costs of informal long-term care* (Studiu privind explorarea incidenței și a costurilor îngrijirii informale pe termen lung): <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8423&furtherPubs=no>

⁽⁷⁾ *2021 Long-term care in the EU* (Îngrijirea pe termen lung în UE 2021): <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8396>

⁽⁸⁾ *Long-term care workforce: Employment and working conditions* (Forța de muncă din domeniul îngrijirii pe termen lung: ocuparea forței de muncă și condițiile de muncă): <https://www.eurofound.europa.eu/ro/publications/customised-report/2020/long-term-care-workforce-employment-and-working-conditions>

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia privind forța de muncă și îngrijirea în domeniul sănătății pentru viitorul Europei (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 37).

⁽¹⁰⁾ Rezoluția Parlamentului European din 22.6.2022, Raport privind acțiunile europene comune în domeniul îngrijirii.

⁽¹¹⁾ EIGE, idem.

⁽¹²⁾ Serviciul de Cercetare al Parlamentului European (EPRS), idem.

3.7. CESE subliniază importanța **îngrijirii familiale și informale ca element al unor sisteme de îngrijire durabile și solicită cartografierea rapidă a nevoilor și realităților acestui tip de îngrijire**. Este necesar să recunoaștem persoanele care asigură aceste tipuri de îngrijire ca parteneri în asigurarea continuității îngrijirii și să le oferim un sprijin cuprinzător, cum ar fi oportunități de formare cu **sisteme de validare a competențelor**, și asigurarea participării lor pe piața muncii și în viața socială printr-o combinație de resurse, servicii și modalități de organizare a timpului (în legătură cu Directiva privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată), garantând totodată accesul la drepturi sociale, la servicii de tip respiro și la servicii de sănătate mintală ⁽¹³⁾.

3.8. CESE salută accentul pus pe îmbunătățirea protecției **drepturilor lucrătorilor din sistemul serviciilor de îngrijire**. Comitetul invită statele membre să abordeze lacunele în ceea ce privește asigurarea respectării legislației UE în domeniul muncii, să ratifice Convenția nr. 189 a OIM care prevede standarde în materie de condiții de muncă decente pentru lucrătorii casnici și să ia măsuri pentru a reglementa situația **persoanelor care asigură servicii de îngrijire la domiciliu în regim intern** ⁽¹⁴⁾, inclusiv situația migranților și a lucrătorilor mobili. Cu toate acestea, Comitetul constată că strategia nu ia suficient în considerare numărul mare de lucrători fără forme legale care oferă deja servicii de îngrijire în Europa. Comitetul consideră că ea ar trebui să se concentreze asupra tuturor lucrătorilor din sistemul serviciilor de îngrijire care trăiesc în UE, indiferent de statutul lor în materie de migrație și de ședere.

3.9. CESE salută angajamentul de a **îmbunătăți condițiile de muncă** în sectorul îngrijirii, prin asigurarea perfecționării și recalificării profesionale, precum și a validării competențelor, prin creșterea salariilor, prin promovarea drepturilor sociale și de muncă, prin acordarea de atenție riscurilor fizice și psihosociale pentru sănătate și prin abordarea riscurilor de violență și hărțuire la locul de muncă. El invită statele membre să ratifice Convenția nr. 190 a OIM privind eliminarea violenței și a hărțuirii în lumea muncii. Partenerii sociali și administrațiile trebuie să colaboreze pentru a pune capăt formelor precare de îngrijire și pentru a construi cadre puternice de reglementare, financiare și de negociere colectivă. Deficitul de personal calificat din aproape toate statele membre pune în pericol standardele în materie de sănătate și de îngrijire, în special în contextul schimbărilor demografice, al mobilității lucrătorilor și al îmbătrânirii.

4. Observații specifice

4.1. CESE reiterează necesitatea urgentă de a se elabora o **garanție europeană specifică privind îngrijirea** ⁽¹⁵⁾, ca element esențial pentru punerea în aplicare cu succes a strategiei, bazată pe o combinație de politici, practici și instrumente de finanțare, pentru a se garanta că acțiunile strategiei sunt pe deplin integrate în cadrele juridice, politice, de finanțare și de servicii de la nivel național. Stabilirea de standarde, precum și monitorizarea acestora, sunt esențiale pentru asigurarea îmbunătățirii sectorului ⁽¹⁶⁾.

4.2. Strategia europeană privind serviciile de îngrijire ar trebui completată cu un **plan de punere în aplicare** structurat, la nivel european și cu **scheme de finanțare**. Investițiile publice în îngrijire sunt insuficiente în multe state membre. Fondurile structurale și de investiții europene (FSE+, FEDR), precum și Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) și instrumentul de sprijin tehnic (IST) trebuie mobilizate pentru a sprijini statele membre în domenii specifice legate de îngrijire (de la elaborarea politicilor la punerea în aplicare a serviciilor și monitorizarea impactului), în special prin achiziții publice responsabile din punct de vedere social.

4.3. **Evaluarea progreselor și a impactului** asupra beneficiarilor serviciilor de îngrijire și a furnizorilor de astfel de servicii va fi fundamentală. Orientările tehnice specifice pentru construirea cadrelor de monitorizare și evaluare ar putea sprijini ministerele naționale prin oferirea unor orientări specifice privind elaborarea unor modele de servicii de îngrijire durabile, măsurarea impactului și indicatori. Monitorizarea de către Comisia Europeană ar trebui să includă rapoarte privind atât politica, cât și finanțarea, precum și o cerere de **revizuire la jumătatea perioadei** a recomandărilor. **Semestrul european** trebuie să își direcționeze mai bine recomandările specifice fiecărei țări pentru a ajuta statele membre să acorde prioritate finanțării adecvate a serviciilor de îngrijire, privind-o mai degrabă ca o investiție productivă și durabilă, decât ca o povară economică.

⁽¹³⁾ Carta europeană a îngrijitorilor de familie: <https://coface-eu.org/european-charter-for-family-carers/>

⁽¹⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Drepturile îngrijitorilor la domiciliu în regim intern (aviz din proprie inițiativă) (JO C 487, 28.12.2016, p. 7).

⁽¹⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Strategia privind forța de muncă și îngrijirea în domeniul sănătății pentru viitorul Europei (aviz din proprie inițiativă) (JO C 486, 21.12.2022, p. 37).

⁽¹⁶⁾ OCDE. 2019. *Improving healthcare quality in Europe – Characteristics, effectiveness and implementation of different strategies* („Îmbunătățirea calității asistenței medicale în Europa – caracteristici, eficacitate și punerea în aplicare a diferitelor strategii”).

4.4. În urma adoptării ambelor recomandări ale Consiliului, măsurile și orientările ar trebui să fie integrate rapid în **cadrele politice și juridice de la nivel național**. CESE subliniază importanța coordonatorilor naționali ai serviciilor de îngrijire pe termen lung pentru a asigura coerența serviciilor de îngrijire și a le integra în alte domenii, ministere și niveluri de guvernare, dincolo de cadrul politicilor sociale și al celor în domeniul sănătății (locuințe, transporturi, energie, economie etc.).

4.5. Selectarea riscurilor nedorite, comercializarea și obținerea de venituri și profituri în raport cu îngrijirea și sănătatea pot exacerba inegalitățile în ceea ce privește accesul la îngrijire. Sunt necesare măsuri de control proporționale pentru a preveni practicile nesănătoase și a asigura garanții solide privind serviciile de înaltă calitate și utilizarea corespunzătoare a fondurilor. Îngrijirea pe termen lung și ECEC la nivelul statelor membre necesită **sisteme puternice de protecție socială și servicii publice de calitate bazate pe solidaritate, investiții sociale și actori ai economiei sociale** – de exemplu, case de ajutor reciproc – care să ofere diferite tipuri de finanțare și sisteme de partajare a costurilor pentru îngrijirea în comunitate și la domiciliu, de către **îngrijitori instruiți în mod corespunzător** ⁽¹⁷⁾. Pentru a finanța dispozițiile, ar trebui avute în vedere alternative la contribuțiile sociale ⁽¹⁸⁾. Includerea sprijinului voluntar din partea organizațiilor non-profit care beneficiază atât de sistemele de îngrijire, cât și de cele de sănătate trebuie luată în considerare, dar nu ca o măsură de reducere a costurilor.

4.6. În ceea ce privește competențele naționale și subsidiaritatea, Comisia Europeană ar trebui să se asigure că **serviciile de îngrijire de înaltă calitate** dezvoltate de statele membre sunt **favorabile incluziunii**. Strategia trebuie să garanteze că fiecare persoană care are nevoie de îngrijire are acces deplin și egal la servicii, în special prin cadre de calitate solide și obligatorii. Ar trebui acordată o atenție deosebită grupurilor care sunt în mod obișnuit excluse, cum ar fi persoanele rom, migrații etc., precum și efectului discriminărilor intersecționale și structurale. Acest lucru înseamnă, de asemenea, că infrastructura de îngrijire trebuie să fie accesibilă în zonele îndepărtate și în zonele cu o densitate scăzută a populației.

4.7. **Investițiile în infrastructura digitală** pot facilita planificarea și furnizarea eficace a serviciilor de îngrijire, precum și stocarea, schimbul și comunicarea de informații între diferiți furnizori de servicii de sănătate și de asistență socială, permițând monitorizarea eficientă a calității și a accesului egal. Dacă sunt pe deplin favorabile incluziunii și accesibile, oportunitățile multiple, cum ar fi tehnologiile de asistare, măsurile de prevenire, robotica, telesănătatea și multe altele, pot sprijini acoperirea, continuitatea, coordonarea și înalta calitate a serviciilor de îngrijire.

4.8. Propunerea de recomandare privind îngrijirea pe termen lung menționează că sistemele trebuie să **răspundă**, de asemenea, **nevoilor de sprijin ale persoanelor cu handicap**, făcând totodată trimitere în mod clar la Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. Comisia ar trebui să se asigure că fondurile UE mobilizate în cadrul strategiei respectă obiectivul dezinstituționalizării și sprijină incluziunea prin dezvoltarea de servicii de îngrijire în cadrul comunității, furnizate de o forță de muncă bine pregătită ⁽¹⁹⁾. CESE reiterează necesitatea de a sprijini copiii și părinții cu handicap ⁽²⁰⁾ și salută accentul pus în acest sens în recomandarea privind ECEC.

5. Punerea în aplicare a recomandării privind ECEC

5.1. CESE **sprijină revizuirea obiectivelor de la Barcelona** pentru a îmbunătăți disponibilitatea unor servicii de îngrijire a copiilor accesibile, abordabile financiar, favorabile incluziunii și de calitate. Statele membre care au atins sau au depășit obiectivele ar trebui să se concentreze mai mult pe asigurarea de standarde de calitate și pe elaborarea unor forme diferite de ECEC în funcție de diferitele grupe de vârstă. Obiectivele de creștere a disponibilității ECEC trebuie să fie însoțite de **cadre de asigurare a calității și de condiții de muncă decente**. Statele membre ar trebui să elaboreze **indicatori pentru a monitoriza accesul** la modelele de îngrijire în funcție de preferințele și diferențele naționale, îndeplinind totodată obiectivele și asigurând calitatea și alte standarde ale obiectivelor revizuite.

⁽¹⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Impactul investițiilor sociale asupra ocupării forței de muncă și a bugetelor publice” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 226, 16.7.2014, p. 21).

⁽¹⁸⁾ *Event report: European Care systems: Solidarity and sustainability – friends or foes?* (Raport al evenimentului – Sistemele europene de îngrijire: solidaritatea și durabilitatea – prieteni sau adversari?): <https://www.aim-mutual.org/mediaroom/event-report-european-care-systems-solidarity-and-sustainability-friends-or-foes/>

⁽¹⁹⁾ Grupul european de experți în tranziția de la îngrijirea instituțională către cea din cadrul comunității, *EU Guidance on independent living and inclusion in the community* („Orientări UE privind viața independentă și incluziunea în comunitate”) și *EU funds checklist to promote independent living and deinstitutionalisation* („Fondurile UE – Listă de verificare pentru promovarea vieții independente și a dezinstituționalizării”).

⁽²⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Rolul membrilor de familie care îngrijesc persoane cu handicap și persoane în vârstă: explozia fenomenului în timpul pandemiei” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 75).

5.2. CESE salută solicitarea de a garanta că toți copiii au **dreptul legal** de a avea acces la servicii de calitate, precum și interacțiunea dintre strategie și **Garanția europeană pentru copii**, continuându-i **abordarea multigenerațională**, care este esențială pentru echilibrul dintre viața profesională și cea privată și bunăstarea familiei. Accesul gratuit la ECEC pentru familiile aflate în dificultate trebuie completat de un set de măsuri care să includă mese gratuite, produse de igienă gratuite (de exemplu scutece) și asistență pentru dezvoltarea fizică și mentală (abilități de motricitate fină, terapia tulburărilor de limbaj și vorbire etc.).

5.3. CESE salută trimerile la **cadrele UE privind egalitatea și la copiii aflați în situații vulnerabile**, pentru a crea sisteme incluzive care să respecte toate formele de familie. Acțiunile care urmează să fie instituite ar trebui să includă informarea și formarea personalului cu privire la drepturile utilizatorilor de servicii și la incluziune și prejudecăți. CESE salută în mod deosebit propunerile privind asigurarea unui raport adecvat între copii și personal, formarea profesională continuă a personalului și includerea unor cerințe de timp în indicatori, care sunt relevante în special pentru copiii cu handicap care adesea pot avea acces doar parțial la ECEC.

5.4. **Modelele de bune practici în materie de ECEC** trebuie să se afle în centrul măsurilor de punere în aplicare a recomandării Consiliului, sprijinite de politici și cadre de finanțare subnaționale, cu alocarea unor bugete specifice pentru a identifica nevoile beneficiarilor serviciilor de îngrijire și ale celor care asigură astfel de servicii, și prin testarea unor noi forme de servicii de îngrijire. Drepturile copiilor ar trebui să rămână în centrul atenției. Copiii au nevoie de un mediu sănătos și propice în primii ani de viață, prin îngrijire familială sau profesională; prin urmare, pentru a se putea face o alegere, trebuie să fie disponibile **diferite modele de îngrijire** (centre de zi, grădinițe la locul de muncă, îngrijitori, asistenți maternali, grupuri de joacă, îngrijire în afara programului școlar), luând în considerare nevoile de dezvoltare ale copiilor de diferite vârste.

6. Punerea în aplicare a recomandării privind îngrijirea pe termen lung

6.1. CESE solicită elaborarea unor **planuri de punere în aplicare solide**, care să acopere întregul spectru al îngrijirii pe termen lung. Comisia Europeană ar trebui să formalizeze cooperarea prin instituirea unui **grup de experți la nivel înalt privind îngrijirea pe termen lung**, care să reunească parteneri sociali, organizații ale societății civile, coordonatori naționali, beneficiari ai îngrijirii pe termen lung, în special persoanele în vârstă și persoanele cu handicap, precum și alți experți și practicieni relevanți. Pentru a contribui la activitatea grupului, ar putea fi creată o **platformă publică** online pentru a colecta date și cercetări și pentru a promova schimbul de bune practici.

6.2. CESE a adoptat mai multe avize privind **furnizarea de servicii de îngrijire pe termen lung** în UE ⁽²¹⁾, subliniind necesitatea de a investi în servicii de îngrijire de înaltă calitate, durabile și accesibile pentru toți. CESE subliniază necesitatea de a **maximiza complementaritatea și sinergia dintre toți furnizorii de servicii de îngrijire și de sănătate, atât din sectorul public, cât și din cel privat** (cu și fără scop lucrativ), pentru a asigura o acoperire pentru toți, ținând seama de bunele practici din statele membre.

6.3. CESE salută recunoașterea, în propunerea privind îngrijirea pe termen lung, a importanței **actorilor din economia socială ca furnizori de servicii**. CESE încurajează Comisia să analizeze în continuare modalitățile de creare a unor canale structurate de comunicare între actorii economiei sociale și instituțiile europene din domeniul de politică al îngrijirii pe termen lung.

6.4. CESE remarcă importanța diverselor inițiative din cadrul **tranziției verzi și al celei digitale** de a utiliza întregul potențial al tehnologiilor pentru a crea, a regândi și a renova fondul de locuințe într-un mod mai incluziv și mai durabil.

(21) Avizul Comitetului Economic și Social European privind comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O inițiativă pentru sprijinirea echilibrului dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor care lucrează [COM(2017) 252 final] și propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind echilibrul dintre viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor și de abrogare a Directivei 2010/18/UE a Consiliului [COM(2017) 253 final – 2017/0085 (COD)] (JO C 129, 11.4.2018, p. 44); Avizul Comitetului Economic și Social European privind Drepturile îngrijitorilor la domiciliu în regim intern (aviz din proprie inițiativă) (JO C 487, 28.12.2016, p. 7); Avizul Comitetului Economic și Social European privind garantarea accesului universal la servicii de îngrijire de lungă durată și a viabilității financiare a sistemelor de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice (JO C 204, 9.8.2008, p. 103); broșura „Economic, technological and social changes in advanced health services for the elderly”; Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Mutațiile economice, tehnologice și sociale ale serviciilor avansate de sănătate destinate persoanelor în vârstă” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 240, 16.7.2019, p. 10); Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Către un nou model de îngrijire pentru persoanele în vârstă: învățăminte desprinse din pandemia de COVID-19” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 194, 12.5.2022, p. 19).

6.5. **Modelele de bune practici în ceea ce privește îngrijirea pe termen lung** pot include un sprijin mai structurat și mai eficace la domiciliu, precum și noi alternative de locuințe, cum ar fi locuințe protejate, supravegheate sau bazate pe comunitate, unități de coabitare sau alte alternative, în funcție de nevoile și preferințele beneficiarilor serviciilor de îngrijire și bazate pe cadre de calitate aprobate legal. Ar trebui luate în considerare și **alte tipuri de modele de îngrijire** pentru a acoperi întregul spectru de îngrijire într-o abordare integrată, cum ar fi sprijinul pentru sănătatea mintală, centrele familiale, grupurile de sprijin parental și sprijinul pentru locuințe pe termen scurt într-un mod care să faciliteze tranziția de la un model la altul, cu variații în intensitatea sau natura serviciilor solicitate, fără a perturba continuitatea îngrijirii.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind refacerea naturii**[COM(2022) 304 final – 2022/0195 (COD)]**

(2023/C 140/08)

Raportor: **Arnold PUECH d'ALISSAC**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 11.7.2022 Parlamentul European, 14.7.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	10.1.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	25.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	201/4/11

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE este de acord cu Comisia și cu Parlamentul European că abordarea și măsurile luate până în prezent în favoarea biodiversității nu sunt eficiente și salută obiectivul general al propunerii de regulament, care vizează intensificarea eforturilor de refacere a naturii pentru a opri pierderea biodiversității și a pune biodiversitatea Europei pe calea redresării. Prin urmare, statele membre vor fi supuse unor obligații juridice. CESE observă că abordarea adoptată este conformă cu deciziile COP 15 de la Montreal.

1.2. Cu toate acestea, CESE are o serie de observații și preocupări legate de formularea obiectivelor și de metodologia definită de Comisie. Cea mai gravă deficiență este că nu se ia aproape deloc în considerare impactul economic asupra utilizatorilor de terenuri – în cea mai mare parte privați – al măsurilor care trebuie luate în mod necesar. CESE a afirmat deja în avizul său privind Strategia UE în domeniul biodiversității pentru 2030 că „protejarea biodiversității nu poate fi suportată de fermieri și de proprietarii de păduri din punct de vedere economic. Furnizarea acestui „bun public” și acestei „valori publice” trebuie să devină mai degrabă o oportunitate interesantă de venit pentru aceștia. Comitetul consideră că „s-ar putea pune un accent concret pe această temă în noul plan de redresare economică, prin investiții în resurse umane și materiale menite să asigure punerea în aplicare a strategiei”⁽¹⁾. Această recomandare nu a fost respectată nici de Comisie, nici de statele membre. În avizele sale anterioare, CESE a criticat, printre altele, subfinanțarea dezastruoasă a măsurilor Natura 2000. Comitetul este foarte sigur că noua abordare adoptată în prezent de Comisie este – la rândul ei – sortită eșecului dacă nu se pun la dispoziție fonduri suficiente. Pe lângă recompensarea serviciilor legate de biodiversitate, aceste fonduri sunt esențiale pentru a compensa pierderile financiare pe care utilizatorii de terenuri le vor suporta atunci când vor adopta moduri mai extensive de utilizare a terenurilor pentru a demonstra o mai mare „biodiversitate”. Prin urmare, CESE solicită crearea unui fond european dedicat biodiversității și explorarea unor noi modalități pentru diversele politici ale UE (PAC, energie, locuințe, transporturi etc.) pentru a contribui la realizarea obiectivelor obligatorii ale regulamentului.

1.3. În ceea ce privește aspectele financiare, CESE solicită o evaluare prealabilă a suprafeței exacte a terenurilor agricole, a pădurilor și a cursurilor de apă vizate de propunerile din regulament. În plus, CESE atrage atenția Comisiei asupra nevoii financiare create de necesitatea de a-i despăgubi, în special, pe agricultorii și proprietarii de păduri care riscă să-și piardă complet zonele de producție.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viața noastră [COM(2020) 380 final] (JO C 429, 11.12.2020, p. 259).

1.4. Faptul că sunt necesare demersuri de refacere a naturii în zonele protejate, din cauza stării lor din ce în ce mai precare, nu înseamnă că pot și trebuie să devină zone protejate toate zonele care au făcut obiectul măsurilor de refacere a naturii. Deși „CESE consideră că este esențial ca unele părți din zonele protejate să fie supuse unei protecții stricte (cu un regim de gestionare fără intervenție)”⁽²⁾, este cu atât mai important ca utilizarea să asigure conservarea biodiversității globale. În majoritatea zonelor trebuie avută în vedere reabilitarea ecosistemelor acestora într-un mod care să nu excludă exercitarea unei activități economice specifice și adaptate. De fapt, utilizarea extensivă a agriculturii și a silviculturii a fost cea care a generat acest nivel ridicat de biodiversitate, care, la ora actuală, trebuie protejat. Prin urmare, aceste forme extensive de agricultură și silvicultură, abandonate pe scară tot mai largă în zilele noastre deoarece sunt mai puțin viabile din punct de vedere economic, ar trebui să primească un sprijin suplimentar⁽³⁾. De aceea, termenul „reabilitare” s-ar putea să fie un termen științific mai adecvat, utilizat și în politicile menite să asigure un echilibru între viață și producție. Prin urmare, CESE recomandă ca termenul „reabilitare” să fie utilizat în locul termenului „refacere”⁽⁴⁾, cu atât mai mult cu cât natura nu este statică și nu poate fi „refăcută” și adusă în starea sa originală, ca o casă sau o mașină stricată. În acest sens, numeroase studii arată că măsurile de reconstrucție ecologică, de exemplu cele dedicate turbăriilor, presupun adesea costuri semnificative, fără a putea asigura cu adevărat o refacere reală și completă a „stării inițiale”. Această constatare invită la o reflecție semantică: scopul regulamentului nu ar trebui să fie refacerea stării naturale a mediului, ci refacerea serviciilor ecosistemice ale diverselor habitate și, ca atare, sprijinirea utilizării durabile și multifuncționale a acestor zone. Întrucât omul a modificat constant natura de-a lungul timpului, o „refacere a naturii” este imposibilă, științific vorbind. Schimbările climatice progresive pot fi, de asemenea, un factor care explică de ce nu mai pot fi restabilite în totalitate condițiile unor ecosisteme din trecut. În schimb, asigurarea durabilității mediului prin promovarea durabilității serviciilor ecosistemice este un obiectiv realist. CESE ar dori să vadă un cadru de politici adecvat. Din această perspectivă, documentul Comisiei este dezamăgitor.

1.5. Stabilirea unui calendar fix și a unor praguri rigide nu se potrivește în întregime cu caracterul insesizabil al naturii. Impunerea unor termene stricte statelor membre este adecvată doar din perspectiva condițiilor administrative și de planificare care trebuie implementate. Este necesară, însă, o abordare flexibilă pentru a putea lua în considerare nevoile, condițiile, oportunitățile, starea producției și veniturilor și premisele precise ale fiecărei zone naturale. Regulamentul propus nu este clar în legătură cu prioritizarea și alocarea de către statele membre a măsurilor de refacere și, ca atare, pune în pericol obținerea unor rezultate de înaltă calitate într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor. Luarea deciziilor la nivelul statelor membre este în mod clar un principiu legitim, deoarece garantează totodată respectarea drepturilor proprietarilor de terenuri și reflectă principiile subsidiarității și proporționalității.

1.6. Documentul Comisiei este dezamăgitor în ceea ce privește evaluarea globală a impactului, care ar trebui să se concentreze în special asupra aspectelor economice, sociale și alimentare și, prin urmare, CESE solicită o evaluare suplimentară a impactului.

1.7. CESE recomandă ca zonele adiacente care la început nu sunt productive, dar care sunt totuși extrem de relevante pentru biodiversitate, să fie incluse în obiectivul de 10%. CESE subliniază că textul stabilește obiective deosebit de ambițioase pentru agricultori și reamintește importanța luării în considerare a tuturor mediilor naturale favorabile speciilor. Este însă important ca întreaga societate să fie implicată în îmbunătățirea ecosistemelor noastre. În acest sens, CESE reamintește principiul proporționalității măsurilor (distribuirea echitabilă a sarcinilor și a costurilor, dar și a beneficiilor) între diferitele părți interesate.

1.8. CESE sprijină obiectivul stabilit, deoarece se referă la o ambiție strategică pentru viitorul UE, și recomandă consolidarea obiectivelor, încurajându-se, printre altele prin activități agricole extensive, refacerea tuturor mediilor acvatice, inclusiv reumidificarea turbăriilor, asigurând, în același timp, sustenabilitatea socială și economică a agriculturii și a silviculturii.

1.9. CESE este conștient că avem nevoie de o politică complet nouă în domeniul apei în Europa. Politica – aplicată timp de secole – de drenare a apei din peisaje cât mai repede cu putință a avut numeroase consecințe negative asupra biodiversității, dar, între timp, parțial ca urmare a schimbărilor climatice, a devenit evident și impactul negativ asupra silviculturii și agriculturii (secetă/incendii) și asupra locuitorilor (inundații). Prin urmare, CESE subliniază că apa trebuie să revină la natură și trebuie reținută acolo, fără a neglija faptul că acțiunea umană rămâne benefică în multe situații, în special prin întreținerea cursurilor de apă.

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viața noastră [COM(2020) 380 final] (JO C 429, 11.12.2020, p. 259).

⁽³⁾ Raport de informare al CESE privind beneficiile creșterii extensive a animalelor și ale îngrășămintelor organice în contextul Pactului verde european.

⁽⁴⁾ „Reabilitare” înseamnă concentrarea pe restabilirea anumitor funcții ecologice.

1.10. CESE recomandă limitarea artificializării teritoriului în detrimentul zonelor naturale. De asemenea, încurajează crearea de spații verzi în orașe și dezimpermeabilizarea orașelor pentru a atenua cu succes efectele schimbărilor climatice până în 2030.

1.11. CESE susține instituirea, în cadrul politicii comune în domeniul pescuitului, a unui mecanism de salvagardare în ceea ce privește obiectivele de refacere a mediilor marine. De asemenea, încurajează instituirea unui sprijin financiar european menit să stimuleze căutarea de soluții inovatoare și îmbunătățirea cunoștințelor despre aceste ecosisteme.

1.12. CESE subliniază că perspectiva economică și cea socială trebuie să fie pe deplin recunoscute în contextul refacerii naturii. Recunoașterea și asigurarea sustenabilității economice și sociale reprezintă o condiție prealabilă pentru acceptabilitatea legislației propuse și pentru punerea ei în aplicare cu succes, deoarece rezultatele vor depinde în mare măsură de motivația, sprijinul și implicarea viitoare a proprietarilor de terenuri și a altor actori de pe teren. Este extrem de important să se respecte drepturile proprietarilor de terenuri printr-o comunicare deschisă, printr-o implicare activă și printr-o compensare financiară integrală a tuturor pierderilor economice posibile. În acest sens, CESE subliniază potențialul abordărilor bazate pe acțiuni voluntare și pe stimulente economice.

1.13. CESE recomandă acordarea de sprijin din partea UE pentru crearea și dezvoltarea de activități forestiere desfășurate atât înainte de plantarea arborilor, cât și după tăiere, astfel încât agrosilvicultura să reprezinte un sector economic viabil.

1.14. CESE avertizează cu privire la riscul unui impact negativ asupra reînnoirii generațiilor în sectorul agricol și recomandă ⁽⁵⁾ din nou ca satele și zonele rurale să devină mai atractive prin garantarea posibilităților de a menține mijloace de subsistență viabile din punct de vedere economic, pe baza unei utilizări durabile a resurselor naturale.

2. Introducere

2.1. Într-un context global marcat de concluzii științifice care avertizează cu privire la consecințele încălzirii globale asupra viitorului societăților noastre, Comisia Europeană și-a stabilit angajamentul de a elabora o strategie în domeniul biodiversității cu obiective ambițioase pentru toate statele membre până în 2030 și 2050. La 22 iunie 2022, Comisia a adoptat un proiect de regulament privind refacerea naturii. În condițiile în care conservarea și refacerea naturii în UE au fost reglementate până în prezent, în principal, de Directiva privind habitatele și de Directiva privind păsările, precum și de țintele de la Aichi, Comisia a ales să instituie un nou cadru obligatoriu pentru a se asigura că măsurile de refacere sunt puse în aplicare în mod eficace de către statele membre.

2.2. Agenția Europeană de Mediu a confirmat că, în prezent, 81 % dintre habitatele protejate se află într-o stare precară. Doar 9 % dintre acestea au cunoscut îmbunătățiri. În plus, 84 % dintre turbării, esențiale pentru captarea și stocarea carbonului și pentru filtrarea apei, se află într-o stare de conservare precară, iar în ultimul deceniu 71 % dintre peștii de apă dulce și 60 % dintre amfibieni au înregistrat o scădere a populației. Pe de altă parte, mai mult de jumătate din PIB-ul mondial este dependent de natură și de serviciile sale, iar peste 75 % din tipurile de culturi alimentare la nivel mondial se bazează pe zoogamie ⁽⁶⁾.

2.3. De asemenea, legislația UE propusă se înscrie în cadrul Deceniului Națiunilor Unite pentru refacerea ecosistemelor, care este coordonat de UNEP și de Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură. Acesta reprezintă o mișcare mondială de anvergură, al cărei obiectiv este de a accelera proiectele de refacere și de a se asigura că lumea urmează calea unui viitor durabil. Refacerea ecosistemelor degradate este esențială pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, în special a celor legate de schimbările climatice, de eradicarea sărăciei și de securitatea alimentară.

2.4. Concepută inițial în jurul Strategiei privind biodiversitatea pentru 2030, care propune obiective voluntare, abordarea Comisiei s-a consolidat rapid prin propuneri de texte cu caracter obligatoriu pentru statele membre. La fel ca și restul comunității internaționale, Comisia a fost obligată să reacționeze rapid la constatările privind declinul biodiversității și la consecințele evidențiate, printre altele, în publicațiile recente ale IPCC. Astfel, în contextul negocierilor internaționale desfășurate în cadrul Convenției privind diversitatea biologică, Comisia a ales să joace un rol determinant în a aduce Europa pe calea refacerii tuturor ecosistemelor sale până în 2050.

⁽⁵⁾ Raportul de informare al CESE „Evaluarea impactului PAC asupra reînnoirii generațiilor” și raportul de informare al CESE pe tema „Evaluarea impactului PAC asupra dezvoltării teritoriale a zonelor rurale”.

⁽⁶⁾ IP/22/3746.

2.5. Ca atare, propunerea urmărește să impună statelor membre obiective obligatorii din punct de vedere juridic. Obiectivul general este de a contribui la redresarea continuă, pe termen lung și susținută a biodiversității și rezilienței naturii în zonele terestre și maritime ale Uniunii prin refacerea ecosistemelor. Prin urmare, este de datoria statelor membre să pună în aplicare, fără întârziere, măsuri de refacere eficiente bazate pe zone care să vizeze, până în 2030, cel puțin 20 % din zonele terestre și maritime ale Uniunii și, până în 2050, toate ecosistemele care au nevoie de refacere.

2.6. Aceste dispoziții reflectă și sunt legate de obiectivele stabilite în Directiva privind habitatele și Directiva privind păsările, în Directiva-cadru privind apa, în Directiva-cadru privind strategia pentru mediul marin, în Regulamentul privind speciile alogene invazive, în obiectivele PAC, în obiectivele Inițiativei UE privind polenizatorii și în Noua strategie a UE pentru păduri pentru 2030.

2.7. Textul menit să fie integrat în mod direct în politicile naționale ale statelor membre este inovator, abordând atât provocările climatice, cât și pe cele legate de biodiversitate. Astfel, deși decidenții politici au fost atenționați de mult timp cu privire la provocările legate de încălzirea globală, oamenii de știință au subliniat abia recent legătura directă dintre schimbările climatice și consecințele lor majore asupra biodiversității. Într-o abordare fără precedent, Comisia încurajează luarea în considerare a acestor provocări în ansamblu, lăsând în urmă politicile compartimentate urmărite până în prezent.

3. Analiza proiectului de regulament

3.1. Proiectul generează o serie de serioase semne de întrebare și preocupări atât în ceea ce privește alegerea obiectivelor care ar trebui atinse într-un interval de timp limitat, cât și în ceea ce privește definițiile și indicatorii. De exemplu, unele măsuri se bazează pe concepte derivate din acte legislative privind natura. Prin urmare, pentru o mai bună înțelegere, proiectul de regulament ar trebui să facă trimitere la acestea. În plus, măsura în care este menținută subsidiaritatea statelor membre ar trebui clarificată pentru anumite pasaje. În special în ceea ce privește articolul 10, care conține indicatori pentru refacerea ecosistemelor forestiere, ar trebui remarcat faptul că responsabilitatea în ceea ce privește sectorul forestier revine în principal statelor membre (⁷).

3.2. Emiterea unui aviz cu privire la un proiect de regulament care vizează refacerea stării ecosistemelor statelor membre fără a cunoaște cu precizie provocările și eforturile cu care se vor confrunta statele membre are numeroase limitări. Proiectul de text prevede elaborarea și punerea în aplicare a „planurilor naționale de refacere” care urmează să fie elaborate pe baza celor mai recente analize științifice naționale.

3.3. Termenii aleși în proiectul de regulament sunt extrem de importanți, deoarece armonizează și stabilesc pentru statele membre baza obiectivelor care trebuie atinse. Deși definiții precum „stare bună”, „suprafață de referință favorabilă” și „nivel suficient de calitate și cantitate a habitatului unei specii” ar trebui redactate într-un limbaj științific consensual, punerea lor efectivă în aplicare are limitări. În acest sens, trebuie precizat că în spatele acestor definiții științifice există considerente politice. Cum se selectează o „suprafață de referință favorabilă”? Cine va determina „nivelul suficient de calitate și cantitate a habitatului unei specii”? Absența unui prag de referință anterior limitează claritatea obiectivelor și exprimarea unei opinii în cunoștință de cauză cu privire la text. CESE subliniază că, atunci când se efectuează cuantificarea în conformitate cu articolul 11 din proiectul de regulament, este corect să se țină seama atât de pierderea biodiversității din ultima perioadă (Comisia propune, în mod arbitrar, 70 de ani), cât și de posibilele modificări viitoare ale condițiilor de mediu. Trebuie evitat riscul ca disparitățile naționale în punerea în aplicare a măsurilor propuse să conducă la o denaturare a concurenței între fermierii din UE. Pe de altă parte, propunerea prevede o îmbunătățire continuă a ecosistemelor, a cărei reușită urmează să fie evaluată o dată la trei ani după 2030. Ce se întâmplă cu ecosistemele a căror reabilitare va necesita, eventual, o perioadă de timp mai lungă sau mai scurtă? Este discutabil dacă îmbunătățirile semnificative pot fi măsurate în aceste perioade scurte de raportare. Statele membre ar urma să fie condamnate doar pentru că natura necesită pur și simplu mai mult timp pentru a evolua?

3.4. CESE consideră că zonele situate în afara rețelei de zone protejate existente, în special siturile Natura 2000, trebuie să aibă prioritate în procesul de refacere, pentru a se valorifica întregul lor potențial. Această abordare sprijină cel mai bine obiectivul de a atinge o stare bună a habitatelor enumerate în anexa I la Directiva privind habitatele. Direcționarea măsurilor de refacere către zonele protejate nu numai că asigură beneficiile pe termen lung ale măsurilor de refacere, ci contribuie, de asemenea, la evitarea eventualelor conflicte de interese legate de utilizarea terenurilor. Prin urmare, CESE consideră că cerința foarte amplă și strictă de nedeteriorare în ceea ce privește habitatele situate inclusiv în afara rețelei de zone protejate este dezechilibrată și disproporționată.

(⁷) Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Justiția climatică” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 81, 2.3.2018, p. 22) și Avizul Comitetului Economic și Social European privind Documentul de reflecție „Către o Europă durabilă până în 2030” [COM (2019) 22 final] (JO C 14, 15.1.2020, p. 95).

3.5. Mecanismul de responsabilizare a statelor membre în ceea ce privește punerea în aplicare a măsurilor de refacere și îndeplinirea obiectivelor conține prea puține detalii cu privire la monitorizarea punerii în aplicare a obiectivelor. Această lipsă de precizie ridică semne de întrebare cu privire la caracterul echitabil al măsurilor între statele membre, diferitele sectoare și diferitele grupuri de persoane. Într-adevăr, deși alegerea unui regulament prezintă avantaje reale în ceea ce privește armonizarea eforturilor între statele membre și menținerea unor condiții de concurență echitabile, ea nu lasă suficient spațiu de manevră pentru ca statele membre să ia deciziile cu privire la refacere pe baza propriilor necesități și circumstanțe de la nivel național. Chiar dacă obiectivele trebuie să fie însoțite de un mecanism de monitorizare și de raportare, orice sarcină administrativă suplimentară trebuie redusă la minimum. Ar trebui să se recurgă într-o măsură cât mai mare la mecanismele existente la nivel național și la nivelul UE pentru evaluarea și raportarea continuă a progreselor înregistrate.

4. Aspecte legate de terenurile agricole și silvicole din UE

4.1. Obiectivele generale de refacere a ecosistemelor agricole

CESE observă că majoritatea obiectivelor de refacere se referă la terenurile agricole private. Prin urmare, punerea în aplicare cu succes a obiectivelor poate avea loc doar cu acceptul deplin al fermierilor. Aplicarea de constrângeri normative suplimentare în materie de gestionare, care ar putea fi necesare pentru a spori biodiversitatea pe terenurile agricole, poate constitui totuși o povară suplimentară pentru activitățile agricole deja puternic reglementate. CESE subliniază (*) că protejerea biodiversității nu poate fi suportată de fermieri și de proprietarii de păduri din punct de vedere economic. Furnizarea acestui bun public și acestei valori publice trebuie să devină mai degrabă o oportunitate interesantă de venit pentru aceștia. Succesul obiectivelor de refacere va necesita în mod inevitabil un sprijin puternic și durabil din partea bărbăților și a femeilor care lucrează pentru a hrăni Europa. Tocmai prin aceasta dezamăgește propunerea Comisiei, dat fiind că nu abordează această chestiune economică esențială, așa cum s-a întâmplat și în cazul strategiilor și programelor de acțiune anterioare ale Comisiei în domeniul biodiversității. Astfel, este probabil ca și prezentul regulament să fie sortit eșecului.

4.2. Obiectivul de reumidificare a turbăriilor drenate, prevăzut la articolul 9 din regulament

Acest obiectiv va avea un impact economic semnificativ asupra activităților profesionale și vizează în special anumite regiuni din unele state membre. Pentru aceste regiuni, obiectivul propus ar putea fi prea ambițios din punctul de vedere al echilibrării diferitelor obiective. CESE subliniază că continuarea utilizării productive a turbăriilor refăcute și reumidificate în moduri alternative presupune viabilitate economică. În plus, în ceea ce privește calendarul planificat pentru atingerea acestui obiectiv, un studiu efectuat de cercetători în 2012 în peste 620 de situri de reconstrucție ecologică în zone umede a stabilit că, chiar și după o sută de ani, prin aceste operațiuni s-a recuperat, în medie, doar între 65 și 70 % din biodiversitatea indigenă și din diversele funcții hidrologice și ecologice (filtrarea apei, stocarea carbonului), în comparație cu un ecosistem de referință corespunzător, nedegradat. Acest lucru ridică semne de întrebare cu privire la timpul de refacere prevăzut de calendarul Comisiei și cu privire la obiectivul ecologic. Pe de altă parte, deși reprezintă doar 3 % din suprafața terenurilor, turbăriile captează o treime din dioxidul de carbon sechestrat în sol. Prin urmare, ele reprezintă un sector strategic în lupta contra schimbărilor climatice.

4.3. Obiectivul de restabilire a conectivității naturale a râurilor, prevăzut la articolul 7

Schimbările climatice nefavorabile și problemele de gestionare a apei creează un mediu din ce în ce mai degradat. Apa prezintă interes și valoare nu doar din punct de vedere natural, ci este și un important atu pentru durabilitate și, prin urmare, pentru securitate. Uneori este vorba despre drenarea surplusului de apă, iar alteori despre reținerea acesteia, contribuind astfel la ciclurile naturale. CESE este de acord că, pentru a restabili conectarea naturală a râurilor și funcțiile naturale ale zonelor inundabile asociate, pot fi transformate barierele care împiedică conectarea longitudinală și laterală a apelor de suprafață, sub rezerva unei supravegheri tehnice stricte. Totuși, CESE atrage atenția asupra riscului de inundații, care poate fi o consecință a eliminării infrastructurilor hidraulice. Refacerea biodiversității necesită apă, astfel că intervențiile strategice pot oferi o oportunitate de gestionare a apei și de direcționare a acesteia către zonele care au nevoie de ea. Este necesar să se conserve apa în peisaje și să se prevină scurgerea prea rapidă a acesteia. Vara anului 2022 a fost un exemplu frapant pentru Europa în ceea ce privește riscurile reale de secetă cu care ne confruntăm. CESE recomandă un dialog pe această temă, cu participarea organizațiilor societății civile. CESE recomandă, de asemenea, încurajarea statelor membre să pună în aplicare proiecte de infrastructură verde care să poată contribui simultan la îmbunătățirea protecției împotriva inundațiilor, la conservarea zonelor acvatice sensibile și importante din punctul de vedere al biodiversității la nivel european, precum și la dezvoltarea economică și turistică. În acest sens, CESE atrage atenția asupra situației unor fluvii precum Dunărea sau Elba, unde inundațiile au provocat daune majore (*).

(*) Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viața noastră [COM(2020) 380 final] (JO C 429, 11.12.2020, p. 259).

(*) Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Infrastructurile ecologice – Valorificarea capitalului natural al Europei” [COM (2013) 249 final] (JO C 67, 6.3.2014, p. 153).

4.4. Obiectivul de inversare a declinului polenizatorilor

CESE nu poate decât să sprijine această măsură, care răspunde unei mize importante pentru securitatea alimentară. Cu toate acestea, Comitetul constată că proiectul de regulament nu prevede nicio măsură privind resursele alimentare disponibile pentru polenizatori. Sustenabilitatea pe termen lung a acestor specii nu poate fi realizată fără o infrastructură meliferă suficientă pentru a asigura polenizatorilor o hrană durabilă. Locurile de cuibărit și un mediu netoxic sunt, de asemenea, aspecte esențiale.

4.5. Obiectivele agricole menționate la articolul 9 din regulament

CESE își exprimă îngrijorarea privind obiectivul de a acoperi 10 % din suprafața agricolă utilizată în UE cu elemente de peisaj de mare diversitate. Este deosebit de problematic faptul că, în conformitate cu anexa IV, aceste suprafețe nu pot fi utilizate pentru o agricultură productivă (inclusiv pentru pășunat și producția de furaje). Nu trebuie uitat faptul că, în multe zone, agricultura (de exemplu, pășunatul pe pășuni alpine, fânețe sau pajiștile cu litieră) este cea care permite, în primul rând, o mare diversitate biologică. Excluderea din start a exploatării acestor suprafețe este, prin urmare, o cerință excesivă, care ar trebui suprimată. În plus, începutul anului 2022 ne-a arătat în mod clar importanța suveranității alimentare pentru a face față numeroaselor riscuri viitoare. În acest sens, acoperirea a 10 % din suprafața agricolă utilizată ar asigura fără îndoială o îmbunătățire a biodiversității, esențială pentru productivitatea agricolă, dar ar conduce totodată la o scădere semnificativă a randamentului. Prin urmare, ar trebui ca obiectivul de 10 % să nu se concentreze doar pe parcelele agricole, ci să fie diluat pentru a cuprinde și porțiunile din jurul acestora. De exemplu, zonele de pe marginea șoselelor și a drumurilor rurale prezintă un interes major pentru biodiversitate. Aceste suprafețe ar putea găzdui fâșii de teren plantate cu flori favorabile polenizatorilor și altor organisme utile culturilor. În plus, aceste elemente de peisaj își vor dovedi pe deplin eficacitatea numai dacă vor fi organizate într-o rețea. De exemplu, studiile demonstrează că amenajarea mai multor fâșii de teren interconectate și plantate cu flori produce rezultate superioare plantării cu flori a unei singure parcele de mari dimensiuni. CESE subliniază, de asemenea, că ar trebui să se acorde o atenție egală tuturor mediilor naturale, astfel încât toate speciile care trăiesc în medii diferite să poată beneficia de pe urma acestor acțiuni. De exemplu, păsări precum nagățul și ciocârlia de câmp nu au nimic de câștigat de pe urma unui gard viu sau a unei margini de verdeață. Prin urmare, politica de conservare trebuie să se aplice întregii suprafețe sau ansamblului de utilizări ale terenurilor, dincolo de zonele agricole și forestiere, ținând seama de nevoile diferite ale societăților noastre.

4.6. Obiectivele forestiere menționate la articolul 10 din regulament

Refacerea mediului forestier degradat din Europa reprezintă o miză majoră din punctul de vedere al adaptării societăților noastre la schimbările climatice și al contribuției activităților economice la realizarea obiectivelor în materie de biodiversitate. Obiectivele generale ale proiectului de regulament se înscriu deja, la nivel internațional, într-o abordare globală la scară mondială. CESE salută voința politică a Comisiei de a încuraja statele membre să își refacă mediile forestiere⁽¹⁰⁾. Cu toate acestea, Comitetul subliniază că, din cauza condițiilor forestiere eterogene din întreaga Europă, măsurile de refacere pot fi adaptate la situațiile locale, în măsura în care concurența dintre proprietarii europeni de păduri nu este denaturată. De asemenea, CESE reamintește că este important ca această refacere să fie integrată în contextul peisagistic al zonelor geografice în cauză, pentru a conserva serviciile ecosistemice ale acestor medii și pentru a ține seama de catastrofele climatice care afectează în prezent Europa (incendii, mega-incendii etc.). Utilizările terenurilor dintr-un peisaj sunt interconectate și, prin urmare, trebuie să îndeplinească atât cerințele de mediu, cât și pe cele socioeconomice. De exemplu, măsurile de reîmpădurire care diminuează terenurile agricole pot duce la pierderi economice pentru comunitățile locale și, astfel, se pot dovedi nesustenabile, în timp ce integrarea de arbori autohtoni⁽¹¹⁾ într-o abordare agroforestieră ar putea fi mai adecvată și s-ar putea bucura de sprijin local. Prin urmare, este important ca statele membre să se orienteze către abordări care să reconcilieze conservarea resurselor naturale cu dezvoltarea economică. Realizarea obiectivului privind pădurile nu va fi posibilă fără un sprijin sustenabil vizând lansarea și dezvoltarea unor activități înainte de plantarea arborilor și după tăierea lor, care să permită valorificarea economică a agrosilviculturii.

5. Aspecte legate de mediul urban din UE

5.1. Provocarea pe care o reprezintă reintroducerea naturii în orașe este un obiectiv-cheie, pe care CESE îl sprijină. Nu există nicio îndoială cu privire la importanța înverzirii orașelor noastre europene, atât pentru bunăstarea concetățenilor noștri, cât și pentru durabilitatea biodiversității. Temperaturile caniculare care au afectat Europa în iulie 2022 reamintesc rolul esențial al arborilor în reducerea temperaturii în orașe. Astfel, copacii pot realiza o reducere a temperaturii suprafețelor cu până la 12 °C.

5.2. În plus, orașele europene acoperă în prezent zone considerabile, care împiedică circulația speciilor și le afectează habitatul. Este esențial ca statele membre să fie orientate către măsuri de limitare a artificializării spațiilor naturale. Astfel de măsuri nu ar trebui să se bazeze pe programe ce propun schimburi de terenuri.

⁽¹⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Fondului pentru atenuarea impactului social al acțiunilor climatice [COM(2021) 568 – 2021/0206 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 158).

⁽¹¹⁾ Arbori care trăiesc într-o zonă colonizată de propria specie, fără ajutor uman.

5.3. În fine, obiectivul de refacere a biodiversității ar trebui consolidat în orașe prin instalarea de infrastructuri verzi ca parte integrantă a dezvoltării zonelor rezidențiale. Parcurile și aleile, dar și acoperișurile și pereții vegetali îmbunătățesc climatul urban la un cost mai mic. În acest sens, CESE reamintește recomandările formulate în cadrul avizului NAT/607 ⁽¹²⁾.

6. Aspecte legate de mediul marin din UE

6.1. Obiectivele de refacere a mediului marin sunt esențiale pentru conservarea biodiversității, având în vedere numărul de specii și de ecosisteme pe care le găzduiește acesta și importanța lor strategică în fața schimbărilor climatice. CESE sprijină obiectivele propuse pentru refacerea acelor medii marine în care se dovedește că activitățile antropice au creat dezechilibre la nivelul ecosistemelor. Pe lângă protejarea speciilor și refacerea habitatelor, ar trebui adoptate și măsuri privind pescuitul responsabil și reducerea poluării. CESE sprijină instituirea, în cadrul politicii comune în domeniul pescuitului, a unui mecanism de salvagardare în ceea ce privește gestionarea impactului negativ asupra mediului marin. În acest sens, pentru a atinge obiectivele privind mediul marin, statele membre trebuie să convină asupra gestionării comune a resurselor piscicole. Astfel, având în vedere importanța acțiunilor destinate acestui mediu, Comisia ar trebui să aibă capacitatea de a interveni pentru a se asigura că obiectivele de protecție și de refacere sunt îndeplinite.

6.2. În plus, CESE subliniază rolul esențial al mediului marin în lupta împotriva schimbărilor climatice. Conservarea capacității oceanelor de captare a carbonului are o importanță strategică pentru viitorul nostru. Prin urmare, UE trebuie să ofere sprijin financiar pentru inovare și cercetare, pentru a încuraja căutarea de soluții inovatoare și îmbunătățirea cunoștințelor despre aceste ecosisteme. De exemplu, o serie de lucrări au demonstrat importanța micilor platouri marine costiere ce reprezintă habitate esențiale pentru numeroase specii de pești, care cresc aici înainte de a ajunge în zonele de viață adultă. Aceste zone sunt însă adesea degradate de amenajările realizate în zonele de coastă (porturi, diguri etc.) și, prin urmare, necesită căutarea de noi soluții. De exemplu, în rada portului Toulon și a vechiului port La Seyne-sur-Mer au fost instalate experimental recife și zone cu iarbă de mare artificiale. Miza ecologică generală a acestei acțiuni constă în revitalizarea funcțiilor ecologice ale mediului costier.

7. Aspecte financiare legate de refacerea naturii

7.1. CESE subliniază voința politică remarcabilă manifestată de Comisie prin acest regulament ambițios și inovator pentru UE. Cu toate acestea, reamintește că voința politică își atinge limitele atunci când nu este susținută de o ambiție financiară proporțională cu angajamentele. Ca atare, demersurile Comisiei de a clarifica și mai mult costurile potențiale ale refacerii ecosistemelor oferă o primă viziune a angajamentului pe care vor trebui să îl demonstreze statele membre, dar ridică și semne de întrebare. Astfel, acest demers ne arată un raport cost/beneficiu de 1 la 8 pentru conservarea biodiversității, dar nu ne informează cu privire la impactul economic, social și cultural al atingerii obiectivelor. Care va fi impactul economic și social al măsurilor de refacere puse în aplicare pe teren? CESE solicită efectuarea unei evaluări prealabile a suprafeței exacte a terenurilor agricole, a pădurilor și a cursurilor de apă care fac obiectul propunerilor din regulament. CESE reamintește, de asemenea, observațiile formulate în avizul NAT/786 ⁽¹³⁾, în care se revendica sprijin financiar proporțional cu provocările. De exemplu, rețeaua Natura 2000, care oferă o oportunitate unică în Europa de a îmbunătăți calitatea siturilor naturale remarcabile, pune la dispoziție doar 20 % din fondurile promise și necesare pentru măsuri. CESE acordă o atenție deosebită angajamentelor financiare anunțate de Comisie. Comitetul reiterează importanța alocării de fonduri la un nivel proporțional cu așteptările; în caz contrar, o reglementare suplimentară nu va produce niciun rezultat.

7.2. CESE avertizează cu privire la riscul nereînnoirii generațiilor în sectorul agricol. Stabilirea unor obiective care nu se acordă cu realitatea palpabilă a unei exploatații agricole va genera dificultăți financiare majore pentru acest sector, care se confruntă deja cu dificultăți în a-și reînnoi profesioniștii. Comisia trebuie să acorde o atenție deosebită impactului financiar asupra acestor exploatații, pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung, sprijinind în același timp dezvoltarea unor practici care să țină seama de schimbările climatice.

Bruxelles, 25 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Infrastructurile ecologice – Valorificarea capitalului natural al Europei” [COM (2013) 249 final] (JO C 67, 6.3.2014, p. 153).

⁽¹³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030 – Readucerea naturii în viața noastră [COM(2020) 380 final] (JO C 429, 11.12.2020, p. 259).

ANEXĂ

Următoarele amendamente, care au întrunit cel puțin o pătrime din voturile exprimate, au fost respinse în cursul dezbaterilor:

Punctul 3.4

Amendamentul 11**Se modifică după cum urmează:**

Aviz al secțiunii	Amendament
<p>CESE consideră că zonele situate în afara rețelei de zone protejate existente, în special siturile Natura 2000, trebuie să aibă prioritate în procesul de refacere, pentru a se valorifica întregul lor potențial. Această abordare sprijină cel mai bine obiectivul de a atinge o stare bună a habitatelor enumerate în anexa I la Directiva privind habitatele. <i>Direcționarea măsurilor de refacere către zonele protejate nu numai că asigură beneficiile pe termen lung ale măsurilor de refacere, ci contribuie, de asemenea, la evitarea eventualelor conflicte de interese legate de utilizarea terenurilor. Prin urmare, CESE consideră că cerința foarte amplă și strictă de nedeteriorare în ceea ce privește habitatele situate și în afara rețelei de zone protejate este dezechilibrată și disproporționată.</i></p>	<p>CESE consideră că zonele situate în afara rețelei de zone protejate existente, în special siturile Natura 2000, trebuie să aibă prioritate în procesul de refacere, pentru a se valorifica întregul lor potențial. Această abordare sprijină cel mai bine obiectivul de a atinge o stare bună a habitatelor enumerate în anexa I la Directiva privind habitatele. <i>O atenție deosebită acordată siturilor NATURA 2000 poate asigura punerea în aplicare a Directivei privind habitatele, deja adoptată în 1992, și poate contribui, de asemenea, la evitarea eventualelor conflicte de interese legate de utilizarea terenurilor.</i></p>

Rezultatul votului:

Pentru 91

Împotrivă 108

Abțineri 18

Punctul 4.2

Amendamentul 12

Se modifică după cum urmează:

Aviz al secțiunii	Amendament
<p>Obiectivul de reumidificare a turbăriilor drenate, prevăzut la articolul 9 din regulament</p> <p>Acest obiectiv va avea un impact economic semnificativ asupra activităților profesionale și vizează în special anumite regiuni din unele state membre. Pentru aceste regiuni, obiectivul propus ar putea fi prea ambițios din punctul de vedere al echilibrării diferitelor obiective. CESE subliniază că continuarea utilizării productive a turbăriilor refăcute și reumidificate în moduri alternative presupune viabilitate economică. În plus, în ceea ce privește calendarul planificat pentru atingerea acestui obiectiv, un studiu efectuat de cercetători în 2012 în peste 620 de situri de reconstrucție ecologică în zone umede a stabilit că, chiar și după o sută de ani, prin aceste operațiuni s-a recuperat, în medie, doar între 65 și 70 % din biodiversitatea indigenă și din diversele funcții hidrologice și ecologice (filtrarea apei, stocarea carbonului), în comparație cu un ecosistem de referință corespunzător, nedegradat. Acest lucru ridică semne de întrebare cu privire la timpul de refacere prevăzut de calendarul Comisiei și cu privire la obiectivul ecologic. Pe de altă parte, deși reprezintă doar 3 % din suprafața terenurilor, turbăriile captează o treime din dioxidul de carbon sechestrat în sol. Prin urmare, ele reprezintă un sector strategic în lupta contra schimbărilor climatice.</p>	<p>Obiectivul de reumidificare a turbăriilor drenate, prevăzut la articolul 9 din regulament</p> <p>Acest obiectiv va avea un impact economic semnificativ asupra activităților profesionale și vizează în special anumite regiuni din unele state membre. Pentru aceste regiuni, obiectivul propus ar putea avea un impact deosebit din punctul de vedere al echilibrării diferitelor obiective. CESE recunoaște importanța deosebită a turbăriilor pentru biodiversitate și protecția climei și consideră că obiectivele Comisiei (măsuri de refacere pe 70 % din aceste suprafețe până în 2050, din care cel puțin jumătate trebuie reumidificate⁽³⁾) reprezintă un compromis între interesele economice și cele de mediu. În plus, în ceea ce privește calendarul planificat pentru atingerea acestui obiectiv, un studiu efectuat de cercetători în 2012 în peste 620 de situri de reconstrucție ecologică în zone umede a stabilit că, chiar și după o sută de ani, prin aceste operațiuni s-a recuperat, în medie, doar între 65 și 70 % din biodiversitatea indigenă și din diversele funcții hidrologice și ecologice (filtrarea apei, stocarea carbonului), în comparație cu un ecosistem de referință corespunzător, nedegradat. Acest lucru ridică semne de întrebare cu privire la timpul de refacere prevăzut de calendarul Comisiei și cu privire la obiectivul ecologic. Pe de altă parte, deși reprezintă doar 3 % din suprafața terenurilor, turbăriile captează o treime din dioxidul de carbon sechestrat în sol. Prin urmare, ele reprezintă un sector strategic în lupta contra schimbărilor climatice.</p>

Rezultatul votului:

Pentru 99

Împotriva 104

Abțineri 18

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind etichetarea hranei ecologice pentru animale de companie

[COM(2022) 659 final – 2022/0390 (COD)]

(2023/C 140/09)

Raportor: **Arnaud SCHWARTZ**

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 8.12.2022
Temei juridic	Articolul 43 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului
Data adoptării în secțiune	10.1.2023
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	187/0/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută propunerea de regulament privind etichetarea hranei ecologice pentru animale de companie și solicită adoptarea sa rapidă pentru a asigura continuitatea cu cerințele în vigoare, înainte de intrarea în vigoare a noului regulament privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice ⁽¹⁾.

1.2. CESE consideră că sectorul hranei pentru animale de companie are un rol de jucat în îndeplinirea obiectivelor Pactului verde european și că aceste noi măsuri de etichetare vor permite dezvoltarea și consolidarea sectorului, atât prin vânzarea de produse către consumatorii care acordă atenție originii ecologice a produselor pe care le cumpără, cât și prin posibilitatea de a crea valoare adăugată pentru subprodusele ecologice. Acest lucru va permite sectorului să contribuie, chiar dacă modest, la atingerea, până în 2030, a obiectivului ca 25 % din terenurile agricole ale UE să fie utilizate pentru agricultura ecologică, astfel cum prevede Strategia „De la fermă la consumator” și Strategia privind biodiversitatea, precum și Planul de acțiune pentru dezvoltarea producției ecologice.

1.3. CESE încurajează Comisia și instituțiile europene să comunice cu privire la acest nou regulament și la obiectivele sale, astfel încât să crească și mai mult cererea de produse ecologice și încrederea consumatorilor în aceste produse.

1.4. Având în vedere că hrana pentru animalele de companie este destinată vânzării către consumatori, CESE recomandă implicarea și consultarea acestui sector al industriei în cadrul lucrărilor legislative privind durabilitatea produselor alimentare, precum cele care vizează etichetarea produselor alimentare durabile, performanța de mediu a produselor și ambalajele durabile ⁽²⁾.

2. Context

2.1. Intrarea în vigoare, la 1 ianuarie 2022, a noului Regulament al UE privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice ⁽³⁾ a introdus cerințe stricte de etichetare pentru alimentele ecologice, hrana pentru animale și hrana pentru animale de companie. Dacă, înainte, hrana pentru animale de companie, în special pentru pisici și câini, putea fi etichetată ca fiind ecologică deși nu toate ingredientele agricole erau ecologice, pe baza unor norme naționale sau a unor standarde private, începând cu 1 ianuarie 2022, acest tip de etichetare nu mai este posibil.

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) 2018/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2018 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului (JO L 150, 14.6.2018, p. 1).

⁽²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Către un cadru de etichetare a produselor alimentare durabile care să le permită consumatorilor să facă alegeri alimentare durabile” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 97).

⁽³⁾ Regulamentul (UE) 2018/848 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2018 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului (JO L 150, 14.6.2018, p. 1).

2.2. La 28 noiembrie 2022, Comisia Europeană a publicat o propunere de regulament privind etichetarea hranei ecologice pentru animale de companie ⁽⁴⁾, cu scopul de a stabili norme specifice de etichetare pentru hrana pentru animale de companie. Obiectivul este ca hrana pentru animale de companie, în special pentru pisici și câini, să poată purta logoul Uniunii Europene pentru producția ecologică dacă îndeplinește criteriile stricte definite de legiuitorul UE.

2.3. Normele de etichetare propuse pentru hrana ecologică pentru animale de companie reflectă normele de etichetare aplicabile alimentelor: pentru a fi etichetată ca ecologică și a purta logoul Uniunii Europene pentru producția ecologică, ingredientele agricole vor trebui să fie ecologice în proporție de cel puțin 95 % (ca greutate). Dacă ingredientele agricole vor fi ecologice în proporție de mai puțin de 95 %, referirea la producția ecologică poate fi utilizată doar în lista ingredientelor, în legătură cu ingredientele ecologice, fiind indicat procentajul total al ingredientelor ecologice în raport cu cantitatea totală a ingredientelor agricole.

3. Observații generale

3.1. CESE își reiterează sprijinul pentru Planul de acțiune pentru dezvoltarea producției ecologice în UE ⁽⁵⁾, recunoscând rolul agriculturii ecologice pentru realizarea obiectivelor Pactului verde european și, în special, pentru măsurile de consolidare în continuare a cererii consumatorilor și a încrederii acestora în produsele ecologice.

3.2. În acest context, CESE recunoaște necesitatea de a adopta această propunere de regulament cât mai curând posibil, pentru a ca logoul UE pentru producția ecologică să fie utilizat pentru hrana animalelor de companie care nu conține 100 % ingrediente ecologice (dar cel puțin 95 % din greutatea produsului), ceea ce corespunde unei realități de pe teren pentru anumite produse. CESE solicită însă ca, în viitor, să se prevadă ca acest tip de act de reglementare să fie pus în aplicare concomitent cu intrarea în vigoare a textului de bază, pentru a evita lacunele juridice care ar afecta în mod negativ atât producătorii, cât și consumatorii/cumpărătorii.

3.3. CESE sprijină normele de etichetare propuse pentru hrana ecologică pentru animale de companie, având în vedere nivelul ridicat de produse ecologice necesare (95 % din greutate) și similaritatea cu normele aplicabile alimentelor ecologice, ceea ce favorizează utilizarea uniformă a logoului UE și facilitează înțelegerea de către consumatorii cărora le sunt destinate ambele tipuri de produse.

3.4. CESE subliniază că, în ciuda ponderii scăzute a produselor ecologice, sectorul hranei pentru animale de companie înregistrează o creștere rapidă [o creștere anuală de 3,1 %, 46 % dintre gospodăriile europene deținând cel puțin un animal de companie ⁽⁶⁾]. Potrivit industriei înseși, tendința de „umanizare” a animalelor de companie determină mulți proprietari de animale de companie să caute alimente care corespund propriilor gusturi, ceea ce duce la achiziționarea de produse de calitate superioară, inclusiv de produse ecologice ⁽⁷⁾. Prin urmare, CESE salută aceste noi măsuri de etichetare, care vor putea stimula această piață a hranei ecologice pentru animale de companie, atât prin vânzarea în rândul consumatorilor care acordă atenție originii ecologice a produselor pe care le cumpără, cât și prin posibilitatea de a crea valoare adăugată pentru subprodusele ecologice.

3.5. Prin urmare, CESE consideră că aceste noi măsuri de etichetare pot contribui, chiar dacă modest, la atingerea, până în 2030, a obiectivului ca 25 % din terenurile agricole ale UE să fie utilizate pentru agricultura ecologică, astfel cum prevede Strategia „De la fermă la consumator” și Strategia privind biodiversitatea, precum și Planul de acțiune pentru dezvoltarea producției ecologice.

3.6. CESE salută aplicarea măsurilor privind informațiile obligatorii referitoare la originea alimentelor, în ceea ce privește materiile prime utilizate în compoziția hranei pentru animale de companie, cu mențiunea „Agricultură UE”, „Agricultură non-UE”, „Agricultură UE/non-UE”, „Agricultură din + numele țării” sau „Agricultură + numele unei țări și al unei regiuni”.

⁽⁴⁾ Propunere de regulament privind etichetarea hranei ecologice pentru animale de companie [COM(2022) 659 final].

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind un plan de acțiune pentru dezvoltarea producției ecologice [COM (2021) 141 final] (JO C 517, 22.12.2021, p. 114).

⁽⁶⁾ Sursa: FEDIAF (*Fédération européenne de l'industrie des aliments pour animaux familiers* – Federația europeană a industriei alimentelor pentru animale de companie) – <https://europeanpetfood.org/about/statistics/>.

⁽⁷⁾ Sursa: FEDIAF (*Fédération européenne de l'industrie des aliments pour animaux familiers* – Federația europeană a industriei alimentelor pentru animale de companie) – <https://europeanpetfood.org/pet-food-facts/pet-food-trends/>.

3.7. CESE încurajează Comisia și instituțiile europene să comunice cu privire la acest nou regulament și la obiectivele sale, astfel încât să crească și mai mult cererea de produse ecologice și încrederea consumatorilor în aceste produse.

3.8. În fine, CESE consideră că aceste măsuri de etichetare ar trebui să permită lansarea sau chiar extinderea dialogului cu producătorii de hrană pentru animale de companie, pentru a asigura asumarea de către sector a principiilor sistemelor alimentare durabile și pentru a-și dezvolta contribuția la obiectivele Pactului verde european.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind recomandarea de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro

[COM(2022) 782 final]

(2023/C 140/10)

Raportor: **Petru Sorin DANDEA**

Sesizare	Comisia Europeană, 19.12.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială
Data adoptării în secțiune	21.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	169/0/3

1. Concluzii și recomandări

- 1.1. CESE susține recomandările sugerate de Comisie și formulează o serie de propuneri suplimentare.
- 1.2. CESE reamintește concluziile avizului său anterior⁽¹⁾, aprobat cu o largă majoritate în sesiunea plenară din luna octombrie 2022.
- 1.3. CESE recomandă ca cele două paliere de consum să fie stabilite în așa fel încât toate gospodăriile care se confruntă cu probleme majore în privința plății facturilor pentru energie să fie protejate. CESE consideră că politica celor două niveluri ar trebui să acopere atât persoanele aflate sub pragul sărăciei, cât și pe cele aparținând părții de jos a clasei de mijloc care, din cauza veniturilor reduse, nu vor putea achita facturile de energie la prețul de piață.
- 1.4. CESE susține propunerea Comisiei ca statele membre să utilizeze cadrul temporar de criză pentru ajutoarele de stat (*State Aid Temporary Crisis Framework*) și recomandă statelor membre să utilizeze toate mijloacele posibile pentru a ajuta întreprinderile, în general, și întreprinderile mici și mijlocii, în special.
- 1.5. CESE recomandă o utilizare prudentă a politicii monetare deoarece, câtă vreme inflația este generată de factori exogeni, în acest context complex, politica monetară poate avea un efect ciclic.
- 1.6. CESE susține propunerea Comisiei ca statele zonei euro să coreleze politica fiscală cu politica monetară a Băncii Centrale Europene. Acest lucru este important pentru succesul politicii monetare în diminuarea inflației.
- 1.7. CESE consideră că finalizarea uniunii piețelor de capital și cea a uniunii bancare vor reprezenta pași importanți în aprofundarea uniunii economice și monetare și recomandă statelor membre să facă eforturi pentru accelerarea procesului.
- 1.8. CESE recomandă statelor membre să implementeze rapid la nivel național directiva privind salariile minime. Aceasta ar putea ameliora nivelul salariului minim și ar putea crea o plasă de siguranță pentru salariații cu salarii mici, prezervând puterea de cumpărare a salariilor în această perioadă cu inflație ridicată.

⁽¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European – Considerații suplimentare privind Recomandarea de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro [COM(2021) 742 final] (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 43).

1.9. Comisia recomandă statelor membre să utilizeze oportunitatea dialogului social pentru a implica partenerii sociali în elaborarea și implementarea politicilor necesare pentru diminuarea efectelor crizei. CESE susține ferm propunerea Comisiei.

2. Context

2.1. Reluarea creșterii economice la nivelul zonei euro, dar și al Uniunii Europene, în 2021 a fost brusc întreruptă de războiul declanșat de Federația Rusă împotriva Ucrainei. Dependența semnificativă a zonei euro de importurile de combustibili fosili din Federația Rusă, în contextul sancțiunilor impuse de UE, a creat incertitudine, cu efecte majore asupra lanțurilor de aprovizionare. Aceștia au fost factorii care au declanșat criza energetică și, ulterior, inflația ridicată cu care se confruntă zona euro și Uniunea Europeană.

2.2. Deși rata inflației a coborât ușor în luna noiembrie, de la 10,6 % în octombrie la 10,0 %, intrarea în anotimpul rece, problemele legate de aprovizionarea cu combustibili și criza energetică subsecventă pot reaccelera inflația în următoarea perioadă.

2.3. Banca Centrală Europeană a utilizat politica monetară pentru a readuce inflația în parametrii sustenabili (ținta de 2 % pe termen mediu), dar eforturile ei s-ar putea dovedi insuficiente în contextul factorilor exogeni care au generat criza, dar și al dificultății de corelare a politicii monetare cu politica fiscală fragmentată la nivelul statelor membre.

2.4. Această criză multiplă s-a suprapus crizei climatice cu care Uniunea Europeană se confruntă. Se constată, de asemenea, o diminuare semnificativă a vitezei de convergență și chiar fragmentare și divergență la nivelul unor sectoare, dar și între economiile statelor membre ale zonei euro.

2.5. Criza din domeniul energiei a generat o pierdere de competitivitate pentru multe sectoare și companii active pe piața unică.

2.6. Mecanismul de redresare și reziliență, dar și politica de coeziune au contribuit semnificativ la sprijinirea statelor membre ale zonei euro să mențină nivelul investițiilor necesare pentru atingerea obiectivelor Pactului verde, dar sunt necesare eforturi suplimentare pentru asigurarea unei viteze mai mari a tranziției către neutralitatea emisiilor și reducerea semnificativă a dependenței energetice.

2.7. În acest context deosebit de dificil și complex, în data de 22 noiembrie, Comisia Europeană a prezentat propunerea de Recomandare a Consiliului⁽²⁾ privind politica economică a zonei euro pentru 2023.

3. Observații generale și observații specifice

3.1. CESE susține recomandările sugerate de Comisie, dar consideră necesare și următoarele propuneri:

3.2. CESE reamintește concluziile avizului ECO/590⁽³⁾, aprobat cu o largă majoritate în sesiunea plenară din luna octombrie 2022.

3.3. În contextul crizei energetice, iarna 2022-2023 va crea probleme majore gospodăriilor și întreprinderilor din Uniunea Europeană. Comisia Europeană propune o politică de protecție a persoanelor cele mai vulnerabile, cu două niveluri. Aceasta înseamnă că, până la un anumit nivel de consum de energie, consumatorul vulnerabil va plăti un preț diminuat față de prețul de piață. Politica celor două niveluri propusă de Comisie pentru protejarea gospodăriilor vulnerabile în contextul crizei energetice ar trebui utilizată de statele membre de o manieră incluzivă. CESE recomandă ca cele două paliere de consum să fie stabilite în așa fel încât toate gospodăriile care se confruntă cu probleme majore în privința plății facturilor pentru energie să fie protejate.

CESE consideră că politica celor două niveluri ar trebui să acopere atât persoanele aflate sub pragul sărăciei, cât și pe cele aparținând părții de jos a clasei de mijloc care, din cauza veniturilor reduse, nu vor putea achita facturile de energie la prețul de piață.

⁽²⁾ Recomandarea de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro [COM(2022) 782 final].

⁽³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European – Considerații suplimentare privind Recomandarea de recomandare a Consiliului privind politica economică a zonei euro [COM(2021) 742 final] (aviz din proprie inițiativă) (JO C 75, 28.2.2023, p. 43).

3.4. Comisia consideră că, pentru întreprinderi, statele membre ar trebui să ofere sprijin pentru a evita blocarea activității, inclusiv prin utilizarea cadrului temporar de criză pentru ajutoarele de stat (*State Aid Temporary Crisis Framework*). CESE susține propunerea Comisiei și recomandă statelor membre să utilizeze toate mijloacele posibile pentru a ajuta întreprinderile, în general, și întreprinderile mici și mijlocii, în special.

3.5. Inflația generată de prețurile gazului natural și de criza din domeniul energiei a atins în luna octombrie 2022 cel mai ridicat nivel de la introducerea monedei euro, respectiv 10,6 %. Banca Centrală Europeană a acționat la timp, utilizând politica monetară pentru a limita creșterea inflației și a permite revenirea la un nivel de sub 2 % (ținta pe termen mediu). CESE recomandă o utilizare prudentă a politicii monetare, deoarece, câtă vreme inflația este generată de factori exogeni, în acest context complex politica monetară poate avea un efect ciclic.

3.6. Salariile în zona euro au avut o creștere ușoară în anul 2022, dar mult sub nivelul inflației. CESE este de acord cu Comisia Europeană, care recomandă statelor membre ca în conformitate cu practica și modelul național de negocieri colective, să acționeze în favoarea conservării puterii de cumpărare a salariilor, în special pentru salariații vulnerabili cu salarii mici. CESE recomandă statelor membre să implementeze rapid la nivel național directiva privind salariile minime. Aceasta ar putea ameliora nivelul salariului minim și ar putea crea o plasă de siguranță pentru salariații cu salarii mici, prezervând puterea de cumpărare a salariilor.

3.7. CESE susține propunerea Comisiei ca statele zonei euro să coreleze politica fiscală cu politica monetară a Băncii Centrale Europene. Acest lucru este important pentru succesul politicii monetare în diminuarea inflației. Comitetul consideră că statele membre și Comisia ar trebui să-și mărească eforturile pentru implementarea Pilonului 1 propus de Cadrul inclusiv al OCDE. Aceasta ar putea genera venituri importante pentru statele membre care, după eforturile făcute în perioada pandemiei de COVID-19, se confruntă cu un nivel ridicat al datoriei publice și, consecvent, cu o mai mică marjă de manevră a politicilor fiscale în perioade de criză.

3.8. CESE susține propunerea Comisiei de continuare a eforturilor pentru finalizarea uniunii piețelor de capital și a uniunii bancare. CESE consideră că finalizările acestor două șantiere politice vor reprezenta pași importanți în aprofundarea uniunii economice și monetare.

3.9. În contextul acestei crize multiple, statele membre trebuie să acționeze pentru reducerea efectelor negative la nivelul gospodăriilor și al întreprinderilor. Comisia recomandă statelor membre să utilizeze oportunitatea dialogului social pentru a implica partenerii sociali în elaborarea și implementarea politicilor necesare pentru diminuarea efectelor crizei. CESE susține puternic propunerea Comisiei.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Stabilirea cursului pentru o planetă albastră sustenabilă – Comunicare comună cu privire la agenda UE privind guvernarea internațională a oceanelor”

[JOIN(2022) 28 final]

(2023/C 140/11)

Raportor: **Stefano PALMIERI**

Sesizare	Comisia Europeană, 25.11.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	15.6.2022
Secțiunea responsabilă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	20.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	184/0/1

1. Concluzii și recomandări

1.1. Guvernarea oceanelor nu ar trebui considerată doar o „chestiune marină”. Mediul marin constituie un sistem complex din punctul de vedere al sectoarelor, al legislației, al părților interesate de la diferite niveluri (local, regional, global) și al dimensiunilor. El este întretesut cu activitățile, politicile și acțiunile terestre, necesitând un sprijin bazat pe cunoaștere pentru luarea deciziilor, cu o abordare transdisciplinară integrată și diplomație științifică. CESE salută propunerea de constituire a unui grup interguvernamental pentru sustenabilitatea oceanelor.

1.2. CESE salută desemnarea zonelor marine protejate și sprijină realizarea neutralității emisiilor de dioxid de carbon și dezmembrarea sustenabilă a navelor.

1.3. Deciziile și intervențiile necesită coerență între diferitele politici și acorduri, cu o evaluare transparentă a fezabilității în raport cu impactul. CESE sprijină rolul jucat de UE în calitate de actor legislativ și în ceea ce privește consolidarea rețelelor și a parteneriatelor la nivel mondial, abordând rolul cercetării și inovării.

1.4. CESE solicită descurajarea financiară a utilizării pavilioanelor de complezență (de exemplu, crearea unui fond specific constituit din garanții pentru dezmembrarea navelor) și propune extinderea mecanismului de ajustare în funcție de carbon pentru a acoperi gama largă de poluanți care au un impact asupra ecosistemului marin.

1.5. CESE salută abordarea cu „toleranță zero” în ceea ce privește pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și capturile accidentale și încurajează UE să ofere sprijin operatorilor onești în asigurarea conservării și gestionării sustenabile a pescuitului. CESE solicită Comisiei să sprijine pescuitul industrial durabil, cu impact redus și la scară mică, și acvacultura și cultivarea algelor cu „impact zero” pentru a garanta durabilitatea de mediu, socială și economică a regiunilor.

1.6. Exploatarea minieră a fundului mării are încă nevoie de rezultate științifice solide pentru a evalua impactul pe termen lung asupra mediului. CESE salută adoptarea de către Comisie a abordării precaute și solicită un moratoriu privind autorizarea licențelor de exploatare minieră de către Autoritatea Internațională pentru Fundul Mărilor și Oceanelor (ISA). CESE solicită înființarea unor grupuri științifice internaționale independente care să ofere sprijin bazat pe cunoaștere în luarea deciziilor și în desfășurarea intervențiilor.

1.7. Impactul muniției neexplodate, al poluanților emergenți și al dezastrelor naturale poate transforma utilizarea spațiului maritim și scenariile economice/geopolitice subsecvente. CESE salută eforturile Comisiei de a aborda aceste provocări.

1.8. Siguranța și securitatea pe mare sunt fundamentale. Este necesară o reînnoire generațională a competențelor și a tehnologiilor, însoțită de condiții de viață și de muncă decente. De asemenea, CESE invită statele membre să ratifice Convenția nr. 188/2007 ⁽¹⁾ a Organizației Internaționale a Muncii și să asigure transpunerea efectivă a acesteia în legislația națională a statelor membre ale UE ⁽²⁾. CESE salută Directiva (UE) 2017/159 a Consiliului ⁽³⁾ și solicită extinderea domeniului de aplicare al procedurii pentru a îmbunătăți condițiile de viață și de muncă și pentru a proteja sănătatea și siguranța lucrătorilor din sectorul pescuitului maritim.

1.9. CESE reiterează că este important ca regiunile ultraperiferice ⁽⁴⁾ – datorită caracteristicilor lor geografice – să își asume un rol-cheie în cadrul guvernantei oceanelor, aspect definit în COM(2022) 198 final ⁽⁵⁾, dar complet absent în JOIN(2022) 28 final.

1.10. Pentru o guvernanta internațională nouă și consolidată a oceanelor, promovată de UE, CESE solicită implicarea efectivă și transparentă – în fiecare etapă a acestui proces, de la consultarea și proiectarea în comun a planurilor până la punerea în aplicare și la evaluarea finală – a diferitelor părți interesate în dezvoltarea sprijinului bazat pe cunoaștere pentru politici, precum și în comunicare și informare. Ar putea fi adoptate noi forme de structură organizațională pentru a aborda complexitatea provocărilor.

1.11. CESE solicită diseminarea pe scară largă a cunoștințelor privind dreptul mării în rândul tuturor cetățenilor UE. Este nevoie de norme internaționale care să reglementeze diferite domenii de competență (frontiere costiere, zone economice, protecția resurselor marine, definiția „zonei de siguranță” etc.), în special să clarifice obligațiile internaționale privind salvarea și asistența pe mare, codificând conceptele de pericol și metodele de căutare și salvare ⁽⁶⁾. CESE solicită aplicarea corespunzătoare a acestei norme, afirmând principiul fundamental conform căruia ființele umane aflate în pericol pe mare trebuie salvate și duse într-un port sigur, fără nicio ezitare și fără condiții.

1.12. Având în vedere importanța geopolitică și de mediu a regiunii arctice, CESE salută angajamentul UE de a pune pe deplin în aplicare **Acordul de prevenire a pescuitului nereglementat în marea liberă din zona centrală a Oceanului Arctic**, eforturile de desemnare a zonelor marine protejate în regiunea arctică și interzicerea forajelor pentru hidrocarburi ⁽⁷⁾.

1.13. CESE constată lipsa de ambiție în ceea ce privește investițiile planificate care vizează abordarea provocărilor legate de guvernanta oceanelor și, prin urmare, solicită instituirea unui fond pentru oceane adecvat pentru a face față provocărilor maritime.

2. Observații generale privind cadrul de referință

2.1. Una dintre principalele provocări pentru aspectele marine și maritime rezidă în **coerența** dintre acțiunile de la diferite niveluri (mondial, național, regional și local) și între diferitele sectoare. Multitudinea revendicărilor concurente poate pune în pericol intervențiile și poate reduce drastic impactul.

⁽¹⁾ Convenția OIM nr. 188/2007 privind munca în domeniul pescuitului.

⁽²⁾ În prezent, 167 de state nu au ratificat Convenția nr. 188; dintre acestea, 19 sunt state membre ale UE, printre care țări costiere importante: Cipru, Finlanda, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Malta, Spania și Suedia.

⁽³⁾ Directiva (UE) 2017/159 a Consiliului din 19 decembrie 2016 de punere în aplicare a Acordului referitor la punerea în aplicare a Convenției din 2007 a Organizației Internaționale a Muncii privind munca în domeniul pescuitului încheiat la 21 mai 2012 între Confederația Generală a Cooperativelor Agricole din Uniunea Europeană (COGECA), Federația Europeană a Lucrătorilor din Transporturi (ETF) și Asociația Organizațiilor Naționale ale Întreprinderilor de Pescuit din Uniunea Europeană („Europêche”) (JO L 25, 31.1.2017, p. 12).

⁽⁴⁾ Regiunile ultraperiferice (RUP) includ insule, arhipelaguri și un teritoriu continental (Guyana Franceză). Nouă dintre aceste regiuni sunt situate în Oceanul Atlantic de Vest, în bazinul Caraibilor, în pădurea amazoniană și în Oceanul Indian: Guyana Franceză, Guadelupa, Martinica, Saint-Martin, Réunion și Mayotte (Franța), Insulele Azore și Madeira (Portugalia) și Insulele Canare (Spania).

⁽⁵⁾ COM(2022) 198 final – Punerea oamenilor pe primul loc, asigurarea creșterii durabile și favorabile incluziunii, deblocarea potențialului regiunilor ultraperiferice ale UE.

⁽⁶⁾ Convenția internațională privind căutarea și salvarea pe mare, 29 aprilie 1979, Hamburg; Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării, 10 decembrie 1982, Montego Bay; Convenția internațională pentru ocrotirea vieții omenești pe mare, 25 mai 1980.

⁽⁷⁾ Comunicarea comună COM/SEAE JOIN (2021) 27 final, „O implicare mai puternică a UE pentru o regiune arctică pașnică, durabilă și prosperă”.

2.2. Guvernanța oceanelor necesită un sprijin bazat pe cunoaștere pentru decizii. Impactul oamenilor asupra mediului marin **nu se limitează la activitățile pe mare** (exploatare minieră, pescuit, transport), ci cuprinde și acțiuni pe uscat care au ca rezultat poluarea la o scară mai largă (deșeuri, pesticide, antibiotice, fosfați, materiale plastice, explozivi etc.). Prin urmare, este esențial ca oceanele să fie încorporate nu numai în ODD 14, ci și în acele obiective care abordează producția industrială și comportamentele colective. Un ecosistem marin sănătos și productiv necesită o abordare mai integrată, cuprinzând și aspecte care nu se limitează la chestiunile marine și maritime.

2.3. În ultimii ani, când complexitatea s-a făcut simțită în multe contexte, au fost elaborate **noi modele de guvernanță**, determinate în primul rând de piață și de știința rețelelor. Sistemele complexe sunt dificil de controlat, iar dinamica lor nu poate fi anticipată cu ușurință pe termen lung. Oceanele constituie un sistem complex, în care discrepanța uriașă în materie de norme dintre zonele de coastă și cele offshore, precum și disputele de la nivelul administrației naționale și al sectorului privat sugerează că ar putea fi necesară adoptarea unei noi **diplomații științifice** pentru a face față provocărilor. CESE recunoaște necesitatea de a dezvolta instrumente de gestionare și interfețe politice adecvate ca inițiative de integrare a diferitelor dimensiuni interconectate.

2.4. CESE sprijină rolul jucat de UE în calitate de actor legislativ și în ceea ce privește consolidarea rețelelor și a parteneriatelor la nivel mondial, abordând **rolul cercetării și inovării**, oferind soluții și orientări și promovând inițiative specifice.

3. O evaluare a Comunicării Comisiei

Ne vom concentra pe cele patru domenii ale propunerii: 1. Consolidarea cadrului de guvernanță internațională a oceanelor; 2. Către sustenabilitatea oceanelor până în 2030; 3. Asigurarea securității și siguranței pe mare; 4. Consolidarea cunoștințelor privind oceanele.

3.1. Consolidarea cadrului de guvernanță internațională a oceanelor

3.1.1. CESE salută angajamentul Comisiei de a sprijini cele mai înalte standarde internaționale în ceea ce privește transparența, buna guvernanță și incluziunea părților interesate în cadrul organizațiilor internaționale, cum ar fi Autoritatea Internațională pentru Fundul Mărilor și Oceanelor (ISA) și Organizația Mondială a Comerțului (OMC).

3.1.2. CESE reafirmă rolul UE în domeniul legislativ, inclusiv prin diplomația științifică și prin consolidarea rețelelor și a parteneriatelor de la nivel mondial. În special, Comitetul subliniază necesitatea punerii în aplicare a unui sistem de monitorizare și de adoptare a intervențiilor corespunzătoare. Desemnarea **zonelor marine protejate** („MPA”) și a „altor măsuri eficiente de conservare specifice fiecărei zone” (OECM), cu obiectivul ca aceste zone să acopere 30 % din spațiul marin până în 2030, este binevenită, ori de câte ori este recunoscută relevanța acestora în funcționarea sistemului oceanic, iar adoptarea intervențiilor se bazează pe analiza eficienței și a eficacității fiecărei zone specifice, luând în considerare costurile, responsabilitățile, calendarele și monitorizarea.

3.1.3. CESE observă că, în pofida unei serii de progrese tehnologice înregistrate în ultimii ani, efectele pe termen lung ale **exploatării miniere a fundului mării** sunt raportate ca fiind încă vizibile, iar ecosistemul este încă în curs de redresare în zonele excavate în urmă cu multe decenii⁽⁸⁾. CESE salută adoptarea abordării precaute și solicită un moratoriu privind autorizarea licențelor de exploatare minieră de către ISA. CESE solicită ISA să instituie un grup științific internațional independent care să transpună analiza bazată pe cunoaștere în decizii politice bine definite. CESE propune, de asemenea, promovarea investițiilor în cercetare și dezvoltare pentru soluții alternative la materialele excavate de pe fundul mării.

3.1.4. **Pescuitul costier și acvacultura la scară mică** sunt factori vitali pentru supraviețuirea multor comunități costiere și pentru conservarea patrimoniului lor cultural. Sectorul pescuitului în general și, în special, pescuitul tradițional și la scară mică au avut cel mai mult de suferit de pe urma crizei economice, motiv pentru care astăzi sectorul are nevoie de o strategie specifică pentru a-și recăpăta o poziție solidă pe piață⁽⁹⁾. CESE solicită intervenții adecvate pentru consolidarea acestor activități, diversificarea surselor de venit ale comunităților locale (de exemplu, turismul costier și activitățile acvatice recreative), sprijinirea reorientării carierelor, ajutorarea regiunilor locale aflate în declin și promovarea durabilității mediului⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ A se vedea <https://www.jpi-oceans.eu/en/ecological-aspects-deep-sea-mining>.

⁽⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dimensiunea socială a pescuitului” (aviz exploratoriu) (JO C 14, 15.1.2020, p. 67).

⁽¹⁰⁾ https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/publications/communication-commission-towards-strong-and-sustainable-eu-algae-sector_en

3.1.5. CESE salută abordarea cu „**toleranță zero**” în ceea ce privește pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat și încurajează UE să ofere sprijin operatorilor onești pe drumul către////în demersurile care vizează conservarea și gestionarea sustenabilă a pescuitului. Comitetul reafirmă rolul UE în dialogurile în domeniul pescuitului cu țările din afara UE, în vederea promovării respectării obligațiilor internaționale. În acest context, CESE recunoaște **acordurile de parteneriat în domeniul pescuitului sustenabil (APPS)** ca o contribuție relevantă pentru un cadru solid cu o serie de țări partenere din afara UE.

3.1.6. Regiunea arctică se confruntă cu schimbări drastice care pot pune în pericol mediul și echilibrul geopolitic. CESE salută angajamentul UE de a pune pe deplin în aplicare **Acordul de prevenire a pescuitului nereglementat în marea liberă din zona centrală a Oceanului Arctic**, eforturile de desemnare a zonelor marine protejate în regiunea arctică și interzicerea forajelor pentru hidrocarburi ⁽¹¹⁾.

3.1.7. CESE recunoaște dificultățile legate de punerea în aplicare a acțiunilor în **zonele din afara jurisdicției naționale**, subliniind necesitatea de a garanta coerența între diferitele parteneriate și acorduri și sprijinind eforturile UE în cadrul negocierilor în curs pentru un tratat privind marea liberă.

3.2. Către sustenabilitatea oceanelor până în 2030

3.2.1. CESE salută angajamentele și eforturile depuse pentru atingerea **neutralității emisiilor de dioxid de carbon** până în 2050. UE are un rol relevant în cadrul Organizației Maritime Internaționale (OMI), în contextul unui proces legislativ și operațional global menit să decarbonizeze sectorul maritim și cel al pescuitului.

3.2.2. CESE recunoaște că combaterea poluării marine reprezintă o provocare. Interconectarea diferitelor surse, inclusiv a surselor terestre, alături de diversitatea părților interesate și de limitele legislative fac cadrul mai complex. Comitetul subliniază necesitatea de a aborda **diversitatea poluanților** și de a promova intervenții eficiente. CESE subliniază nevoia de coerență și de a lua în considerare aspecte ce depășesc chestiunea guvernancei oceanelor [de exemplu, cele abordate în Planul de acțiune privind reducerea la zero a poluării, Strategia privind biodiversitatea și Strategia „De la fermă la consumator” ⁽¹²⁾], care au un impact puternic asupra poluării marine ⁽¹³⁾.

3.2.3. **Muniția neexplodată** include armele convenționale explozive și armele chimice aruncate în mare. Amenințările incontestabile generate de muniția neexplodată din mare au fost subestimate în trecut. Problema necesită o strategie urgentă, deoarece cererea de spațiu marin din partea sectoarelor economice este tot mai mare și majoritatea munițiilor sunt supuse coroziunii, ceea ce duce la scurgerea de produse toxice, cancerigene, mutagene și teratogene. Sunt necesare intervenții de detectare, de monitorizare și de atenuare, cu ajutorul unei cunoașteri europene comune și al sprijinului tehnologic ⁽¹⁴⁾.

3.2.4. CESE salută eforturile Comisiei de a reduce impactul asupra mediului al munițiilor aruncate în mare și observă că riscurile nu se limitează la muniția neexplodată provenită din Primul și Al Doilea Război Mondial, ci sunt generate și de alte conflicte (de exemplu, conflictele din Balcani și din Ucraina) și nu se limitează la posibila toxicitate a substanțelor scurse, ci și la detonarea accidentală sau automată.

3.2.5. CESE recunoaște impactul asupra mediului al **uneltelor de pescuit** la nivel de ecosistem și observă că costurile multor soluții propuse nu sunt sustenabile sau că efectele acestora sunt neglijabile la nivel mondial. CESE solicită introducerea de noi tehnologii/materiale pentru a atenua provocarea, însoțite de măsuri de compensare și de campanii adaptate pentru a sensibiliza pescarii cu privire la oportunități ⁽¹⁵⁾.

⁽¹¹⁾ Comunicarea comună JOIN(2021) 27 final: „O implicare mai puternică a UE pentru o regiune arctică pașnică, durabilă și prosperă”.

⁽¹²⁾ Directiva 2005/35/CE Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind poluarea cauzată de nave și introducerea unor sancțiuni, inclusiv sancțiuni penale, pentru infracțiunile de poluare (JO L 255, 30.9.2005, p. 11); Directiva (UE) 2019/883 a Parlamentului European și a Consiliului din 17 aprilie 2019 privind instalațiile portuare de preluare pentru predarea deșeurilor provenite de la nave, de modificare a Directivei 2010/65/UE și de abrogare a Directivei 2000/59/CE (JO L 151, 7.6.2019, p. 116).

⁽¹³⁾ Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale 2011; Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului 2011.

⁽¹⁴⁾ A se vedea: <https://www.jpi-oceans.eu/en/munition-sea>

⁽¹⁵⁾ A se vedea: Orientările voluntare ale FAO privind marcarea uneltelor de pescuit și activitatea desfășurată de organizațiile regionale de gestionare a pescuitului și de convențiile maritime regionale.

3.2.6. **Exploatarea excesivă a stocurilor de pește** și pescuitul accidental sunt recunoscute ca probleme reale la nivel mondial. Sectorul pescuitului are un impact major asupra multor specii și, prin urmare, există preocupări întemeiate cu privire la faptul că acest lucru ar putea pune în pericol sustenabilitatea anumitor specii, fragilizând echilibrul întregului ecosistem marin. Pe de altă parte, activitățile pescarilor locali constituie un aspect semnificativ al culturii teritoriale și al economiei durabile, oferind alimente sănătoase cetățenilor în cadrul unui proces durabil din punct de vedere ecologic, social și economic. Presiunea antropică asupra stocurilor de pește poate fi redusă prin promovarea **acvaculturii cu impact zero** (inclusiv cultivarea algelor).

3.2.6.1. Pe baza acestor aspecte, CESE solicită:

- (a) controale și sancțiuni mai stricte în ceea ce privește pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat;
- (b) monitorizarea și reglementarea pescuitului într-un mod care să elimine exploatarea excesivă a stocurilor de pește și capturile accidentale și care să promoveze sustenabilitatea efectivă a acestui sector;
- (c) promovarea și sprijinirea acvaculturii și cultivării algelor cu impact zero, inclusiv a aspectelor legate de hrănire și de consumul de energie;
- (d) acordarea unei compensații economice lucrătorilor în cursul fazelor de tranziție către transformarea tehnologiilor și a sistemelor de producție.

3.2.7. Transportul maritim reprezintă peste 90 % din mărfurile comercializate la nivel mondial, constituind coloana vertebrală a economiei mondiale. Navele oceanice pot avea un impact ca sursă semnificativă de poluare, inclusiv la sfârșitul ciclului lor de viață. Proprietarii de nave din țările cu venituri ridicate disimulează adesea adevărata identitate a navelor înregistrându-le în paradisuri fiscale, inclusiv pentru a evita normele de mediu. În acest context, eforturile internaționale și regionale nu au reușit să combată aceste comportamente⁽¹⁶⁾. Statele cu pavilion de complezență sunt încă folosite ca ultim pavilion, inclusiv de către țările UE, pentru a se sustrage normelor și a economisi bani. CESE propune ca **dezmembrarea navelor** să fie considerată o sursă semnificativă de poluare marină și solicită UE: (a) să acționeze pentru a garanta o reglementare mai strictă, cu caracter obligatoriu; (b) să monitorizeze activitatea pentru a preveni eludarea protecției mediului; (c) să ia măsuri de descurajare financiară a utilizării pavilionului de complezență, de exemplu, prin stabilirea unui fond specific bazat pe garanții – pe parcursul ciclului de viață al navelor –, pentru a garanta respectarea standardelor UE în domeniul protecției mediului și a siguranței și în zonele din afara jurisdicției UE.

3.3. Asigurarea securității și siguranței pe mare

3.3.1. CESE felicită UE pentru consolidarea rolului său de furnizor de securitate maritimă în interiorul și în afara frontierelor sale. Comitetul invită UE să identifice potențiale **zone maritime de interes**, având în vedere recente evoluții geopolitice, și să se concentreze asupra priorităților emergente.

3.3.2. CESE salută eforturile UE de a promova și de a pune în aplicare orice intervenție pentru a crește **siguranța pe mare**. Comitetul invită UE să extindă gama de sectoare implicate în activitățile pe mare care pot pune în pericol mediul și sănătatea umană, inclusiv turismul, dezmembrarea și construcția navelor, energia și acvacultura. De asemenea, CESE solicită acordarea unei atenții deosebite **modernizării tehnologiilor** (un exemplu fiind propulsia ecologică), **a spațiilor de lucru și a condițiilor de muncă** din diversele sectoare logistice care încadrează activitățile marine și maritime (șantiere navale, porturi, ambarcațiuni etc.).

3.3.3. CESE recomandă asigurarea coerenței în materie de reglementare între măsurile legate de conservarea ecosistemelor marine și normele ce reglementează siguranța și condițiile de muncă pe mare, prin evaluări de impact privind: **(i) ocuparea forței de muncă, (ii) salariile, (iii) tehnologiile, (iv) condițiile de viață și de muncă decente și (v) formarea lucrătorilor**. Comitetul solicită, de asemenea, o mai bună coordonare între diversele servicii ale administrațiilor publice de la toate nivelurile, în scopul gestionării integrate a spațiului marin⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ A se vedea: Wan et al. *Marine Policy* (Politica marină), 2021.

⁽¹⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dimensiunea socială a pescuitului” (aviz exploratoriu) (JO C 14, 15.1.2020, p. 67).

3.3.4. CESE invită statele membre să **ratifice Convenția nr. 188 a Organizației Internaționale a Muncii**, punând la dispoziție mijloacele necesare pentru transpunerea corectă a acesteia în legislația națională și pentru aplicarea sa. CESE salută Directiva (UE) 2017/159 a Consiliului ⁽¹⁸⁾ și solicită începerea lucrărilor de extindere a domeniului său de aplicare pentru a include și efectele cumulative ale impactului pe termen lung asupra sănătății umane. În plus, CESE subliniază necesitatea unei legislații cu adevărat ambițioase a UE privind durabilitatea întreprinderilor și munca forțată ⁽¹⁹⁾.

3.3.5. CESE consideră că este esențial să se elaboreze principii generale și orientări practice pentru servicii echitabile în ceea ce privește munca în aceste sectoare, inclusiv: (a) orientări suficiente și adecvate pentru proprietarii de nave de pescuit și pentru serviciile (transfrontaliere) de pe piața forței de muncă, (b) contracte standard pentru servicii (transfrontaliere) legate de piața forței de muncă, (c) orientări suficiente și adecvate pentru pescarii care caută un loc de muncă la bordul navelor de pescuit (străine) și (d) mecanisme de depunere a plângerilor ⁽²⁰⁾.

3.3.6. Un element legat de cunoașterea mărilor și oceanelor și de siguranța pe mare este cel al diseminării pe scară largă a cunoștințelor privind dreptul mării și aplicarea efectivă a acestuia. Este nevoie de norme de drept internațional care să reglementeze diferite domenii de competență (frontiere costiere, zone economice, protecția resurselor marine, definiția „zonei de siguranță” etc.), în special să clarifice obligațiile internaționale privind salvarea și asistența pe mare, codificând conceptele de pericol și metodele de căutare și salvare.

3.3.7. **Dezastrele naturale** (inundații, tsunami, evenimente extreme) pot avea impact asupra mediului marin, ducând la riscuri indirecte pentru activitățile și sănătatea umană. CESE subliniază necesitatea de a aborda dezastrele naturale ca posibile surse de risc pentru mediu și pentru activitățile pe mare, în general.

3.4. Consolidarea cunoștințelor privind oceanele

3.4.1. CESE recunoaște complexitatea sistemului oceanic în ceea ce privește variabilele de mediu interconectate, precum și diversitatea părților interesate, a legislației, a culturilor și a capacităților locale. CESE solicită o implicare eficace și transparentă a diferitelor discipline și expertize (știința datelor și studiul științific al rețelelor și al complexității, psihologia, sociologia, economia) în dezvoltarea **sprijinului bazat pe cunoaștere pentru politici** (așa cum se propune în cazul Grupului interguvernamental pentru sustenabilitatea oceanelor – IPOS).

3.4.2. Cunoștințele și practicile demonstrează **noi moduri de guvernare** pentru a face față provocărilor legate de complexitatea structurilor de autoorganizare, în care organizarea descentralizată s-a dezvoltat cu succes. CESE solicită extinderea bunelor practici și a modelelor la toate sectoarele economiei albastre, inclusiv la cele care pot oferi noi locuri de muncă și creștere economică (de exemplu, turismul, scufundările etc.) și la sectorul public. Alocarea fondurilor pentru o economie albastră durabilă ar trebui să asigure beneficii sociale și economice pentru generațiile actuale și viitoare, să restabilească și să mențină diversitatea, productivitatea, rezistența și valoarea intrinsecă a ecosistemelor marine, precum și să promoveze tehnologii curate, sursele regenerabile de energie și reciclarea ⁽²¹⁾.

3.4.3. **Societatea civilă și părțile interesate locale** ar trebui să fie implicate în fiecare etapă a procesului, de la consultare și elaborarea în comun a planurilor până la punerea în aplicare și la evaluarea finală. Cunoștințele în domeniul marin sunt fundamentale pentru a genera o transformare a societății în direcția sustenabilității integrate a sistemului.

⁽¹⁸⁾ Directiva (UE) 2017/159 a Consiliului din 19 decembrie 2016 de punere în aplicare a Acordului referitor la punerea în aplicare a Convenției din 2007 a Organizației Internaționale a Muncii privind munca în domeniul pescuitului încheiat la 21 mai 2012 între Confederația Generală a Cooperativelor Agricole din Uniunea Europeană (COGECA), Federația Europeană a Lucrătorilor din Transporturi (ETF) și Asociația Organizațiilor Naționale ale Întreprinderilor de Pescuit din Uniunea Europeană („Europêche”) (JO L 25, 31.1.2017, p. 12).

⁽¹⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dimensiunea socială a pescuitului” (aviz exploratoriu) (JO C 14, 15.1.2020, p. 67); Propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor și de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 [COM(2022) 71 final] – Propunere de regulament privind interzicerea produselor fabricate prin muncă forțată pe piața Uniunii [COM(2022) 453 final].

⁽²⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dimensiunea socială a pescuitului” (aviz exploratoriu) (JO C 14, 15.1.2020, p. 67).

⁽²¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european pentru afaceri maritime și activități pescărești și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 508/2014 al Parlamentului European și al Consiliului [COM(2018) 390 final – 2018/0210 (COD)] (JO C 110, 22.3.2019, p. 104).

Structurile și procesele organizaționale ar trebui să acorde prioritate dimensiunii sociale și sprijinului științific pentru o sustenabilitate integrată, stimulând și finanțând măsuri pentru a promova și a sprijini dialogul social, a spori securitatea, a îmbunătăți condițiile de muncă, a dezvolta **competențele** lucrătorilor și a asigura „schimbul de generații”⁽²²⁾.

3.4.4. CESE salută practica UE de a face schimb de date privind mediul marin și de observații privind oceanele. Comitetul recunoaște **relevanța serviciilor de monitorizare a mediului marin** și impactul acestora asupra economiei, precum și costurile infrastructurilor marine care necesită investiții uriașe din fonduri naționale. Comitetul observă că modelarea complexității ecosistemului marin se confruntă în continuare cu dificultăți în a oferi o înțelegere a ecosistemului și a cuplării acestuia cu activitățile umane. CESE invită UE să promoveze accesul liber și reutilizarea datelor, finanțând, de asemenea, abordări inovatoare pentru a reduce costurile observațiilor și oferind o **evaluare eficace a stării ecologice bune**⁽²³⁾.

3.4.5. CESE subliniază necesitatea adoptării unei metodologii științifice pentru abordarea diplomației științifice și a negocierilor. Comitetul solicită introducerea unor cursuri de formare pentru utilizatorii finali și manageri, inclusiv la nivel local, cu scopul de a asigura o sustenabilitate eficace și fezabilitatea acțiunilor.

4. Aspecte esențiale

4.1. Conceptul de guvernare este asociat cu o mare varietate de fenomene diferite, de la procesele decizionale la instrumentele de politică. Este posibil ca amploarea noțiunii de guvernare să fi contribuit la imensa sa popularitate și, cel mai probabil, la utilizarea ei abuzivă. Oceanele nu cunosc limite politice și sunt, de asemenea, strâns legate de utilizarea terenurilor. Provocările nu pot fi rezolvate de fiecare țară în parte și necesită o abordare transnațională, în urma unei partajări fezabile și eficace a eforturilor și a responsabilităților, prin adoptarea unor sisteme concepute în comun, a unor planuri de acțiune comune și a unor intervenții care să coreleze eforturile locale cu cadre regionale cuprinzătoare. Nu poate fi adoptat un singur mod de guvernare pentru a asigura structuri organizaționale pentru diferite dimensiuni. În acest context, CESE observă că sprijinul bazat pe cunoaștere pentru luarea deciziilor, diplomația științifică și legislația coerentă la nivelul tuturor țărilor și sectoarelor sunt esențiale pentru a face față complexității provocărilor marine.

4.2. Cererea continuă de spațiu marin din partea economiei sporește complexitatea sistemului oceanic în ceea ce privește variabilele de mediu interconectate. Diversitatea părților interesate, a legislației, a culturilor și a capacităților locale este strâns legată de conceperea și punerea în aplicare a unor intervenții care să poată fi durabile în ceea ce privește dimensiunile de mediu, economice și sociale. CESE solicită adoptarea transparentă a metodologiei științifice în ceea ce privește implicarea diferitelor discipline (știința datelor și studiul științific al rețelelor, și al complexității, psihologia, sociologia, economia etc.) atunci când se dezvoltă un sprijin bazat pe cunoaștere pentru guvernarea oceanelor.

4.3. Un aspect de o importanță crucială pentru viitorul multor sectoare implicate în activitățile pe mare este „schimbul de generații”. Unele aspecte care par departe de guvernare contribuie indirect la succesul gestionării eficace a activităților pe mare. Numeroase inițiative care vizează facilitarea modernizării tehnologiilor, a formării profesionale și a îmbunătățirii condițiilor de muncă sunt utile, dar ele au nevoie și de măsuri de însoțire și de o rentabilitate acceptabilă a capitalului investit⁽²⁴⁾.

4.4. Activitățile durabile continuă să fie obiectivul principal al unei guvernări fructuoase a oceanelor și toate sectoarele ar trebui să-l poată realiza. CESE solicită finanțarea măsurilor menite să îmbunătățească siguranța și condițiile de muncă, de exemplu în domeniul formării, al serviciilor de consiliere, al promovării capitalului uman, al dialogului social, precum și al sănătății și al siguranței. CESE îi îndeamnă pe colegiile să acorde prioritate dimensiunii sociale în adoptarea structurilor și proceselor organizaționale (adică a guvernării) prin consolidarea și finanțarea măsurilor de promovare și de sprijinire a dialogului social, a siguranței, a condițiilor de muncă și a competențelor.

⁽²²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Fondul european pentru afaceri maritime și activități pescărești și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 508/2014 al Parlamentului European și al Consiliului [COM(2018) 390 final – 2018/0210 (COD)] (JO C 110, 22.3.2019, p. 104).

⁽²³⁾ <https://jpi-oceans.eu/en/science-good-environmental-status>

⁽²⁴⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Dimensiunea socială a pescuitului” (aviz exploratoriu) (JO C 14, 15.1.2020, p. 67).

4.5. CESE observă o lipsă a ambiției în ceea ce privește investițiile planificate menite să abordeze provocările legate de guvernarea oceanelor. Lupta împotriva surselor de poluare, intervențiile de atenuare și gestionarea activităților pe mare în toate sectoarele necesită eforturi financiare adecvate, acțiuni structurale și implicarea societății civile. CESE salută eforturile de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră și de stimulare a celor mai bune performanțe și a inovării⁽²⁵⁾. Acest lucru poate sprijini ambiția de a decarboniza sectorul transportului maritim și de a institui un fond pentru oceane pentru a face față provocărilor maritime. CESE solicită, de asemenea, extinderea mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon pentru a acoperi aspectele de mediu și sociale.

4.6. Având în vedere caracteristicile lor geografice, regiunile ultraperiferice pot juca un rol fundamental în valorificarea tuturor oportunităților oferite de oceane, mări și resursele marine, care trebuie să fie prioritare, deoarece au un mare potențial de a stimula economiile, de a crea locuri de muncă de înaltă calitate și de a asigura bunăstarea oamenilor⁽²⁶⁾. Din toate aceste motive, CESE crede că ar trebui consolidat rolul specific pe care îl pot juca RUP în punerea în aplicare a guvernării oceanelor, în special în ceea ce privește: a) misiunea „Refacerea oceanelor și apelor noastre până în 2030”; b) colectarea și monitorizarea datelor privind pescuitul; c) lupta împotriva pescuitului ilegal și neselectiv și sprijinirea pescuitului sustenabil; d) schimbul de cunoștințe privind amenajarea spațiului maritim⁽²⁷⁾.

4.7. Cunoștințele în domeniul marin au contribuit la comunicarea provocărilor marine și pot contribui la promovarea soluțiilor. Materialele plastice au beneficiat de o atenție considerabilă în mass-media și din partea politicienilor, dar reprezintă doar una dintre provocările cu care se confruntă mările și oceanele. Legăturile dintre provocările marine și utilizarea terenurilor și comportamentul consumatorilor sunt adesea neglijate. CESE solicită o comunicare mai cuprinzătoare și mai transparentă cu privire la oceane, care să coreleze, de asemenea, legislația și intervențiile atât pe mare, cât și pe uscat. Se speră că acest lucru va pregăti terenul pentru o transformare a producției industriale și pentru crearea de noi tehnologii și locuri de muncă care să se concentreze mai mult pe durabilitatea mediului.

4.8. Războiul recent din Ucraina a schimbat scenariul politic și a atras atenția asupra situațiilor de urgență neașteptate (aprovizionarea cu energie, inflația). Provocările neprevăzute (cum ar fi securitatea conductelor Nord Stream și a munițiilor aruncate în Marea Neagră, precum și importanța geopolitică strategică a regiunii arctice) necesită eforturi suplimentare pentru adoptarea unor intervenții comune adecvate. În pofida faptului că războiul a avut, de asemenea, un impact asupra numărului de migranți pe ruta Balcanilor de Vest, presiunea rămâne ridicată la punctele de trecere de pe rutele mediteraneene, punând presiune asupra capacităților de primire ale unor țări din UE și expunând oamenii la riscul de incidente. CESE solicită ca UE să-și consolideze eforturile în ceea ce privește finanțarea inițiativelor de sprijinire a siguranței pe mare, într-un context în care se preconizează că situația se va agrava din cauza presiunilor climatice și economice.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2003/87/CE de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră în cadrul Uniunii, a Deciziei (UE) 2015/1814 privind înființarea și funcționarea unei rezerve pentru stabilitatea pieței aferentă schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră și a Regulamentului (UE) 2015/757 [COM(2021) 551 final – 2021/0211 (COD)]; propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Deciziei (UE) 2015/1814 în ceea ce privește cantitatea de certificate care urmează să fie plasate în rezerva pentru stabilitatea pieței aferentă sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră până în 2030 [COM(2021) 571 final – 2021/0202 (COD)] (JO C 152, 6.4.2022, p. 175); Avizul CoR pe tema „Asigurarea funcționării sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) și a mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) pentru orașele și regiunile UE”; Avizul Comitetului European al Regiunilor – Asigurarea funcționării sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii (ETS) și a mecanismului de ajustare la frontieră în funcție de carbon (CBAM) pentru orașele și regiunile UE (JO C 301.5.8.2022, p. 116); Revizuirea de către Parlamentul European a sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii, adoptată la 22.6.2022.

⁽²⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Beneficiile regiunilor ultraperiferice (RUP) pentru Uniunea Europeană” (aviz exploratoriu) (JO C 194, 12.5.2022, p. 44).

⁽²⁷⁾ COM(2022) 198 final.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Puterea parteneriatelor comerciale: împreună pentru o creștere economică ecologică și justă

[COM(2022) 409 final]

(2023/C 140/12)

Raportoare: **Tanja BUZEK**

Sesizare	Comisia Europeană, 26.7.2022
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării plene	13.7.2022
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în secțiune	20.12.2022
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/ab- țineri)	158/3/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. **Comitetul Economic și Social European (CESE) salută comunicarea, care reprezintă un pas important în direcția cea bună.** Un sistem comercial deschis bazat pe norme este tot mai important, dat fiind că valorifică în același timp potențialul comerțului de a promova dezvoltarea durabilă.

1.2. **CESE consideră că este esențial ca politica comercială să obțină legitimitatea politică, sprijinul și mijloacele necesare** pentru a încheia negociate acordurilor comerciale. O redresare sănătoasă a economiei are nevoie de colaborare la nivel mondial cu partenerii comerciali, iar sustenabilitatea face parte din pachet.

1.3. **CESE sprijină revizuirea cuprinzătoare care stabilește noi valori de referință privind comerțul și dezvoltarea durabilă (CDD)** și apreciază că Comisia a urmat o serie din recomandările sale din punctele de acțiune, mai ales cu privire la consolidarea rolului societății civile și al grupurilor consultative interne (GCI).

1.4. **CESE consideră că există noi oportunități de consolidare a grupurilor consultative interne**, atât la nivelul acordului, cât și la nivelul punerii sale în aplicare. Cu toate acestea, Comitetul regretă că nu se iau măsuri pentru ca societatea civilă să fie implicată mai mult în procesul de negociere.

1.5. **CESE subliniază că sunt necesare dispoziții mai clare și mai detaliate cu privire la comerț și dezvoltare durabilă**, pentru a defini mai bine foile de parcurs și a-i ajuta pe ambii parteneri comerciali să înțeleagă mai bine ce se așteaptă de la ei. Comitetul regretă că tranziția justă nu a fost adoptată ca noțiune globală.

1.6. **CESE salută noua orientare politică**, care trece de la o abordare orientată mai mult spre rezultate, prin creșterea transparenței și consolidarea rolului societății civile, la un sprijin specific, sporind totodată nivelul de angajament prin includerea posibilității unor sancțiuni comerciale ca măsură de ultimă instanță.

1.7. **CESE consideră că aceste elemente sunt „parte a pachetului” în toate acordurile**, care trebuie puse în aplicare printr-o abordare specifică fiecărei țări, cu obiective adaptate. Comitetul se așteaptă ca Comisia să le pună în aplicare cât mai mult cu putință, în cadrul diverselor sisteme și acorduri comerciale, inclusiv al celor existente.

1.8. **CESE salută obiectivul integrării sustenabilității în viitoarele acorduri comerciale** și subliniază aspectele de sustenabilitate ecologică și socială în achizițiile publice. Comitetul recunoaște că este esențial ca abordarea să fie integrată cu alte instrumente autonome, pentru a obține un efect coerent și de consolidare reciprocă.

1.9. **CESE cere Comisiei să intensifice sensibilizarea în cadrul multilateral** și să se coordoneze cu partenerii, acolo unde este posibil, cu privire la progrese și la punerea în aplicare a strategiei privind CDD.

2. Context

2.1. UE a inclus dispoziții privind CDD în acordurile sale comerciale, începând cu Acordul de parteneriat economic UE-Cariforum și cu Acordul de liber schimb (ALS) UE-Coreea. De atunci, toate acordurile comerciale „de nouă generație” au inclus și extins treptat domeniul de aplicare al capitolelor specifice privind CDD.

2.2. Aceste acorduri beneficiază în mare măsură de un mecanism de monitorizare al societății civile. Dat fiind că reunesc expertiza organizațiilor de mediu, sindicale și ale întreprinderilor, grupurile consultative interne din UE și din țările partenere consiliază părțile cu privire la implementarea capitolelor privind CDD. Începând cu acordul cu Regatul Unit, domeniul lor de aplicare a fost extins la întregul acord. CESE – care asigură secretariatul pentru toate GCI din UE – și-a sporit sprijinul, atât din punct de vedere organizatoric, cât și politic, inclusiv prin inițierea și găzduirea unei reuniuni anuale a tuturor GCI. De asemenea, Comisia Europeană a recunoscut rolul CESE în Raportul său anual pe 2022 privind punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației.

2.3. În urma unei consultații publice, Comisia și-a prezentat noua strategie privind CDD în comunicarea intitulată „Puterea parteneriatelor comerciale: împreună pentru o creștere economică ecologică și justă”. Această revizuire dă prioritate unei cooperări mai proactive cu partenerii, abordării specifice și adaptate fiecărei țări cu privire la CDD, integrării sustenabilității și în alte domenii decât capitolele privind CDD, monitorizării sporite a implementării angajamentelor privind CDD, consolidării rolului societății civile și consolidării asigurării respectării capitolelor privind CDD prin includerea posibilității unor sancțiuni comerciale. Reconfirmându-și aceleași angajamente obligatorii în toate capitolele sale privind CDD, Comisia pledează pentru o mai bună adaptare a implementării obiectivelor sale privind CDD la provocările, nevoile și capacitățile fiecărei țări partenere.

2.4. Atât Parlamentul European (PE), cât și Consiliul și-au exprimat sprijinul pentru noua abordare și și-au precizat așteptările⁽¹⁾. Rezoluția PE se referă în mod explicit la avizul CESE pe tema „Următoarea generație de capitole privind CDD – Revizuirea planului de acțiune în 15 puncte”⁽²⁾.

3. Stabilirea de noi criterii de referință pentru comerț și dezvoltare durabilă

3.1. Noul standard este reprezentat de abordarea integrată a comerțului și a durabilității, aspect deja vizibil într-o serie de acorduri comerciale internaționale – inclusiv în afara propriei rețele comerciale a UE. CESE este în favoarea unei politici comerciale echilibrate și transparente, care să sprijine concurența loială între operatorii comerciali internaționali și să le asigure tuturor aplicarea acelorași norme și standarde ecologice, sociale și de muncă și un cadru comercial reciproc avantajos.

3.2. CESE a solicitat de mult timp ca durabilitatea să fie unul dintre factorii fundamentali ai politicii comerciale, având în vedere rolul crucial pe care trebuie să îl joace comerțul în realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU. Comitetul salută abordarea cuprinzătoare a Comisiei în materie de revizuire, care a fost însoțită de o consultare publică ce oferă o analiză comparativă a dispozițiilor privind CDD și a bunelor practici din acordurile de liber schimb ale țărilor terțe selectate, precum și implicarea societății civile în reuniuni bilaterale și mai ample, pe parcursul întregului proces. Acest exercițiu aprofundat subliniază că, de această dată, există un angajament în acest sens.

(1) Rezoluția Parlamentului European din 6 octombrie 2022 pe tema „Rezultatul evaluării Comisiei referitoare la planul de acțiune în 15 puncte privind comerțul și dezvoltarea durabilă” [2022/2692 (RSP)] și Concluziile Consiliului privind revizuirea comerțului și a durabilității, 17 octombrie 2022.

(2) Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Comerțul și dezvoltarea durabilă în cadrul programului Next Generation EU – Revizuirea planului de acțiune cu 15 puncte” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 105, 4.3.2022, p. 40).

3.3. CESE sprijină ambiția Comisiei de a integra sustenabilitatea în viitoarele acorduri comerciale și de a urmări angajamente mai ample din partea țărilor partenere cu privire la capitolele privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Acest demers trebuie însoțit de sprijinul partenerilor comerciali în atingerea obiectivelor CDD prin asistență tehnică, consolidarea capacităților, stimulente, asistență financiară și dezvoltarea de instrumente de politică în general.

3.4. Comunicarea evidențiază șase priorități politice și principalele puncte de acțiune. CESE consideră că toate elementele introduse ca parte componentă a pachetului în toate acordurile trebuie utilizate în mod corespunzător și puse în aplicare printr-o abordare specifică și specifică fiecărei țări, cu obiective specifice, ca principiu director.

3.5. CESE apreciază că Comisia a urmat o serie din recomandările sale, mai ales cu privire la posibilitatea aplicării de sancțiuni comerciale în ultimă instanță și la foile de parcurs detaliate și cu termene precise legate de monitorizarea de către societatea civilă și de monitorizarea orizontală colectivă la nivelul serviciilor UE, al actorilor instituționali și internaționali. CESE salută mai ales consolidarea rolului societății civile și, în special, a GCI, care este preluată în mai multe puncte de acțiune.

3.6. CESE se așteaptă ca noile criterii de referință privind CDD să se reflecte în toate acordurile comerciale viitoare ale UE, inclusiv în cele în curs de negociere. Pe această bază, ar trebui să fie modernizate și toate ALS în vigoare, mai ales acordurile de primă generație fără capitole privind CDD, lansând, cât mai curând posibil, elaborarea unor clauze de revizuire. Și aceste noi principii ar trebui să fie luate în considerare într-o măsură cât mai mare în acordurile de liber schimb încheiate, dar care nu au fost încă ratificate. Dacă timpul nu permite redeschiderea ALS încheiate, ar putea fi incluse dispoziții care să permită Comitetului pentru comerț să adopte decizii de modificare a capitolului CDD, astfel cum s-a procedat în capitolul CDD din acordul cu Noua Zeelandă.

3.7. CESE se așteaptă ca această abordare să fie valabilă mai ales în Acordul economic și comercial cuprinzător UE-Canada (CETA) și la revizuirea timpurie a CDD, asupra cărora ambele părți au convenit în cadrul Instrumentului comun de interpretare. CESE și grupurile consultative interne din UE și Canada au îndemnat părțile de mult timp să-și îndeplinească acest angajament în lumina aplicării mai eficiente a capitolelor privind CDD, alături de orice modernizare mai amplă a acordului după un timp. CESE salută integrarea deja a noii abordări în cazul Noii Zeelande, inclusiv intenția de a ține seama de adăugarea unui mediu de lucru sigur și sănătos printre principiile și drepturile fundamentale ale Organizației Internaționale a Muncii (OIM) la locul de muncă. De asemenea, CESE ia act cu satisfacție de recente propuneri ale UE făcute în cazul negocierilor în curs cu India.

3.8. CESE salută obiectivul preconizat de a integra sustenabilitatea, în special aspectele de sustenabilitate din achizițiile publice. Acestea din urmă ar trebui să se concentreze pe aspecte atât ecologice, cât și sociale. Comitetul salută prioritizarea accesului pe piață al bunurilor și serviciilor ecologice, al materiilor prime și al bunurilor energetice, care sunt esențiale pentru funcționarea unei economii neutre din punctul de vedere al emisiilor de carbon. Cu toate acestea, CESE regretă atenția limitată acordată dimensiunii mai largi a comerțului durabil din punctul de vedere al mediului și impactului asupra muncii și drepturilor omului. De asemenea, Comitetul regretă că tranziția justă nu devine un concept global, având în vedere că însuși Acordul de la Paris cuprinde, printre imperative, tranziția justă a forței de muncă și crearea de locuri de muncă decente și de calitate. În concluziile comune recente ale Forumului societății civile UE-Coreea⁽³⁾, Grupul operativ pentru o tranziție maritimă justă al partenerilor sociali din industria maritimă internațională este recunoscut ca bună practică.

3.9. Acordurile comerciale ale UE sunt completate tot mai mult de măsuri autonome ale UE în domeniul sustenabilității ecologice, economice și sociale, cea mai recentă fiind mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de carbon și propunerile privind diligența necesară, defrișările și interzicerea produselor obținute prin muncă forțată. CESE salută această aliniere a politicilor interne și comerciale pentru a determina schimbări reale pe teren și este de acord că UE trebuie să fie ambițioasă atunci când elaborează instrumente autonome suplimentare pentru a sprijini sustenabilitatea. Comitetul subliniază importanța luării în considerare a tuturor instrumentelor pentru o abordare coerentă a politicii comerciale în interesul întreprinderilor, al lucrătorilor și al societății civile. Însă aceste măsuri autonome nu ar trebui să reducă ambiția de a încheia, a pune în aplicare și a asigura respectarea capitolelor privind CDD, ci ar trebui să existe un efect de consolidare reciprocă.

⁽³⁾ Concluziile comune ale GCI din Coreea și din UE, septembrie 2022.

3.10. De asemenea, UE include dispoziții privind sustenabilitatea în preferințele unilaterale, prin intermediul sistemului său generalizat de preferințe (SGP). CESE salută recenta propunere a Comisiei pentru un nou regulament al UE și îi încurajează pe colegiitori să integreze Comunicarea privind CDD în noul regulament. CESE consideră că sistemul SGP trebuie să fie mai transparent și să beneficieze de foi de parcurs accesibile publicului, bazate pe o analiză a neajunsurilor. În plus, ar trebui sporită implicarea societății civile, iar anexa ar trebui actualizată prin adăugarea securității și sănătății în muncă (SSM) la convențiile fundamentale ale OIM.

3.11. Pentru prima dată, sustenabilitatea a fost înscrisă în normele Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) la cea de-a 12-a Conferință ministerială, cu dispoziții care – punând accentul pe sustenabilitatea ecologică – abordau la nivel mondial subvențiile dăunătoare pentru pescuit. CESE a solicitat de mult timp promovarea unei cooperări mai strânse între OMC și OIM, pentru a promova munca decentă și standardele de muncă prin intermediul instrumentelor comerciale. CESE recomandă promovarea în continuare a noii strategii privind CDD în cadrul OMC și, în cadrul obiectivelor sale, crearea de alianțe pentru o cooperare aprofundată. Ca un prim pas în această direcție și în plus față de angajamentele bilaterale, UE ar trebui să convoace o conferință multilaterală privind comerțul și dezvoltarea durabilă cu parteneri ALS și țările cu aceeași viziune, pentru a face schimb de experiență cu privire la implementarea și aplicarea dispozițiilor CDD în acorduri comerciale și pentru a reflecta împreună asupra dispozițiilor de nouă generație.

4. De la plan la acțiune: implementarea noii abordări privind CDD și eliminarea neajunsurilor

Către un angajament cu țările partenere orientat spre rezultate și bazat pe priorități

4.1. CESE salută abordarea adaptată a capitolelor privind CDD, inclusiv analiza timpurie a lacunelor, pentru a identifica prioritățile specifice fiecărei țări și foile de parcurs pentru implementare. Acest exercițiu ar trebui să includă cooperarea cu organismele relevante, inclusiv cu instituțiile UE, cu organizații internaționale (precum OIM și ONU), dar și cu societatea civilă și cu grupurile consultative interne.

4.2. Astfel de foi de parcurs adaptate au fost deja stabilite (precum Pactul UE-Bangladesh privind sustenabilitatea) și sunt incluse în Acordul de parteneriat și cooperare dintre UE și Vietnam. Ambele au inclus implicarea timpurie a OIM și au demonstrat avantajul unic al unui actor instituțional care colaborează cu ambele părți comerciale și furnizează informații pe teren. În cazul Vietnamului, se ajunge la un efect de propagare pozitiv, cu grupurile consultative interne care solicită o foaie de parcurs echitabilă pentru implementarea angajamentelor în materie de mediu.

4.3. CESE reiterează importanța consolidării foilor de parcurs ca pârghie pentru eforturile dinaintea implementării, astfel încât acestea să fie specifice, concrete, publice, planificate și convenite de comun acord cu partenerul comercial, pentru a servi ca instrument pentru o mai bună monitorizare, implementare și posibilă garanție a respectării angajamentelor privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

4.4. CESE se așteaptă ca o mai mare diseminare publică, inclusiv a foilor de parcurs și a punerii lor în aplicare, să fie fundamentală pentru o implicare constructivă și mai amplă a societății civile.

Un accent mai puternic pe punere în aplicare și pe asigurarea respectării

4.5. CESE consideră că îmbunătățirea implementării și respectării capitolelor privind CDD reprezintă un progres binevenit, care răspunde așteptărilor întreprinderilor și ale altor parteneri comerciali cu privire la condițiile de concurență echitabile și aspirației întreprinderilor, a sindicatelor, a societății civile și a consumatorilor de a spori sustenabilitatea prin intermediul comerțului.

4.6. Cu toate acestea, ambele vor fi aplicabile în măsura în care aceste capitole privind CDD vor fi întocmite cu precizie. Deși foile de parcurs pot fi utile, este la fel de important să se consolideze claritatea obligațiilor la nivelul acordului. Termenul „eforturi continue și susținute” s-a dovedit deja prea vag în primul caz de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în materie de CDD cu Coreea. Clarificarea și detalierea angajamentelor aduce părților și beneficii de înțelegere a așteptărilor reciproce și le oferă asistență pe tot parcursul procesului de implementare.

4.7. În contextul reformei în curs a Codului vamal al Uniunii (CVU), CESE observă că, în general, normele comerciale sunt aplicate în principal de autoritățile vamale naționale, unde lipsa unei implementări uniforme, a resurselor și a consolidării capacităților riscă să denatureze concurența și să submineze asigurarea efectivă a respectării normelor.

4.8. CESE salută crearea funcției de responsabil cu aplicarea dispozițiilor în materie comercială (CTEO) și regândirea ghișeului unic ca pași importanți în consolidarea implementării angajamentelor privind CDD și pentru gestionarea plângerilor. Prin urmare, salută angajamentul Comisiei de a acorda egală importanță presupuselor încălcări ale dispozițiilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă. Alături de introducerea menționată mai sus a foilor de parcurs cu criterii de referință, ghișeul unic poate deveni un instrument-cheie de sporire a gradului de respectare a angajamentelor menționate în capitolul privind comerțul și dezvoltarea durabilă.

4.9. De asemenea, CESE salută revizuirea orientărilor operaționale pentru ghișeul unic, dar dorește clarificări suplimentare. Nu este clar care sunt standardele probatorii, în ce măsură ghișeul unic va colecta dovezi despre acuzații și la ce tipuri de căi de atac se pot aștepta reclamanții. Până în prezent, prin intermediul ghișeului unic, a fost depusă o singură plângere referitoare la încălcări în materie de CDD, iar CESE constată întârzieri în evaluarea sa preliminară. Acest lucru evidențiază că este important ca ghișeul unic să fie menționat în viitoarele capitole privind CDD și ca orientările actualizate să-i poată ajuta pe viitorii reclamanți.

4.10. CESE observă că sancțiunile se limitează la încălcări grave ale angajamentelor fundamentale privind CDD, și anume ale principiilor și drepturilor fundamentale la locul de muncă adoptate de OIM și de Acordul de la Paris. Cu toate acestea, sunt necesare clarificări cu privire la abordarea Comisiei, pentru a stabili ce anume constituie o încălcare gravă și a defini sancțiunile, și sugerează Comisiei să analizeze dacă aceste aspecte pot fi corelate cu foile de parcurs.

4.11. CESE cere din nou Comisiei să exploreze, împreună cu partenerii comerciali, ce instrumente inovatoare de răspuns rapid pot fi utilizate în cazurile concrete de încălcare la nivel de întreprindere, pe modelul celor aplicate cu succes în cadrul Acordului Nord-American de liber schimb, dintre SUA, Mexic și Canada (USMCA).

5. Oportunități de consolidare în continuare a grupurilor consultative interne

5.1. Grupurile consultative interne joacă un rol esențial în asigurarea funcționării în temeiul capitolelor privind CDD și contribuie la o dinamică pozitivă în cooperarea și dialogul dintre partenerii comerciali. Membrii GCI reprezintă organizații care au stabilit contacte cu omologi din societatea civilă din țările partenere. Astfel, ei pot contribui pe teren cu experiența lor valoroasă, pe care politicienii și funcționarii publici nu o dețin. Grupurile consultative interne reprezintă și o sursă inestimabilă de cunoștințe despre aspecte transversale legate de CDD, care ar trebui valorificate la întregul lor potențial.

5.2. CESE a fost cel mai puternic susținător al consolidării rolului GCI și a transmis propuneri concrete ale societății civile⁽⁴⁾. Prin urmare, Comitetul sprijină implicarea mai ambițioasă a GCI pe parcursul tuturor etapelor ciclului de viață ale acordurilor comerciale. Acest lucru începe cu necesitatea de a acorda o atenție sporită înființării de GCI, în special în țările partenere cu un spațiu civic redus și în care cooperarea dintre guvern și societatea civilă nu este evidentă.

5.3. Partenerii comerciali pot adopta abordări diferite pentru a spori implicarea societății civile. Cu toate acestea, CESE observă că ODD, în special obiectivul 17, adoptat de toate statele membre ale ONU și care, ca atare, îi vizează pe partenerii comerciali ai UE, recunosc rolul esențial jucat de organizațiile societății civile în realizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă. Această așteptare trebuie transpusă în mod clar în spiritul și structura instituțională a acordurilor.

5.4. CESE consideră că este esențial ca negocierile privind dispozițiile cadrului GCI să se bazeze pe informații mai bune. Fără dispoziții destul de clare ale acordului, GCI s-ar putea confrunta cu dificultăți în anii următori. Rolul grupurilor consultative interne ar trebui descris mai specific, iar părțile ar trebui să fie responsabile pentru adecvarea la scop a organismelor GCI desemnate, mai ales atunci când se atribuie rolul organismelor existente. Pe baza învățămintelor desprinse din înființarea grupurilor consultative interne, cum ar fi în cadrul ALS dintre UE și Japonia, structurile trebuie să sprijine și să faciliteze clar un cadru de cooperare între GCI și interacțiunea lor cu Comitetul privind CDD. Ceea ce nu este explicit prevăzut în acord nu va fi ușor de realizat în practică. Învățămintele desprinse din ALS dintre UE și Coreea arată că participarea lumii universitare, în special în GCI din țările partenere, rămâne o provocare în termeni de reprezentativitate și pentru spiritul unei reale implicări a societății civile.

(4) Document neoficial al grupurilor consultative interne din UE, octombrie 2021.

5.5. De asemenea, CESE consideră că rolul de monitorizare atribuit GCI în termeni de implementare concretă ar trebui să se concentreze asupra tuturor aspectelor care au un impact asupra sustenabilității în acordurile de liber schimb. Un astfel de rol trebuie să includă, în mod inerent, evaluarea foilor de parcurs privind punerea în aplicare și îmbunătățirea accesului semnificativ la comitetele mixte. Integrarea grupurilor consultative interne în stabilirea priorităților specifice fiecărei țări și în programele de lucru privind CDD va contribui la operaționalizarea sarcinilor. În schimb, CESE împărtășește speranța ca organizațiile societății civile să furnizeze contribuții oportune, bine fundamentate și bazate pe dovezi, care sunt esențiale pentru identificarea, prioritizarea și luarea de măsuri cu privire la aspectele legate de comerț și dezvoltare durabilă.

5.6. Un schimb real între membrii grupurilor consultative interne din UE și din țările partenere trebuie să se dezvolte prin schimburi și contacte constante. Este esențial să aibă loc întâlniri mai dese între GCI din UE, precum și între acestea și GCI din țările partenere și ar trebui luat în considerare lucrul prin intermediul unor subgrupuri tematice specifice sau al unor ateliere specifice. Angajamentele intersesiuni cu ambele guverne ale părților la acordul comercial, dincolo de forumurile anuale ale societății civile, ar aduce o contribuție pozitivă. Calendarul reuniunilor comune ar trebui să permită grupurilor consultative interne să ofere părților la Forumul societății civile și la Comitetul pentru CDD informații și contribuții semnificative, prin intermediul unor declarații comune, iar președinților și vicepreședinților acestor grupuri să-și prezinte poziția în cadrul Comitetului privind CDD, astfel cum se întâmplă deja în cadrul CETA și al acordului cu Coreea.

5.7. CESE consideră că grupurile consultative interne și secretariatele grupurilor consultative interne din cadrul CESE ar trebui să dispună de suficiente resurse financiare și de asistență tehnică, pentru a le permite să-și îndeplinească corespunzător sarcinile și să răspundă așteptărilor. În mod similar, serviciile Comisiei Europene vor trebui să aloce destule resurse pentru a pune în aplicare abordarea consolidată privind CDD. Ar trebui evaluate cu atenție experiențele preliminare legate de un întreg acord comercial care să excedeze CDD, ca în Acordul comercial și de cooperare (ACC) cu Regatul Unit. Extinderea numărului de membri ai GCI pentru a acoperi un întreg acord ar putea avea consecințe nedorite asupra expertizei necesare a GCI în materie de CDD.

5.8. CESE salută atât alinierea mai strânsă a grupului de experți GCI cu statele membre, cât și ambiția PE de a coopera mai strâns cu GCI, inclusiv organizarea unei dezbateri anuale cu reprezentanții grupurilor consultative interne. De asemenea, CESE consideră că schimbul strâns periodic între grupurile de monitorizare ale PE, raportorii permanenți și grupurile consultative interne respective reprezintă o componentă vitală a monitorizării colective.

5.9. CESE identifică însă un neajuns important în ciclul de viață al acordurilor, și anume lipsa unei implicări mai puternice a societății civile în procesul de negociere. Comisia a prezentat propuneri pentru o nouă metodologie de negociere⁽⁵⁾, stabilind o nouă foaie de parcurs pentru a se asigura că organizațiile societății civile și partenerii sociali sunt cu adevărat implicați pe parcursul negocierilor. Prezenta propunere urmărește să mențină transparența procesului de negociere a acordului, asigurând, în același timp, confidențialitatea acestuia.

5.10. În acest context, CESE regretă că solicitarea sa repetată de a fi reinstabilit grupul de experți privind ALS nu a fost luată în considerare în comunicare și îndeamnă Comisia să ia totuși această măsură. Înființarea acestui grup a fost considerată un pas esențial în strategia Comisiei de îmbunătățire a implicării societății civile în politica comercială, sporind astfel transparența și asigurând în consecință continuitatea grupului consultativ TTIP. Astfel, membrii săi numiți de organizațiile europene de întreprinderi, sindicate și din societatea civilă puteau să-i îndrume pe negociatori în legătură cu toate acordurile comerciale ale UE și să ofere contribuții cu privire la principalele propuneri ale UE (cum ar fi reforma OMC), dat fiind că era un grup și forum permanent în care se exprimau poziții semnificative și solide cu privire la politica comercială a UE, pentru a face față provocărilor și oportunităților oferite de acordurile comerciale diverselor grupuri de interese pe care le reprezenta și într-o măsură în care nu era posibil în întâlnirile ad-hoc din cadrul dialogului cu societatea civilă. Punând un accent mai puternic pe punerea în aplicare și asigurarea respectării agendei comerciale a UE, un grup de experți reînnoit ar putea oferi și orientări valoroase și consiliere în calitate de organism permanent.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽⁵⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Un nou cadru pentru acordurile de liber schimb, acordurile de parteneriat economic și acordurile de investiții, care să garanteze implicarea reală a organizațiilor societății civile și a partenerilor sociali și să asigure sensibilizarea publicului (aviz din proprie inițiativă) (JO C 290, 29.7.2022, p. 11).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind interzicerea produselor fabricate prin muncă forțată pe piața Uniunii**[COM(2022) 453 final]**

(2023/C 140/13)

Raportor general: **Thomas WAGNSONNER**

Sesizare	Parlamentul European, 6.10.2022 Consiliu, 12.10.2022
Temei juridic	Articolele 114 și 207 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	14.12.2022
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru relații externe
Data adoptării în sesiunea plenară	25.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	196/1/4

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută propunerea Comisiei Europene de regulament privind interzicerea produselor fabricate prin muncă forțată pe piața Uniunii [COM(2022) 453 final] ⁽¹⁾, deoarece, astfel cum se menționează la punctul 1.4j) din Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024 ⁽²⁾, promovarea drepturilor economice, sociale, culturale și a drepturilor fundamentale ale lucrătorilor și, prin urmare, eradicarea tuturor formelor de muncă forțată și de exploatare sunt esențiale.

1.2. CESE constată că actuala propunere de regulament nu ia în considerare în mod adecvat perspectiva lucrătorilor supuși exploatării, atât în interiorul, cât și în afara Uniunii Europene. Pentru a îmbunătăți situația lucrătorilor forțați să muncească, legislația europeană ar trebui să aibă în vedere o despăgubire adecvată pentru victime. CESE subliniază că ratificarea Protocolului din 2014 la Convenția din 1930 ⁽³⁾ a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) privind munca forțată de către toate statele membre ale UE este esențială.

1.3. CESE este de acord cu definiția prevăzută la articolul 2 litera (a) din regulament, care se bazează pe definiția OIM privind munca forțată. Această definiție include „orice muncă sau serviciu”, prin urmare, mărfurile transportate utilizând munca forțată ar trebui incluse în propunerea Comisiei.

1.4. CESE recunoaște că Comisia menționează explicit munca forțată a copiilor în propunerea de regulament. Pentru a accelera procesul de eliminare a muncii copiilor, domeniul de aplicare al prezentului regulament ar trebui să includă Convenția OIM din 1973 privind vârsta minimă (nr. 138) ⁽⁴⁾, Recomandarea OIM nr. 146 ⁽⁵⁾, Convenția OIM privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor, 1999 (nr. 182) ⁽⁶⁾ și Recomandarea OIM nr. 190 ⁽⁷⁾. CESE subliniază necesitatea unei inițiative legislative corespunzătoare a UE pentru combaterea tuturor celorlalte forme de muncă a copiilor.

⁽¹⁾ COM(2022) 453 final.

⁽²⁾ Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024.

⁽³⁾ OIM P029 – Protocolul din 2014 la Convenția privind munca forțată, 1930.

⁽⁴⁾ OIM C138 – Convenția privind vârsta minimă, 1973 (nr. 138).

⁽⁵⁾ OIM R146 – Recomandarea privind vârsta minimă, 1973 (nr. 146).

⁽⁶⁾ OIM C182 – Convenția privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor, 1999 (nr. 182).

⁽⁷⁾ OIM R190 – Recomandare privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor, 1999 (nr. 190).

1.5. CESE salută includerea tuturor operatorilor economici. Obiectivul principal al investigațiilor întreprinse de autoritățile naționale competente ar trebui să depindă de dimensiunea și de resursele economice ale operatorilor economici. Ar trebui să se acorde prioritate întreprinderilor care prezintă un risc ridicat de utilizare a muncii forțate, precum și operatorilor economici mari.

1.6. CESE constată că nu a fost efectuată nicio evaluare a impactului înainte de prezentarea propunerii, în pofida faptului că au fost efectuate evaluări ale impactului cu privire la alte inițiative, cum ar fi propunerea de directivă privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor. Regulamentul supus examinării se axează pe interzicerea, suspendarea circulației și reținerea în vamă sau în porturi a produselor importate și exportate, ceea ce va duce la crearea de noi proceduri. Evaluarea ar trebui să fie echilibrată și să ia în considerare beneficiile și costurile combaterii muncii forțate.

1.7. Societatea civilă organizată are un rol central de jucat în combaterea tuturor formelor de muncă forțată sau obligatorie. Partenerii sociali sunt bine poziționați din punct de vedere strategic pentru a asigura angajamentul instituțional și durabilitatea. Ancorarea instituțională a partenerilor sociali și a ONG-urilor în cadrul acestei legislații prezintă o importanță capitală.

1.8. Întrucât prezenta propunere este legată de propunerea de directivă privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor, este în continuare nevoie de claritate cu privire la modul în care cele două acte legislative vor funcționa împreună în practică. Comisia Europeană ar trebui să urmeze o abordare coerentă și să evite incoerențele.

1.9. CESE salută propunerea de a emite orientări, astfel cum se prevede la articolul 23 din regulament, pentru a sprijini întreprinderile să identifice, să prevină, să atenueze sau să elimine riscul de muncă forțată în cadrul operațiunilor și al lanțurilor lor valorice. Acest lucru este deosebit de important pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri). Este foarte important ca orientările să fie publicate odată cu intrarea în vigoare a regulamentului.

1.10. Comisia Europeană trebuie să joace un rol puternic, activ și de lider în cadrul Rețelei UE vizând produsele obținute prin muncă forțată (UNAFPL) propusă la articolul 24 din regulament, pentru a sprijini și a coordona autoritățile naționale, întrucât ele asigură respectarea regulamentului. CESE subliniază că este esențial să existe finanțare suficientă pentru crearea unei infrastructuri adecvate și eficiente la nivel european și național, menită să combată munca forțată.

1.11. CESE subliniază că baza de date propusă la articolul 11 va fi un instrument esențial al interdicției. Trebuie elaborată o structură detaliată a acestei baze de date. CESE subliniază necesitatea unor indicatori de risc preciși și transparenți bazați pe originea și componentele unui produs, precum și pe alte informații relevante, dar fără a se limita la acestea. Pentru a asigura în mod eficace respectarea legii, sunt necesare informații detaliate despre produs, fabricant, importator, origine și componente, împreună cu resursele și mineralele utilizate în produs și componentele sale. Această bază de date trebuie să fie actualizată, adăugându-se noi informații, parțial ca urmare a proceselor de investigare.

1.12. CESE subliniază importanța transparenței și a accesului liber la informații pentru întreprinderi, autoritățile competente, societatea civilă organizată și publicul larg. CESE propune introducerea unui sistem de evaluare comparativă ca parte a bazei de date. Elementul central al acestui sistem de evaluare comparativă este un sistem de rating pentru regiuni și sectoare până la grupe de produse, produse și întreprinderi care prezintă un risc ridicat și scăzut, pe baza informațiilor colectate în baza de date de către experți, dar fără a se limita la acestea. CESE subliniază că este important să se permită societății civile organizate, inclusiv partenerilor sociali, să furnizeze informații relevante.

1.13. CESE consideră că autoritățile competente ar trebui să aibă dreptul de a reține mărfuri la frontiera UE de îndată ce consideră că există o suspiciune motivată în temeiul articolului 2 litera (n) din regulament. CESE propune ca operatorii economici să aibă obligații diferite în funcție de clasificarea lor ca prezentând un risc ridicat sau scăzut. În plus, autoritățile naționale competente ar trebui să își concentreze activitatea în faza preliminară a investigațiilor asupra produselor legate de regiuni, întreprinderi și/sau sectoare cu risc ridicat. În orice caz, secretele de afaceri trebuie protejate – de exemplu, prin utilizarea unor clauze de confidențialitate adecvate.

1.14. În faza preliminară a investigațiilor, operatorul economic trebuie să prezinte o declarație privind diligența necesară în cazul în care produsul prezintă legături cu regiuni, întreprinderi și/sau sectoare cu risc ridicat. Nerespectarea cerințelor privind diligența necesară care urmează să fie menționate în detaliu în orientări (articolul 23), precum și netransmiterea declarațiilor privind diligența necesară trebuie să fie clasificate drept suspiciuni motivate și să aibă drept rezultat reținerea produsului și deschiderea directă a unei investigații.

1.15. CESE solicită Comisiei Europene să analizeze fezabilitatea unei agenții publice de rating a UE pentru sustenabilitatea socială și de mediu, precum și pentru drepturile omului în mediul de afaceri. O astfel de agenție ar trebui să elaboreze standarde europene pentru sistemele de diligență necesară, alături de alte sarcini, cum ar fi acordarea de sprijin tehnic autorităților naționale competente. Aceste standarde ar putea contribui, în esență, la crearea unor condiții de concurență echitabile, ceea ce este în special în interesul întreprinderilor europene.

1.16. CESE observă necesitatea unei formulări clare și inteligibile pentru a garanta securitatea juridică, și a unor orientări simple pentru a menține o sarcină administrativă ușor de gestionat pentru operatorii economici, în special pentru IMM-uri. Autoritățile naționale competente trebuie să ofere sprijin tehnic întreprinderilor, în special IMM-urilor, atunci când acestea își elaborează sistemele de diligență necesară.

1.17. CESE subliniază necesitatea unor sancțiuni minime uniforme la nivelul UE în caz de încălcare a regulamentului. Acest lucru va evita o uniformizare la nivel inferior între statele membre și va asigura condiții de concurență echitabile.

1.18. Comisia Europeană ar trebui să își intensifice eforturile de creare a unor structuri internaționale menite să rezolve problema muncii forțate. CESE solicită din nou sprijin din partea UE pentru un tratat ONU cu caracter obligatoriu privind afacerile și drepturile omului și luarea în considerare a instituirii unei eventuale convenții a OIM privind munca decentă în lanțurile de aprovizionare. Cooperarea și schimbul de informații cu țările terțe și cu organizațiile internaționale sunt importante pentru a asigura punerea în aplicare corespunzătoare.

2. Context

2.1. În recenta sa publicație privind sclavia modernă, OIM estimează că, în fiecare zi, aproximativ 27,6 milioane de persoane se află în situații de muncă forțată. Nici o regiune a lumii nu este scutită de munca forțată, nici măcar Europa.

2.2. Convenția OIM privind munca forțată sau obligatorie ⁽⁸⁾ din 1930 (nr. 29) definește munca forțată sau obligatorie drept „orice muncă sau serviciu pretins unui individ sub amenințarea unei pedepse oarecare și pentru care numitul individ nu s-a oferit de bunăvoie”. Protocolul privind munca forțată [articolul 1 alineatul (3)] constă în trei aspecte:

- „muncă sau serviciu” se referă la toate tipurile de muncă care au loc în orice activitate, industrie sau sector, inclusiv în economia informală;
- „amenințarea unei pedepse oarecare” se referă la o gamă largă de pedepse folosite pentru a obliga pe cineva să lucreze;
- „oferit de bunăvoie” se referă la acordul liber și informat al unui lucrător de a accepta un loc de muncă și la libertatea de a-l părăsi în orice moment (acest aspect acoperă chestiuni precum predarea involuntară a unui document de identitate).

OIM clasifică Convenția OIM nr. 29, Protocolul din 2014 la Convenția nr. 29 ⁽⁹⁾ și Convenția OIM nr. 105 ⁽¹⁰⁾ privind abolirea muncii forțate drept convenții fundamentale ale OIM.

⁽⁸⁾ OIM C029 – Convenția privind munca forțată, 1930 (nr. 29).

⁽⁹⁾ OIM P029 – Protocolul din 2014 la Convenția privind munca forțată, 1930.

⁽¹⁰⁾ OIM C105 – Convenția privind abolirea muncii forțate, 1957 (nr. 105).

2.3. CESE subliniază că mai multe acorduri internaționale și europene fundamentale interzic munca forțată, cum ar fi articolul 5 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a UE ⁽¹¹⁾ și articolul 4 din Declarația Universală a Drepturilor Omului ⁽¹²⁾. Articolul 8 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice ⁽¹³⁾ prevede că „nimeni nu va putea fi constrâns să execute o muncă forțată sau obligatorie”. Sunt necesare instrumente eficiente care să abordeze munca forțată pentru a atinge obiectivele stabilite în obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU ⁽¹⁴⁾ (în special ODD 8). Carta socială europeană ⁽¹⁵⁾ oferă un cadru pentru condiții de muncă echitabile din punct de vedere social și drepturi sociale echitabile. CESE subliniază importanța esențială a aplicării drepturilor omului, inclusiv a drepturilor fundamentale ale lucrătorilor, indiferent de eventualul conflict cu cele patru libertăți ale pieței interne (libera circulație a mărfurilor, a serviciilor, a capitalului și persoanelor).

2.4. CESE a explorat acest subiect în mod direct în avizul REX/395 pe tema „Combaterea muncii forțate în UE și în lume: rolul UE – Contribuția CESE la conferința OIM din 2014” ⁽¹⁶⁾ și l-a abordat în diverse alte avize, inclusiv în SOC/727 ⁽¹⁷⁾, INT/911 ⁽¹⁸⁾, INT/973 ⁽¹⁹⁾, REX/532 ⁽²⁰⁾ și REX/518 ⁽²¹⁾.

2.5. Numărul persoanelor care prestează muncă forțată a crescut cu 2,7 milioane între 2016 și 2021. Crizele recente, în special pandemia de COVID-19, criza climatică și conflictele armate multiple, cel mai recent agresiunea rusă din Ucraina, au provocat perturbări ale veniturilor și, prin urmare, au exacerbât sărăcia, alimentând problema muncii forțate.

2.6. CESE salută propunerea Comisiei Europene de regulament privind interzicerea produselor fabricate prin muncă forțată pe piața Uniunii [COM(2022) 453 final]. În cadrul angajamentului UE de a promova munca decentă la nivel mondial, combaterea muncii forțate trebuie să fie o prioritate în agenda UE privind drepturile omului.

2.7. Astfel cum se menționează la punctul 1.4j) din Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024, promovarea drepturilor economice, sociale, culturale și a drepturilor fundamentale ale lucrătorilor și, prin urmare, eradicarea tuturor formelor de muncă forțată și de exploatare sunt esențiale pentru a asigura, în special, poziția de lider mondial a UE în domeniul drepturilor omului și al democrației. Împreună cu Comunicarea Comisiei privind munca decentă la nivel mondial ⁽²²⁾, prezentul regulament face parte dintr-o serie de instrumente necesare pentru a atinge acest obiectiv și pentru a sprijini competitivitatea producătorilor europeni responsabili din punct de vedere social în cadrul pieței comune, dar și pe alte piețe.

⁽¹¹⁾ Carta drepturilor fundamentale a UE.

⁽¹²⁾ Declarația universală a drepturilor omului.

⁽¹³⁾ Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

⁽¹⁴⁾ Obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU.

⁽¹⁵⁾ Carta socială europeană.

⁽¹⁶⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema Combaterea muncii forțate în Europa și în lume: care este rolul UE – Contribuția CESE la Conferința OIM din 2014 (aviz din proprie inițiativă) (JO C 311, 12.9.2014, p. 31).

⁽¹⁷⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Munca decentă la nivel mondial [COM(2022) 66 final] (JO C 486, 21.12.2022, p. 149).

⁽¹⁸⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Obligația de diligență” (aviz exploratoriu) (JO C 429, 11.12.2020, p. 136).

⁽¹⁹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind obligația de diligență în materie de durabilitate a întreprinderilor și de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 [COM(2022) 71 final] (JO C 443, 22.11.2022, p. 81).

⁽²⁰⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Lanțuri de aprovizionare durabile și locuri de muncă decente în comerțul internațional” (aviz exploratoriu) (JO C 429, 11.12.2020, p. 197).

⁽²¹⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Un tratat cu caracter obligatoriu al ONU privind afacerile și drepturile omului” (aviz din proprie inițiativă) (JO C 97, 24.3.2020, p. 9).

⁽²²⁾ COM(2022) 66 final.

2.8. CESE recunoaște importanța creării unui cadru de reglementare armonizat al UE în acest domeniu. Împreună cu propunerea Comisiei de directivă privind diligența necesară în materie de durabilitate a întreprinderilor ⁽²³⁾, care abordează comportamentul întreprinderilor și procesele de diligență necesară pentru întreprinderi, prezentul regulament ar trebui să fie un instrument de reglementare adecvat pentru asigurarea coerenței dintre legislația UE [de exemplu, Regulamentul (UE) 2019/1020 ⁽²⁴⁾] și legislația națională. Aceasta ar trebui, de asemenea, să completeze eforturile de promovare a eradicării muncii forțate și a punerii în aplicare a standardelor internaționale privind comportamentul responsabil în afaceri, cum ar fi Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului ⁽²⁵⁾ și Orientările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) privind întreprinderile multinaționale ⁽²⁶⁾. În plus, Declarația tripartită de principii a OIM privind întreprinderile multinaționale și politica socială ⁽²⁷⁾ (Declarația OIM privind întreprinderile multinaționale) și Manualul OIM pentru angajatori și întreprinderi privind combaterea muncii forțate ⁽²⁸⁾ pot fi utilizate ca sprijin de către întreprinderi și guverne în eradicarea muncii forțate.

2.9. Societatea civilă organizată are un rol central de jucat în combaterea tuturor formelor de muncă forțată sau obligatorie. Partenerii sociali, în special, sunt bine poziționați din punct de vedere strategic pentru a asigura angajamentul instituțional și durabilitatea. Prin urmare, ancorarea instituțională a partenerilor sociali și a ONG-urilor, în cadrul acestei legislații, în viitorul proces de punere în aplicare la toate nivelurile lanțului de aprovizionare prezintă o importanță capitală.

2.10. Practica maximizării profiturilor cu prețul nerespectării drepturilor omului este una dintre principalele cauze ale muncii forțate. CESE observă că atât cauzele, cât și rădăcinile muncii forțate trebuie abordate într-un context mai larg. Cu toate acestea, regulamentul supus examinării poate reprezenta un pas suplimentar important în crearea unor fundamente globale pentru condițiile de concurență echitabile.

3. Observații generale

3.1. CESE atrage atenția asupra importanței luării unor măsuri eficiente pentru a preveni și a elimina utilizarea muncii forțate în UE și în afara ei, pentru a oferi victimelor protecție și acces la căi de atac adecvate și eficiente, cum ar fi compensațiile, precum și pentru a impune sancțiuni împotriva autorilor muncii forțate sau obligatorii. CESE atrage atenția asupra faptului că ratificarea Protocolului OIM din 2014 la Convenția nr. 29 (P029) ⁽²⁹⁾ de către toate statele membre ale UE reprezintă primul pas în asigurarea punerii în aplicare eficiente. UE trebuie să aplice recomandările formulate în P029 în activitatea sa politică și legislativă și să promoveze procesul internațional de ratificare prin utilizarea tuturor instrumentelor disponibile (de exemplu, acordurile comerciale, cooperarea pentru dezvoltare, dialogurile privind drepturile omului etc.). În plus, promovarea la nivel mondial a ratificării și a punerii în aplicare eficiente a Convenției OIM nr. 98/1949 privind aplicarea principiilor dreptului de organizare și negociere colectivă ⁽³⁰⁾ este un element esențial în combaterea cauzelor muncii forțate.

3.2. Punerea în aplicare a procedurilor privind diligența necesară a întreprinderilor este un pas important pentru aplicarea responsabilității întreprinderilor în procesul de producție de-a lungul întregului lanț de aprovizionare; în consecință, aceasta se concentrează pe procesul de producție. Atât aplicarea eficientă, cât și menținerea unei sarcini administrative gestionabile, în special pentru IMM-uri, necesită obligații clar definite și realiste, care să fie consecvente și coerente cu actele de reglementare care au fost deja prezentate de Comisia Europeană, în special cu inițiativa privind diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate. CESE salută faptul că interdicția de import, care completează cadrul de reglementare existent și planificat, se concentrează asupra liniei de produse.

3.3. Totuși, accentul pus pe linia de produse nu ia în considerare faptul că munca forțată este adesea un model sistemic în întreaga organizație a unui producător, fabricant sau importator. CESE subliniază că, deși identificarea produselor reprezintă un important punct de plecare, munca forțată nu ar trebui abordată în mod compartimentat. Regulamentul trebuie să vizeze în mod explicit includerea tuturor produselor unui operator economic, dat fiind că munca forțată nu se va limita la o singură linie de produse din cadrul unei unități.

⁽²³⁾ COM(2022) 71 final.

⁽²⁴⁾ Regulamentul (UE) 2019/1020 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 iunie 2019 privind supravegherea pieței și conformitatea produselor și de modificare a Directivei 2004/42/CE și a Regulamentelor (CE) nr. 765/2008 și (UE) nr. 305/2011 (JO L 169, 25.6.2019, p. 1).

⁽²⁵⁾ Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului.

⁽²⁶⁾ Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale.

⁽²⁷⁾ Declarația OIM privind întreprinderile multinaționale.

⁽²⁸⁾ Manualul OIM pentru angajatori și întreprinderi privind combaterea muncii forțate.

⁽²⁹⁾ Ratificarea Protocolului P029 al OIM.

⁽³⁰⁾ OIM C098 – Convenția privind aplicarea principiilor dreptului de organizare și negociere colectivă, 1949 (nr. 98).

3.4. CESE constată că nu a fost efectuată nicio evaluare a impactului înainte de prezentarea propunerii, în ciuda faptului că au fost efectuate evaluări ale impactului cu privire la alte inițiative, cum ar fi diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate. Regulamentul supus examinării se axează pe interzicerea, suspendarea circulației și reținerea în vamă sau în porturi a produselor importate și exportate, ceea ce va duce la crearea de noi proceduri. Evaluarea ar trebui totuși să fie echilibrată și să ia în considerare beneficiile și costurile combaterii muncii forțate.

3.5. Cu toate acestea, întrucât propunerea de directivă privind diligența necesară a întreprinderilor în materie de durabilitate este în curs de elaborare, iar propunerea de regulament prevede, de asemenea, elemente clare privind diligența necesară în lanțurile de aprovizionare, este în continuare nevoie de claritate cu privire la modul în care cele două acte legislative vor funcționa împreună în practică. Prin urmare, Comisia Europeană ar trebui să urmeze o abordare coerentă și să evite incoerențele.

3.6. CESE observă că propunerea are limitări grave în ceea ce privește abordarea muncii forțate sistemice. Pentru a aborda această problemă în mod adecvat, o procedură clară pentru incorporarea regiunilor și a sectoarelor clasificate ca prezentând un risc ridicat ar putea consolida în mod considerabil capacitatea prezentului regulament de a aborda omniprezența muncii forțate impuse de stat (în special la nivelul lanțurilor de aprovizionare ale UE) și de a obliga întreprinderile să o elimine.

3.7. CESE subliniază că baza de date propusă descrisă la articolul 11 va fi un instrument esențial al interdicției. Trebuie însă elaborată o structură detaliată a acestei baze de date. CESE subliniază necesitatea unor indicatori de risc clar definiți, preciși, transparenți și exacti, bazați pe originea și componentele unui produs, precum și pe alte informații relevante, dar fără a se limita la acestea. Această bază de date trebuie să fie actualizată, adăugându-se noi informații, parțial ca urmare a proceselor de investigare.

3.8. CESE subliniază importanța transparenței și a accesului liber la informații pentru întreprinderi, autoritățile competente, societatea civilă organizată și publicul larg. Prin urmare, CESE propune introducerea unui sistem de analiză comparativă ca parte a bazei de date, similar celui propus în propunerea Comisiei Europene de regulament privind punerea la dispoziție pe piața Uniunii a anumitor produse de bază și produse asociate cu defrișările și degradarea pădurilor, precum și exportul acestora din Uniune [COM(2021) 706 final]. Elementul central al acestui sistem de evaluare comparativă este un sistem de rating pentru regiuni și sectoare până la grupe de produse, produse și întreprinderi care prezintă un risc ridicat și scăzut, pe baza informațiilor colectate în baza de date de către experți, dar fără a se limita la acestea. În plus, CESE subliniază că este important să se permită societății civile organizate, inclusiv partenerilor sociali, să furnizeze informații relevante. O atenție deosebită trebuie acordată punerii la dispoziția organizațiilor societății civile din țările terțe a posibilității de a furniza cu ușurință informații relevante privind munca forțată. Cooperarea strânsă cu reprezentanțele și delegațiile permanente ale UE, precum și cu birourile ONU (inclusiv cu birourile OIM), cu Observatorul muncii forțate al OIM, recent lansat, și cu baza de date a acestuia, precum și cu alte organizații ale societății civile, cum ar fi Delta 8.7 privind munca forțată, este esențială pentru colectarea informațiilor relevante.

3.9. Un element esențial al propunerii de regulament este că autoritățile naționale competente, acționând din proprie inițiativă sau ca răspuns la informațiile pe care le-au primit, trebuie să înceapă o investigație atunci când au motive întemeiate să bănuiască că aceste mărfuri au fost fabricate prin muncă forțată. CESE consideră că autoritățile naționale competente ar trebui să aibă dreptul de a reține mărfurile la frontiera UE de îndată ce consideră că există o preocupare întemeiată în temeiul articolului 2 litera (n). O abordare similară este deja utilizată de autoritățile vamale din SUA sub forma unor „ordine de liber de vamă” (*withhold release orders*). CESE propune ca operatorii economici să aibă obligații diferite în funcție de clasificarea lor ca prezentând un risc ridicat sau scăzut.

3.10. În ceea ce privește riscul ridicat, ar trebui să fie obligatoriu un sistem de diligență necesară, inclusiv colectarea de informații, evaluarea și atenuarea riscurilor, similar sistemului prevăzut în Regulamentul privind produsele care nu implică defrișări, dar adaptat la propunerea privind munca forțată. Prin urmare, sunt necesare informații detaliate despre produs, fabricant, importator, origine și componente, împreună cu resursele și mineralele utilizate în produs și componentele sale, ca parte a cartografierii și divulgării lanțului de aprovizionare, ceea ce reprezintă o cerință esențială pentru a stabili unde se desfășoară munca forțată în lanțul valoric. Ținând seama de situația IMM-urilor, ar trebui să se aplice obligația de diligență simplificată, limitată la colectarea de informații relevante. În plus, autoritățile naționale competente ar trebui să își concentreze investigațiile preliminare asupra produselor legate de regiuni, întreprinderi și/sau sectoare cu risc ridicat. În orice caz, secretele de afaceri trebuie protejate – de exemplu, prin utilizarea unor clauze de confidențialitate adecvate.

3.11. În faza preliminară a investigațiilor, operatorul economic trebuie să prezinte o declarație privind diligența necesară în cazul în care produsul prezintă legături cu regiuni, întreprinderi și/sau sectoare cu risc ridicat. Nerespectarea cerințelor privind diligența necesară care urmează să fie menționate în detaliu în orientări (articolul 23, precum și netransmiterea declarațiilor privind diligența necesară trebuie să fie clasificate drept suspiciuni motivate și să aibă drept rezultat reținerea produsului și deschiderea directă a unei investigații. În ceea ce privește produsele legate de regiuni, întreprinderi și/sau sectoare cu risc scăzut, operatorii economici sunt scutiți de obligația de diligență, iar procedura trebuie să se desfășoare conform propunerii Comisiei Europene. Cu toate acestea, ca element esențial pentru evitarea dezangajării iresponsabile, CESE subliniază că diligența necesară nu ar trebui considerată drept scut împotriva deschiderii unei investigații.

3.12. CESE atrage atenția asupra faptului că asigurarea adecvată a respectării legii nu poate avea loc decât dacă statele membre ale UE alocă suficiente fonduri și resurse autorităților lor naționale competente. Comisia Europeană a recunoscut deja că aplicarea eficace a normelor este grav subminată atunci când autoritățile vamale naționale nu dispun de resurse suficiente. În plus, autoritățile naționale competente ar trebui să dispună de suficient timp pentru a efectua o investigație aprofundată și atentă.

3.13. După cum se menționează în recenta publicație a OIM privind sclavia modernă, componența sociodemografică a victimelor muncii forțate este diversă. Grupurile sociale vulnerabile, cum ar fi lucrătorii migranți, în special, sunt expuse unui risc mai mare de muncă forțată. Prin urmare, CESE solicită să se țină seama de situația lucrătorilor migranți, a apatrizilor și a copiilor. Trebuie să se pună un accent deosebit pe gen.

3.14. Potrivit OIM, 160 de milioane de copii din întreaga lume sunt implicați în munca copiilor. Eliminarea efectivă a muncii copiilor face parte din Declarația OIM cu privire la principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă. Angajamentul UE față de lupta împotriva muncii copiilor este stabilit în abordarea sa de toleranță zero față de munca copiilor, bazată pe articolul 32 din Carta drepturilor fundamentale a UE, pe Strategia UE privind drepturile copiilor⁽³¹⁾ și pe punctul 1.4c) din Planul de acțiune al UE privind drepturile omului și democrația 2020-2024. CESE recunoaște că Comisia Europeană menționează explicit munca forțată a copiilor la articolul 2 litera (a) din propunerea de regulament. Cu toate acestea, pentru a accelera procesul de eliminare a muncii copiilor, domeniul de aplicare al prezentului regulament ar trebui să includă Convenția OIM din 1973 privind vârsta minimă (nr. 138), Recomandarea OIM nr. 146, Convenția OIM privind interzicerea celor mai grave forme ale muncii copiilor, 1999 (nr. 182) și Recomandarea OIM nr. 190. În plus, CESE constată necesitatea unei inițiative legislative corespunzătoare a UE pentru combaterea tuturor celorlalte forme de muncă a copiilor.

3.15. CESE constată că actuala propunere de regulament nu ia în considerare în mod adecvat perspectiva lucrătorilor supuși exploatării, atât în interiorul, cât și în afara Uniunii Europene. Pentru a îmbunătăți situația lucrătorilor forțați să muncească, legislația europeană ar trebui să aibă în vedere o despăgubire adecvată pentru victime. Reprezentanții lucrătorilor, sindicatele locale, Confederația Internațională a Sindicatelor (ITUC) și lucrătorii înșiși, precum și organizațiile societății civile, ar trebui să facă parte din procesele de investigare și de luare a deciziilor, astfel încât să se asigure că opiniile și interesele lucrătorilor afectați sunt luate în considerare în fiecare etapă.

3.16. Comisia Europeană ar trebui să își intensifice eforturile de creare a unor structuri internaționale menite să rezolve problema muncii forțate și să armonizeze acțiunile și măsurile de garantare a securității juridice la nivel internațional. În plus, CESE a solicitat din nou sprijin din partea UE pentru un tratat ONU cu caracter obligatoriu privind afacerile și drepturile omului și luarea în considerare a instituirii unei eventuale convenții a OIM privind munca decentă în lanțurile de aprovizionare, astfel cum s-a menționat deja în avizul CESE SOC/727⁽³²⁾. Cooperarea și schimbul de informații cu țările terțe și cu organizațiile internaționale sunt importante pentru a asigura punerea în aplicare corespunzătoare a obiectivelor regulamentului.

3.17. CESE subliniază că o legislație puternică și ambițioasă este esențială pentru combaterea muncii forțate în UE și în toate țările partenere. Prin urmare, propunerea actuală trebuie aliniată la definițiile și criteriile din SUA, Canada și de pe alte piețe mature dezvoltate, în special (de exemplu, UFLPA din SUA, Legea tarifară a SUA și Legea privind combaterea muncii forțate și a muncii copiilor în lanțurile de aprovizionare, în curs de dezbatere), pentru a evita incoerențele și a aborda problema muncii forțate în mod eficace la nivel mondial. Cu toate acestea, este important să existe un sistem instituțional

⁽³¹⁾ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (JO C 326, 26.10.2012, p. 391), Strategia UE privind drepturile copilului.

⁽³²⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind Munca decentă la nivel mondial [COM(2022) 66 final] (JO C 486, 21.12.2022, p. 149).

eficient al UE de verificare a cazurilor de muncă forțată la nivel mondial, pe care întreprinderile trebuie să-l respecte. Propunerea ar trebui să încerce să elaboreze structuri internaționale comune pentru a aborda munca forțată în vederea unei armonizări și unei clarități și securități juridice sporite la nivel internațional, în special pentru a evita ca întreprinderile din UE să intre în conflict cu legislația străină.

3.18. Întrucât munca forțată este o problemă globală și având în vedere interconexiunile dintre lanțurile valorice globale, este necesar să se promoveze cooperarea internațională împotriva muncii forțate. CESE subliniază că cooperarea strânsă și schimbul de informații cu autoritățile țărilor terțe și cu organizațiile internaționale, în special cu OIM și ONU, sunt esențiale pentru a asigura punerea în aplicare corespunzătoare a interdicției.

3.19. Reprezentanțele permanente ale UE și delegațiile de pe teren ar trebui să joace un rol esențial în comunicarea cu victimele muncii forțate și cu organizațiile societății civile. Ele ar trebui, de asemenea, să joace un rol esențial în cooperarea cu ONU și OIM în ceea ce privește colectarea și furnizarea de date valoroase pentru evaluările riscurilor (de exemplu în crearea sau sprijinirea anchetelor naționale privind munca forțată) și să acționeze ca parteneri de cooperare în cadrul investigațiilor în curs. Ele ar trebui să fie, de asemenea, primul punct de contact pentru plângeri.

3.20. Procesul de globalizare a întărit poziția întreprinderilor active la nivel global și a slăbit puterea instituțiilor publice, în special în sudul global. CESE subliniază importanța includerii luptei împotriva muncii forțate în politica comercială și de cooperare pentru dezvoltare a UE. În ceea ce privește țările mai puțin dezvoltate, sprijinul activ al autorităților locale din domeniul muncii ar trebui să fie o prioritate. CESE subliniază că această legislație ar trebui să trateze toate țările în mod egal și avertizează împotriva dezavantajării disproporționate a țărilor mai puțin dezvoltate și a țărilor cel mai puțin dezvoltate.

3.21. CESE salută domeniul de aplicare al propunerii, care include toți operatorii economici, indiferent de dimensiunea acestora. Cu toate acestea, obiectivul principal al investigațiilor autorităților ar trebui să depindă de dimensiunea și de resursele economice ale operatorilor economici. Prin urmare, ar trebui să se acorde prioritate întreprinderilor cu un risc ridicat de utilizare a muncii forțate, precum și operatorilor economici mari. CESE subliniază că unicitatea piețelor digitale impune un tratament specific în ceea ce privește asigurarea respectării acestei legislații.

3.22. CESE ar dori să profite de ocazia oferită de publicarea acestui act legislativ pentru a solicita Comisiei Europene să studieze fezabilitatea înființării unei agenții publice de rating a UE pentru sustenabilitatea socială și de mediu, precum și pentru drepturile omului în mediul de afaceri, astfel cum s-a discutat deja în Avizul CESE REX/518, punctul 3.11. O astfel de agenție ar trebui să elaboreze standarde europene pentru sistemele de diligență necesară. Aceste standarde ar putea contribui, în esență, la crearea unor condiții de concurență echitabile, în special în interesul întreprinderilor europene. În plus, această agenție trebuie să elaboreze standarde de calitate obligatorii pentru firmele care efectuează audituri și procese de acreditare pentru aceste firme de audit în UE, precum și un sistem de monitorizare a controalelor periodice ale acestor firme.

3.23. CESE solicită să se desemneze în statele membre autorități naționale competente pentru a asigura acreditarea firmelor care efectuează audituri în domeniul sustenabilității sociale și de mediu, precum și al drepturilor omului în mediul de afaceri. Agenția publică de rating trebuie să acorde asistență autorităților naționale competente prin furnizarea de asistență tehnică și formare pentru punerea în aplicare a sistemelor naționale de sprijinire a întreprinderilor în ceea ce privește răspunderea și diligența necesară. CESE observă că, în ceea ce privește punerea în aplicare a prezentului regulament, este nevoie atât de formulări clare și inteligibile pentru a garanta securitatea juridică, cât și de orientări simple pentru a menține o sarcină administrativă gestionabilă pentru operatorii economici, în special pentru IMM-uri, în practica lor zilnică. Prin urmare, autoritățile naționale competente trebuie să ofere sprijin tehnic întreprinderilor, în special IMM-urilor, atunci când aceste întreprinderi își elaborează sistemele de diligență necesară (în conformitate cu Principiile directoare ale ONU privind afacerile și drepturile omului, cu Orientările OCDE privind întreprinderile multinaționale și cu Declarația OIM privind întreprinderile multinaționale).

4. Observații specifice

4.1. CESE este de acord cu definiția prevăzută la articolul 2 litera (a), care se bazează pe definiția OIM privind munca forțată, ce include „orice muncă sau serviciu”. Prin urmare, mărfurile transportate utilizând munca forțată ar trebui incluse în propunere atât pentru a respecta definiția, cât și având în vedere faptul că serviciile de transport reprezintă o parte esențială a lanțului de aprovizionare cu mărfuri.

4.2. Comisia Europeană trebuie să joace un rol puternic, activ și de lider în cadrul Rețelei UE vizând produsele obținute prin muncă forțată propusă la articolul 24 pentru a sprijini și a coordona autoritățile naționale în asigurarea respectării regulamentului. CESE solicită Comisiei Europene să asigure o structură clar definită și o finanțare suficientă pentru a permite acestei rețele să sprijine statele membre ale UE în procesul de colectare a informațiilor și pentru a o utiliza în scopul de a menține un flux stabil al acestor informații. Rețeaua ar trebui să coordoneze acțiuni, cum ar fi efectuarea de investigații internaționale și sprijinirea asigurării respectării interdicțiilor de import. În plus, Comisia ar trebui să ia în considerare posibilitatea de a efectua ea însăși investigații, după cum procedează deja atunci când monitorizează și investighează practicile anticoncurențiale. CESE solicită Comisiei să implice societatea civilă organizată, în special partenerii sociali, în toate acțiunile rețelei.

4.3. CESE salută propunerea Comisiei Europene de a emite orientări, astfel cum se prevede la articolul 23 din propunere, pentru a sprijini întreprinderile să identifice, să prevină, să atenueze sau să elimine riscul de muncă forțată în cadrul operațiunilor și al lanțurilor lor valorice. În plus, Comisia sau alte autorități publice ar trebui să furnizeze recomandări clare cu privire la modul de elaborare a sistemelor de diligență necesară pentru IMM-uri și, prin urmare, să sprijine în special IMM-urile. CESE solicită Comisiei să implice societatea civilă organizată în procesul de elaborare și să publice aceste orientări (articolele 11 și 23) într-un mod care să le facă accesibile ușor și cât mai curând posibil, în orice caz înainte de intrarea în vigoare a regulamentului. Acest lucru va permite autorităților naționale competente, autorităților vamale și entităților comerciale să se pregătească pentru punerea în aplicare a actului juridic și pentru eventualele dificultăți conexe.

4.4. CESE subliniază că autoritățile competente naționale au nevoie de acordul operatorilor economici pentru a efectua investigații, astfel cum se prevede la articolul 5 alineatul (6). Acest lucru slăbește procesul de investigare și creează o lacună în propunerea de regulament.

4.5. CESE subliniază necesitatea unor sancțiuni minime uniforme la nivelul UE în caz de încălcare a regulamentului. Acest lucru va evita o uniformizare la nivel inferior între statele membre și va asigura condiții de concurență echitabile. În plus, ar fi benefică stabilirea unei obligații de raportare periodică (de exemplu, la doi ani) pentru Comisie cu privire la aplicarea regulamentului în fiecare stat membru.

4.6. CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la faptul că punerea în aplicare a regulamentului va fi responsabilitatea autorităților vamale naționale (articolul 12). Acest lucru ar putea crea ineficiențe în ceea ce privește punerea în aplicare, întrucât pot exista cazuri de diferențiere între diversele birouri vamale naționale, cauzând inconsecvențe în interiorul UE. Prin urmare, ar trebui să se pună accentul pe o punere în aplicare adecvată în diverse țări, iar aceasta să fie garantată la nivel instituțional. Este necesar să se ofere autorităților naționale de aplicare a legii orientări și resurse clare care să le permită să monitorizeze și să asigure în mod eficace respectarea propunerii de regulament. Ar trebui acordat sprijin tehnic comunității de afaceri pentru a o ajuta să se adapteze legislației. În acest scop, Comitetul consideră că UE are nevoie de un cadru conceptual pentru evaluarea comună a riscurilor, precum și de orientări clare, evitând duplicarea birocrăției și simplificând procedurile atunci când este posibil.

4.7. În ceea ce privește termenele pentru procesul de investigare, Comitetul consideră că timpul necesar pentru depunerea de dovezi de către întreprinderi ar trebui să fie mai lung decât cele 15 zile din etapa preliminară a procesului și alte 15 zile din a doua etapă a investigației. În plus, perioada de 30 de zile oferită întreprinderilor pentru a rechema produsele care încalcă regulamentul ar trebui să fie mai lungă. În plus, este nevoie de mai multă claritate cu privire la modul în care va avea loc în practică procesul de retragere, inclusiv distrugerea produselor, dacă este necesar.

4.8. După cum s-a menționat în avizul INT/973 al CESE pe tema *Guvernanța corporativă durabilă*⁽³³⁾, sindicatele și reprezentanții lucrătorilor sunt pe deplin conștienți de cazurile în care pot apărea posibile abateri. Astfel, CESE evidențiază importanța implicării reprezentanților lucrătorilor și a sindicatelor locale, alături de ITUC, în procesul de instituire a unor procese privind obligația de diligență (cartografierea riscurilor), precum și în monitorizarea acestora (punerea în aplicare) și în raportarea încălcărilor (mecanisme de alertă). CESE solicită ca sindicatele și reprezentanții lucrătorilor din UE și din țările terțe să fie menționați în mod explicit la articolul 26 litera (a).

4.9. CESE subliniază că societatea civilă organizată ar trebui să fie consultată în cursul pregătirii actelor delegate menționate la articolul 27 din regulament.

Bruxelles, 25 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

⁽³³⁾ Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind obligația de diligență în materie de durabilitate a întreprinderilor și de modificare a Directivei (UE) 2019/1937 [COM(2022) 71 final] (JO C 443, 22.11.2022, p. 81).

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentelor (UE) 2017/745 și (UE) 2017/746 în ceea ce privește dispozițiile tranzitorii pentru anumite dispozitive medicale și dispozitive medicale pentru diagnostic *in vitro*

[COM(2023) 10 final – 2023/0005 (COD)]

(2023/C 140/14)

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 23.1.2023 Parlamentul European, 26.1.2023
Temei juridic	Articolele 114 și 168 alineatul (4) litera (c) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	190/0/2

Întrucât conținutul propunerii formulate este satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, Comitetul a hotărât să emită aviz favorabil cu privire la textul propus.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind taxele și comisiunile datorate Agenției Europene pentru Medicamente, de modificare a Regulamentului (UE) 2017/745 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 297/95 al Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 658/2014 al Parlamentului European și al Consiliului

[COM(2022) 721 – 2022/0417 (COD)]

(2023/C 140/15)

Sesizare	Consiliul Uniunii Europene, 22.12.2022 Parlamentul European, 15.12.2022
Temei juridic	Articolele 114 și 168 alineatul (4) literele (c) și (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru piața unică, producție și consum
Data adoptării în sesiunea plenară	24.1.2023
Sesiunea plenară nr.	575
Rezultatul votului (voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	195/0/1

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, Comitetul hotărăște să avizeze favorabil textul propus.

Bruxelles, 24 ianuarie 2023.

Președinta
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG

ISSN 1977-1029 (ediție electronică)
ISSN 1830-3668 (ediție tipărită)

Oficiul pentru Publicații
al Uniunii Europene
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO